

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YÖRE DİZİLERİNDEKİ KÜLTÜREL UNSURLARIN HALK
BİLİMSEL AÇIDAN İNCELENMESİ

GİZEM NUR KILIÇ

DANIŞMAN

DOÇ. DR. ŞERİFE SEHER EROL ÇALIŞKAN

BARTIN-2023

T.C.

**BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**YÖRE DİZİLERİNDEKİ KÜLTÜREL UNSURLARIN HALK BİLİMSEL AÇIDAN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gizem Nur KILIÇ

BARTIN-2023

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Doç. Dr. Şerife Seher EROL ÇALIŞKAN danışmanlığında hazırlamış olduğum “YÖRE DİZİLERİNDEKİ KÜLTÜREL UNSURLARIN HALK BİLİMSEL AÇIDAN İNCELENMESİ” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

01.12.2023

Gizem Nur KILIÇ

ÖN SÖZ

Dünyada ve Türkiye’de ilk dönem halk bilimi çalışmaları kişilerden yapılan derlemeler temelliydi ve kültür, aile, köy ortamındaki çeşitli toplantılarda aktarılıyordu. Şehir yaşamının tercih edilmesinin artması ve teknolojinin ilerlemesi ile birlikte kültür çok değişik ortamlarda aktarılma fırsatı yakalamıştır. Türk aile yapısındaki değişim yeni nesilleri herhangi bir kültür ögesini büyüklerinden değil teknolojik kaynaklardan öğrenmeye yöneltmiştir. Bu nedenle kültürün devamlılığının sağlanması, genç kuşaklara sadece onların bulunduğu sosyal ortamlarda aktarılması ile mümkündür. Artık kültür aktarımı görevi yavaş yavaş kitle iletişim araçlarına geçmektedir. Bu noktada hayatımıza teknoloji ve onunla beraber teknoloji ürünleri olan televizyon yapımları girmektedir. Bu çalışmada kitle iletişim araçlarından televizyonlarda yer alan diziler incelenmiştir. Farklı yörelere ait on yöre dizisi ele alınarak yansıtmış olduğu başlıca halk bilimsel unsurlar belirlenmeye, unsurların kurguda nasıl ele alındığını, dizilerin kültür aktarımına katkısını, popüler kültür ve kültür endüstrisinde nasıl yer aldığı saptanmaya çalışılmıştır.

Tez yazım sürecinde desteklerini, bilgisini ve ilgisini esirgemeyen kıymetli danışmanım Doç. Dr. Şerife Seher EROL ÇALIŞKAN’a, tez konusu belirlemede desteklerini ve bilgisini esirgemeyen kıymetli hocam Doç. Dr. İbrahim GÜMÜŞ’e içtenlikle teşekkür ederim. Halk biliminin önem ve gerekliliğini anlamamı sağlayıp bana bu yolda ışık tutan Dr. Öğr. Üyesi Yavuz KÖKTAN’a teşekkürü borç bilirim. Tüm hayatım boyunca sevgilerini, desteklerini ve anlayışlarını esirgemeyen canım aileme ve her fırsatta yüzümü güldüren motive eden dostlarıma teşekkür ederim.

Gizem Nur KILIÇ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

YÖRE DİZİLERİNDEKİ KÜLTÜREL UNSURLARIN HALK BİLİMSEL AÇIDAN İNCELENMESİ

Gizem Nur KILIÇ

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Şerife Seher EROL ÇALIŞKAN

Bartın-2023, sayfa: 170

Günümüzde kitle iletişim araçları birey ve toplum hayatının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Belirlediği içeriklerle siyasal, ekonomik ve sosyal hayata dokunan kitle iletişim araçlarının gelişmesi ve yaygınlaşması özellikle kültür üzerinde büyük etkilere neden olurken, icra ve aktarım gibi konularda çeşitli değişiklikler de meydana getirmiştir. Bu değişikliklerin meydana gelmesinde rol oynayan araçlardan biri de televizyondur. Televizyon, içinde bulunduğumuz dönemin en çok takip edilen kitle iletişim araçlarından biridir. İzleyiciye sunduğu geniş ve farklı tür yayınlar ile dikkat çekmekte ve bireylerin kendi yaşamları ile ilişkilendirme yapmalarına olanak sağlamaktadır. Bu ilişkilendirmeler özellikle dizilerde meydana gelmektedir. Çünkü diziler farklı kesimlere hitap etmek için kurgulanır ve bu kurgu sırasında maddi ve görsel kültür, geleneksel müzik ve sözlü kültür ürünlerinden faydalanılır. Özellikle belirli bir yöreyi ve kültürü anlatan ya da hâkim bir kültür havzasının bulunduğu yörede çekilen televizyon dizilerinde yerli ve milli, sözlü ve maddi halk kültürü unsurlarıyla karşılaşılabilir.

Televizyonun yaygınlaşmasıyla birlikte birincil sözlü kültür ortamı yerini ikincil sözlü kültür ortamına bırakmıştır. Bu kayma sonucunda dinlemeye alışkın sözlü kültür toplumu izlemeye yönelmiş ve hikâyelerin yerini diziler almıştır. Böylece kültür aktarımı, sosyal çevreler ile değil diziler ile sağlanmaya başlanmıştır. Günümüz şehir hayatının şartları ve teknolojinin

gelişimi düşünülürken aktarımdaki bu dönüşümün çağın getirdiği bir zorunluluk olduğu düşünülebilir. Günümüz dünyasında kültür aktarımı görevini kitle iletişim araçlarına bırakan sebeplerden bazıları olarak aile yapısı ve çevre ilişkilerindeki değişim sayılabilir. Dizilerde yer alan kültürel unsurları kültür aktarımı ve farklı yaşlardan ve sosyal çevrelerden insanların, çeşitli yöreler hakkında fikir sahibi olmasına olanak sağlamasının yanı sıra, mekân ve bölge tanıtımına da katkı sağlayabilir. Kültür aktarımında zamanla yaşanan bu değişiklikleri olumsuz yönde algılamak yerine, değişikliklerin kültürün çıkarları doğrultusunda kullanıldığında olumlu yönde katkı sağlayacağı düşünülebilir. Bu düşünce doğrultusunda bu çalışmada Türk televizyon dizileri incelenmiş (örn. Sevdaluk, Kuzey Yıldızı “İlk Aşk”, Sen Anlat Karadeniz, Ege'nin Hamsisi, Yeni Gelin, Yeşil Deniz, Hercai, Yabancı Damat, Sıla ve Gönül Dağı), bu dizilerde ele alınan başlıca halk bilimsel unsurların belirlenmesi, bu unsurların kurguda nasıl ele alındığının incelenmesi ve dizilerin kültür aktarımına katkısı olup olmadığının saptanması amaçlanmıştır. Elde edilen veriler, Sedat Veyis Örnek, Erman Artun ve İsmail Güleç tarafından halk bilimi unsurlarını konusunda belirlenmiş başlıklar incelenerek oluşturulan şablon ışığında incelenmiştir. Sonrasında doküman analizi yöntemi kullanılarak dizilerdeki unsurlar belirlenmiş ve kültür aktarımına katkı sağlayıp sağlamadıkları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Halk kültürü unsurları, kültür aktarımı, televizyon, televizyon dizileri

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

AN INVESTIGATION OF THE CULTURAL ELEMENTS IN REGIONAL TV SERIES FROM THE PERSPECTIVE OF FOLK STUDIES

Gizem Nur KILIÇ

Bartın University

Graduate School

Department of Turkish Language and Literature

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Şerife Seher EROL ÇALIŞKAN

Bartın-2023, pp: 170

Today the mass media is an inseparable part of individuals' and society's daily life. Touching political, economic, and social life with its specific contents, improvement and widespread of the mass media not only have a huge impact especially on the culture but also have made several changes in the norms such as how to perform and cultural transmission. One of the main tools that have made such changes is the television. In today's world, television is one of the most commonly used mass media tools. Thanks to the broad and various options that are offered to the audience, television attracts attention and enables individuals to make associations with their lives. Such associations especially occur through television series. Because, television series are fictionalized for reaching different groups of people and such fictions benefit from the goods of material and visual culture, traditional music and oral culture. Especially in the television series that describes a unique region and culture or a specific regional culture, one can encounter local, national, oral, and material folk cultural motifs.

With the widespread of television, primary oral culture has been replaced with secondary oral culture. Due to this shift, the society that got used to the oral culture turned its steps towards 'watching' and stories have been replaced with television series. Thus, cultural transmission has been started to take place within the television series rather than the social environment. Considering today's conditions of urban life and the improvements in technology, this new

way of transmission can be thought inevitable. Some of the factors that leave the mission of cultural transmission to the mass media might be the changes in the family structure and relationship with the environment. Cultural elements in the television series not only enable cultural transmission and informing people from different ages and social environments about several regions but also can contribute to the promotion of the environment and the region. Rather than considering the changes in cultural transmission in time with a negative perspective, it can be said that, if used in the interest of the culture, it might indeed provide a positive impact. Within this perspective, in this current study, investigating Turkish television series (e.g. Sevdaluk, Kuzey Yıldızı “İlk Aşk”, Sen Anlat Karadeniz, Ege’nin Hamsisi, Yeni Gelin, Yeşil Deniz, Hercai, Yabancı Damat, Sıla, and Gönül Dağı) it was aimed to determine the elements of folk culture, how these elements were integrated into the fiction and whether these series contribute to the cultural transmission. The data was interpreted through creating a relevant frame in the light of the main themes determined by Sedat Veyis Örnek, Erman Artun, and İsmail Güleç. Through the document analysis method, the elements of the television series were identified and their contribution to the cultural transmission was examined.

Keywords: Cultural transmission, Television, Television Series, The Elements of Folk Culture

İÇİNDEKİLER

BEYANNAME.....	vi
ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
KISALTMALAR.....	xvii
GİRİŞ.....	1
1.KÜLTÜR, MEDYA ve TELEVİZYON	4
1.1. Kültür	4
1.1.1.Sözlü, Yazılı ve Elektronik (Dijital) Kültür	6
1.1.2. Popüler Kültür ve Kültür Endüstrisi	7
1.2. Medya	10
1.3. Televizyon	11
1.3.1. Televizyon Dizileri.....	14
2.YÖRE DİZİLERİNDE HALKBİLİMSEL UNSURLAR.....	16
2.1. İncelenen Dizi Özetleri.....	17
2.1.1 Hercai	17
2.1.2. Gönül Dağı	18
2.1.3 Kuzey Yıldızı “İlk Aşk”	18
2.1.4. Sen Anlat Karadeniz	19
2.1.5 Yeşil Deniz.....	20
2.1.6. Yabancı Damat	20
2.1.7. Sevdaluk	21
2.1.8. Sıla	21
2.1.9. Yeni Gelin.....	22
2.1.10. Ege'nin Hamsisi.....	22
2.2. Dizilerde Yer Alan Halkbilimsel Unsurlar	23
2.2.1. Geçiş Dönemleri.....	23
2.2.1.1. Doğum	23
2.2.1.2. Evlenme	30
2.2.1.3. Ölüm	48
2.2.2.Bayramlar Törenler Kutlamalar	51
2.2.2.1.Bayramlar	51
2.2.2.2.Törenler.....	53
2.2.3. İnanışlar	55

2.2.3.1.Dini İnanış /İnanç	56
2.2.3.2. Nazar/Nazarlık	57
2.2.3.3.Adak.....	58
2.2.3.4.Fal	59
2.2.3.5.Büyü.....	59
2.2.3.6.Diğer İnanışlar	60
2.2.4. Halk Bilgisi.....	61
2.2.4.1 Halk Hekimliği.....	61
2.2.5. Halk Ekonomisi	62
2.2.6. Halk Mimarisi.....	63
2.2.7. Yardımlaşma ve Dayanışma.....	64
2.2.8. Giyim Kuşam	65
2.2.9. Mutfak Kültürü	65
2.2.10. Halk Oyunları.....	67
2.2.11. Sosyal Normlar	69
2.2.11.1. Töre.....	69
3. Halk Edebiyatı Unsurları	71
3.1 Ağız Özelliği	71
3.2. Mani.....	73
3.3. Ağıt.....	77
3.4. Ninni	77
3.5. Halk Hikayesi.....	78
3.6. Bilmece	83
3.7. Türkü.....	84
3.7.1. Türkü Atışması.....	86
3.8. Atasözü ve Deyimler.....	87
3.9. Oyun	90
3.10. Seyirlik Oyunlar	90
3.11. Karagöz Oyunu	90
SONUÇ	93
KAYNAKLAR.....	100
ŞEKİLLER DİZİNİ	106

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
No	No
1.1: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi kısırlığı giderme	106
1.2: Gönül Dağı dizisi kısırlığı giderme.....	106
1.3: Yeni Gelin dizisi kısırlığı giderme.....	107
1.4: Yeni Gelin dizisi kısırlığı giderme.....	107
1.5: Yeni Gelin dizisi kısırlığı giderme.....	107
1.6: Yeni Gelin dizisi kısırlığı giderme.....	107
1.7: Sevdaluk dizisi kısırlığı giderme	108
1.8: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi aşerme.....	108
1.9: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi bebeğin cinsiyet tayini.....	108
1.10: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi bebeğin cinsiyet tayini.....	109
1.11: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi bebeğin cinsiyet tayini.....	109
1.12: Hercai dizisi bebeğin cinsiyet tayini	109
1.13: Hercai dizisi bebeğin cinsiyet tayini	110
1.14: Yabancı Damat dizisi bebeğin cinsiyet tayini.....	110
1.15: Sıla dizisi bebeğin cinsiyet tayini	110
1.16: Ege'nin Hamsisi dizisi bebeğin cinsiyet tayini	111
1.17: Yabancı Damat dizisi lohusa şerbeti.....	111
1.18: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi kırklama.....	111
1.19: Yabancı Damat dizisi ad koyma	112
1.20: Sen Anlat Karadeniz dizisi ad koyma	112
1.21: Yeşil Deniz dizisi ad koyma	112
1.22: Ege'nin Hamsisi dizisi kız isteme.....	113
1.23: Ege'nin Hamsisi dizisi kız isteme.....	113
1.24: Gönül Dağı dizisi kız isteme.....	113
1.25: Hercai dizisi kız isteme	114
1.26: Hercai dizisi kız isteme	114
1.27: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi kız isteme	114
1.28: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi kız isteme.....	115
1.29: Sevdaluk dizisi kız isteme.....	115
1.30: Sen Anlat Karadeniz dizisi kız isteme	115

1.31: Yabancı Damat dizisi kız isteme.....	116
1.32: Yeni Gelin söz kesimi	116
1.33: Yeni Gelin söz kesimi	116
1.34: Yeşil Deniz dizisi kız isteme.....	117
1.35: Yeşil Deniz dizisi kız isteme.....	117
1.36: Yeşil Deniz nişan merasimi	117
1.37: Yeşil Deniz nişan merasimi	118
1.38: Ege'nin Hamsisi nişan merasimi.....	118
1.39: Ege'nin Hamsisi.....	118
1.40: Sıla nişan merasimi	118
1.41: Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" dizisi çeyiz alma.....	119
1.42: Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" dizisi çeyiz alma.....	119
1.43: Yeşil Deniz dizisi çeyiz alma.....	119
1.44: Gönül Dağı dizisi çeyiz alma	120
1.45: Sıla dizisi çeyiz alma	120
1.46: Sen Anlat Karadeniz dizisi gelin hamamı.....	120
1.47: Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" dizisi gelin hamamı	121
1.48: Kuzey Yıldızı "İlk Aşk dizisi kına gecesi.....	121
1.49: Kuzey Yıldızı "İlk Aşk dizisi kına gecesi.....	121
1.50: Gönül Dağı dizisi kına gecesi	122
1.51: Hercai dizisi kına gecesi	122
1.52: Sevdaluk dizisi kına gecesi	122
1.53: Sen Anlat Karadeniz dizisi kına gecesi.....	123
1.54: Yabancı Damat dizisi kına gecesi	123
1.55: Yeni Gelin dizisi kına gecesi	123
1.56: Yeşil Deniz dizisi kına gecesi	124
1.57: Yeşil Deniz dizisi kına gecesi	124
1.58: Gönül Dağı dizisi gelin alma	124
1.59: Hercai dizisi gelin alma.....	125
1.60: Sevdaluk dizisi gelin alma	125
1.61: Kuzey Yıldızı "İlk Aşk dizisi gelin alma	125
1.62: Kuzey Yıldızı "İlk Aşk dizisi gelin alma	126
1.63: Sıla dizisi gelin alma	126
1.64: Yeni Gelin dizisi gelin alma	126

1.65: Yeşil Deniz dizisi gelin alma	127
1.66: Yeşil Deniz dizisi gelin alma	128
1.67: Ege'nin Hamsisi dizisinde nikah.....	128
1.68: Gönül Dağı dizisinde nikah	129
1.69: Hercai dizisinde nikah.....	129
1.70: Hercai dizisinde nikah.....	129
1.71: Hercai dizisinde nikah.....	130
1.72: Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" dizisinde nikah	130
1.73: Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" dizisinde nikah	130
1.74: Sıla dizisinde nikah	131
1.75: Sıla dizisinde nikah	131
1.76: Sen Anlat Karadeniz dizisinde nikah	131
1.77: Sen Anlat Karadeniz dizisinde nikah	132
1.78: Yabancı Damat dizisinde nikah	132
1.79: Yabancı Damat dizisinde nikah	132
1.80: Yabancı Damat dizisinde nikah	133
1.81: Yabancı Damat dizisinde nikah	133
1.82: Yeni Gelin dizisinde nikah.....	133
1.83: Yeşil Deniz dizisinde nikah	134
1.84: Yeşil Deniz dizisinde gerdek	134
1.85: Yeşil Deniz dizisinde gerdek	134
1.86: Yeşil Deniz dizisinde gerdek	134
1.87: Sen Anlat Karadeniz dizisi cenazenin yıkanması	134
1.88: Sen Anlat Karadeniz dizisi cenazenin yıkanması	135
1.89: Yeşil Deniz dizisi cenazenin yıkanması.....	135
1.90: Gönül Dağı dizisinde cenaze.....	135
1.91: Hercai dizisinde cenaze.....	136
1.92: Hercai dizisinde cenaze.....	136
1.93: Sıla dizisinde cenaze	136
1.94: Sıla dizisinde cenaze	137
1.95: Yeşil Deniz dizisinde cenaze	137
1.96: Gönül Dağı dizisinde bayram namazı	137
1.97: Sen Anlat Karadeniz dizisinde bayramlaşma	138
1.98: Yabancı Damat dizisinde bayramlaşma	138

1.99: Ege'nin Hamsisi dizisinde bayram namazı	138
1.100: Ege'nin Hamsisi dizisinde bayramlaşma	139
1.101: Ege'nin Hamsisi dizisinde milli bayram kutlması	139
1.102: Gönül Dağı dizisinde kandil	139
1.103: Ege'nin Hamsisi dizisinde sünnet	140
1.104: Sen Anlat Karadeniz dizisinde sünnet	140
1.105: Sen Anlat Karadeniz dizisinde sünnet	140
1.106: Yabancı Damat dizisinde sünnet.....	141
1.107: Ege'nin Hamsisi dizisinde asker karşılama	141
1.108: Yeni Gelin asker karşılama	141
1.109: Yeni Gelin asker uğurlama	142
1.110: Ege'nin Hamsisi dizisinde kurtuluş günü	142
1.111: Yeşil Deniz dizisinde kurtuluş günü	142
1.112: Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" dizisinde yazlak töreni	143
1.113: Yabancı Damat dizisinde dua etmek.....	143
1.114: Yabancı Damat dizisinde dua etmek.....	143
1.115: Yabancı Damat dizisinde mevlit okutmak	144
1.116: Sen Anlat Karadeniz dizisinde mevlit okutmak.....	144
1.117: Hercai dizisinde kurşun dökme	144
1.118: Sevdaluk dizisinde kurşun dökme	145
1.119: Yabancı Damat dizisinde kahve falı	145
1.120: Sıla dizisinde kahve falı	145
1.121: Yeni Gelin dizisinde kahve falı.....	145
1.122: Yeni Gelin dizisinde büyü	146
1.123: Sıla dizisinde büyü	146
1.124: Yabancı Damat dizisinde büyü	146
1.125: Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" dizisinde kötü ruhlardan korunma	147
1.126: Sen Anlat Karadeniz dizisinde su dökme	147
1.127: Yeşil Deniz dizisinde su dökme.....	147
1.128: Gönül Dağı dizisinde halk hekimliği	148
1.129: Yeşil Deniz dizisinde halk hekimliği	148
1.130: Hercai dizisinde halk hekimliği	148
1.131: Yeni Gelin dizisinde halk hekimliği	148
1.132: Yeni Gelin dizisinde halk hekimliği	149

1.133: Yeni Gelin dizisinde halk hekimliği	149
1.134: Ege'nin Hamsisi dizisinde halk mimarisi	149
1.135: Ege'nin Hamsisi dizisinde halk mimarisi	150
1.136: Gönül Dağı dizisinde halk mimarisi	150
1.137: Gönül Dağı dizisinde halk mimarisi	150
1.138: Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" dizisinde halk mimarisi	151
1.139: Sen Anlat Karadeniz dizisinde halk mimarisi	151
1.140: Sıla ve Hercai dizilerinde halk mimarisi	151
1.141: Yeni Gelin dizisinde halk mimarisi	152
1.142: Sevdaluk dizisinde halk mimarisi	152
1.143: Sevdaluk dizisinde halk mimarisi	152
1.144: Yeşil Deniz dizisinde halk mimarisi	153
1.145: Yabancı Damat dizisinde halk mimarisi	153
1.146: Sen Anlat Karadeniz dizisinde yardımlaşma	153
1.147: Sevdaluk dizisinde yardımlaşma	154
1.148: Gönül Dağı dizisinde giyim	154
1.149: Sevdaluk dizisinde giyim	154
1.150: Yeni Gelin dizisinde giyim	155
1.151: Yeni Gelin dizisinde giyim	155
1.152: Yeni Gelin dizisinde giyim	155
1.153: Ege'nin Hamsisi dizisinde mutfak kültürü	155
1.154: Ege'nin Hamsisi dizisinde mutfak kültürü	156
1.155: Ege'nin Hamsisi dizisinde mutfak kültürü	156
1.156: Ege'nin Hamsisi dizisinde mutfak kültürü	156
1.157: Ege'nin Hamsisi dizisinde mutfak kültürü	157
1.158: Ege'nin Hamsisi dizisinde mutfak kültürü	157
1.159: Sen Anlat Karadeniz dizisinde mutfak kültürü	157
1.160: Sevdaluk dizisinde mutfak kültürü	157
1.161: Sen Anlat Karadeniz dizisinde mutfak kültürü	158
1.162: Sen Anlat Karadeniz dizisinde mutfak kültürü	158
1.163: Sen Anlat Karadeniz dizisinde mutfak kültürü	158
1.164: Yabancı Damat dizisinde mutfak kültürü	159
1.165: Yabancı Damat dizisinde mutfak kültürü	159
1.166: Yabancı Damat dizisinde mutfak kültürü	159

1.167: Yabancı Damat dizisinde mutfak kültürü	160
1.168: Yeni Gelin dizisinde mutfak kültürü.....	160
1.169: Yeni Gelin dizisinde mutfak kültürü.....	160
1.170: Yeni Gelin dizisinde mutfak kültürü.....	160
1.171: Yeni Gelin dizisinde mutfak kültürü.....	161
1.172: Yeni Gelin dizisinde mutfak kültürü.....	161
1.173: Yeşil Deniz dizisinde mutfak kültürü	161
1.174: Yeşil Deniz dizisinde mutfak kültürü	162
1.175: Yeşil Deniz dizisinde mutfak kültürü	162
1.176: Yeşil Deniz dizisinde halk oyunu	162
1.177: Yeşil Deniz dizisinde halk oyunu	163
1.178: Sevdaluk dizisinde halk oyunu	163
1.179: Ege'nin Hamsisi dizisinde halk oyunu	163
1.180: Ege'nin Hamsisi dizisinde halk oyunu	164
1.181: Gönül Dağı dizisinde halk oyunu	164
1.182: Hercai dizisinde halk oyunu.....	164
1.183: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde halk oyunu	165
1.184: Sevdaluk dizisinde halk oyunu	165
1.185: Sıla dizisinde halk oyunu	165
1.186: Sen Anlat Karadeniz dizisinde halk oyunu	166
1.187: Sen Anlat Karadeniz dizisinde halk oyunu	166
1.188: Yabancı Damat dizisinde halk oyunu	166
1.189: Yabancı Damat dizisinde halk oyunu	167
1.190: Yeni Gelin dizisinde halk oyunu.....	167
1.191: Yeni Gelin dizisinde halk oyunu.....	167
1.192: Sen Anlat Karadeniz dizisinde karagöz oyunu	168
1.193: Yeni Gelin dizisinde karagöz oyunu	168
1.194: Gönül Dağı dizisinde karagöz oyunu.....	168
1.195: Yeni Gelin dizisinde çocuk oyunu	169
1.196: Yeni Gelin dizisinde çocuk oyunu	169
1.197: Yeni Gelin dizisinde çocuk oyunu	169

KISALTMALAR

HES : Hidroelektrik Santrali

Örn. : Örneğin

GİRİŞ

Halk bilimi, en genel anlamda bir ülke ya da belirli bir bölgede yaşayan halkın kültür ürünlerini inceleyen bir disiplin olarak tanımlanabilir. Birincil sözlü kültür ortamında dil ile varlığına devam eden kültür yazının bulunması ile yerini ikincil sözlü kültür ortamına bırakmıştır. Bununla birlikte dinlemeye alışkın sözlü kültür toplumu izlemeye yönelmiş, kültür aktarımı sosyal çevreler ile değil elektronik ortamda sağlanmaya başlamıştır. Bu çalışmada da son on beş yılda Türk televizyonlarında yayınlandıkları tarihlerde en çok izlenen yöre dizilerinde yer alan halk kültürü unsurlarının belirlenmesi, unsurların kurguda nasıl ele alındığı ve bu unsurların kültür aktarımına katkısı belirlenmeye çalışılmıştır. Halk kültürü unsurları dizilerde doğum, evlenme, ölüm, yemek, halk mimarisi, halk oyunları, ninni, türkü ve halk hekimliği vb. gibi daha birçok unsurlarla karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada yer alan unsurlar dizilerde tespit edildikten sonra yorumlanarak ve kullanılacak olan kaynaklardan yola çıkılarak değerlendirilecektir. Çalışma dört ana başlık altında incelenecektir. Birinci başlıkta kültür, medya ve televizyon tarihinin gelişimi hakkında bilgi verilip kavramların birbirleri ile arasındaki ilişkiye değinilecektir. İkinci kısımda incelenen diziler hakkında bilgiler verilecektir. Üçüncü kısımda dizilerin incelenmesi ve bu dizilerde yer alan halk kültürü unsurlarının tespit edilip onların doğru kategoriye yerleştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın son kısmında dizilerde yer alan unsurlar incelenmiş ve kullanılan öğelerin bağlamı ile ne kadar ilişkili olduğu, tahribata uğrayıp uğramadığı gibi konular halk bilimsel açıdan irdelenmiş, popüler kültür ve kültür endüstrisi bakımından değerlendirilmiş bazı önerilerde bulunulmuştur.

Süleyman Fidan “Televizyon Dizilerinde Geleneksel Müzik Belleğinin Kullanımı makalesinin giriş bölümünde dizi yapımcılarını kültürel unsurları nasıl kullandığını şu şekilde açıklamıştır: “Dizi yapımcıları mekân ve dekorda, maddî ve görsel kültürden; dizi müziğinde geleneksel müzik ürünlerinden, kurgu ve anlatım tekniği açısından sözlü kültür ürünlerinden yararlanmaktadırlar. Konusu bakımından geleneği ve yereli anlatan dizilerde halk kültürü unsurları doğru bir şekilde yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Bunun dışında modern yaşam tarzını anlatan bir dizide bile konunun uygun bir yerine yerel motif yerleştirilmeye çalışılmaktadır” (Fidan, 2018: 130). Çalışmamızda halk kültürü unsurlarından olan doğum, evlenme, ölüm ,giyim-kuşam, halk oyunları, ağıt, türkü ninni vb. gibi unsurların hangi durumlarda, incelenen dizilerde nasıl ve ne şekilde yansıdığına tespiti ve bu yansımanın kültür aktarımına katkısının belirlenmesi amaçlanmıştır. Halk kültürü unsurları, halk edebiyatı ve halkbilimi olarak oldukça zengindir ve neredeyse her

dizide yer almaktadır. Bu unsurlar özellikle belirli bir yöreyi ve kültürü anlatan ya da hâkim bir kültür havzasının bulunduğu yörede çekilen televizyon dizilerinde sıkça karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada yöre dizileri incelenmiş (örn. Sevdaluk, Kuzey Yıldızı “İlk Aşk”, Sen Anlat Karadeniz, Ege’nin Hamsisi, Yeni Gelin, Yeşil Deniz, Hercai, Yabancı Damat, Sıla ve Gönül Dağı), bu dizilerde ele alınan başlıca halk bilimsel unsurların belirlenmesi, bu unsurların kurguda nasıl ele alındığının incelenmesi ve dizilerin kültür aktarımına katkısı olup olmadığının saptanması amaçlanmıştır. Elde edilen veriler, Sedat Veyis Örnek, Erman Artun ve İsmail Güleç tarafından halk bilimi unsurlarını konusunda belirlenmiş başlıklar incelenerek oluşturulan şablon ışığında incelenmiştir.

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi ile yürütülecektir. Araştırma kapsamında incelenen konuyla ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin analiz edilmesiyle veri sağlanmasına doküman incelemesi denilmektedir. (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 188). Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir. Doküman analizi, anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin ve Strauss, 2008). Bu çalışmada da 2004-2007 yılları arasında Kanal D’de yayınlanan “Yabancı Damat” dizisi, 2006-2008 yılları arasında ATV’de yayınlanan “Sıla” dizisi, 2014 yılında Show TV’de yayınlanan “Sevdaluk” dizisi, 2014-2016 yılları arasında TRT 1’de yayınlanan “Yeşil Deniz” dizisi, 2017-2018 yılları arasında Show TV’de yayınlanan “Yeni Gelin” dizisi, , 2018 yılında TRT 1’de yayınlanan “Ege’nin Hamsisi” dizisi, 2018-2019 yılları arasında ATV’de yayınlanan “Sen Anlat Karadeniz” dizisi, 2019-2021 yılları arası Show TV’de yayınlanan “Kuzey Yıldızı “İlk Aşk”” dizisi, 2019-2021 yılları arasında ATV’de yayınlanan “Hercai” dizisi, 2020 yılında TRT 1’de yayınlanan “Gönül Dağı” dizisi doküman analizi yöntemi ile incelenecektir. Çalışmada temel olarak halk kültürü unsurlarının tespiti ve değerlendirilmesi üzerine dayandırılan yorum bilgisi yaklaşımı da kullanılacaktır. Sedat Veyis Örnek’in Türk Halkbilimi, Erman Artun’un Halkbilimi, İsmail Güleç’in Anonim Halk Edebiyatı, adlı kitaplardan halk kültürü konusu bakımından faydalanılacaktır. Bütün bu kaynaklardan sonra konu bütün bir şekilde ele alınıp ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Bu çalışmanın özgün değeri, televizyon dizileri ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığı zaman yapılan çalışmaların genel olarak Radyo ve Televizyon, Sahne Sanatları ve

Sosyoloji gibi farklı disiplinlerde yapıldığı görülmektedir. Yapılan bu çalışmalar tek bir dizi ve belirli bir konu, kavram, tema üzerinden yapılan çalışmalar olup halk kültürü unsurları incelenmemiştir. Halk kültürü unsurlarının incelendiği çalışmalarda ise bir bölgenin, romanın, öykünün, âşığın ve yazarın eserlerinin üzerine yapılmış çalışmalar karşımıza çıkmaktadır. Yapacağımız bu çalışma ise elektronik bir ortamda yer alan dizilerde gerçekleştirilecektir. Dizilerde yer alan halk kültürü unsurlarının belirlenmesi ve değerlendirilmesinin ardından dizilerin kültür aktarımına katkısı ortaya konacak ve bu katkı göz önüne alındığında çalışma, kültürün sürdürülebilirliğinde teknolojinin kullanılmasının nasıl bir etkisi olduğunu ortaya çıkaracaktır. Bu çıkarım sonucunda kültürün elektronik ortamda seyri değişecek ve çağı yakalayarak devamlılığını sağlayacaktır. Bunun yanı sıra aynı yöreyi konu alan dizilerin karşılaştırılması, yörenin kültürünü dizilerin ne ölçüde yansıtabildiğini ortaya koyacak ve bunun sonucunda halk kültürü unsurlarını daha doğru aktaran dizilerin çekilmesi kültür aktarımına ve literatüre katkı sağlayacak çalışmamız diğer çalışmalara kaynak ve örnek olacaktır.

1.KÜLTÜR, MEDYA ve TELEVİZYON

1.1. Kültür

Kültür sözlük anlamı olarak “*Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin.*” olarak tanımlanmaktadır. Kültür kavramının başta edebiyat olmak üzere birçok farklı disiplinde tanımı yapılmıştır.

Kültür kelimesinin etimolojisine bakıldığında *cultura* kelimesinden türetilmiştir. Latince ’de *colere*, sürmek ve ekip biçmek; *cultura* ise Türkçe ’deki “ekin” karşılığında kullanılmaktadır. *Culture* sözcüğü, 17. Yüzyılda Fransa’da da aynı anlamda kullanılmıştır. İlk kez Voltaire, *culture* sözcüğünü, insan zekâsının oluşumu, gelişimi, geliştirilmesi ve yüceltilmesi anlamında kullanılmıştır. Sözcük buradan Almanca ’ya geçmiş ve 1793 tarihli bir Almanca Dili Sözlüğünde *kultur* olarak yer almıştır (Çeçen,1994: 9). Avrupa’da kültür terimini 19.Yüzyılın sonunda İngiliz Antropologları, etnografya tarafından incelenen toplumlara özgü olan düşünce, eylem biçimleri, inançlar, değer sistemleri, semboller ve tekniklerin tümünü anlatmak üzere kullanmışlardır. Antropoloğu E.B.Taylor, kültürün ünlü ve bugün de geçerli olan bir tanımını yapmıştır; kültür, “etnografyadaki en geniş anlamında, bilgi, sanat, hukuk, ahlak, töre ve tüm diğer yetenek ve alışkanlıkları içeren karmaşık bütündür” (Duvenger:1975:74). E.B.Taylor ’un bu çalışmalarından sonra kültür üzerine yapılan araştırmalar hız kazanmıştır.

Çok değişik anlam ve kullanımları olan “kültür” ilk kez Herder tarafından bir felsefe terim olarak kullanılmıştır. Herder’e göre “kültür” toplumların doğal durumlarından çıkıp kendilerine yararlı kendilerine göre iyi ve doğru bildikleri amaçlara ulaşma ve bunları gerçekleştirme yolunda gösterdikleri tüm etkinlikler ve bu etkinlikler sırasında meydana getirdikleri tüm ürün ve yaratıklardır. Böylece toplum halinde yaşayan insanın kendi düşünce ve emeğiyle ortaya koyduğu şey yani dil, teknik, sanat, ekonomi, mitos, bilim, devlet, hukuk, siyaset vb. ve nihayet felsefe kültürün unsurları ve birleşenlerdir kültür insanın tüm üretim ve yatırımlarını kapsar (Öner,1995: 116). Yapılan kültür tanımlarına bakılacak olursa eğer:

1969 yılında UNESCO uzmanlarının yapmış oldukları tanıma göre kültür: “Bir insan topluluğunun kendi tarihi tekamülü hususunda sahip olduğu şuur demektir; o surette ki, bu

insan topluluğu bu tarihi tekamül şuuruna atfen varlığını devam ettirme azmini gösterir ve gelişmesini sağlar.” (Köseoğlu, 1992: 147).

Bilgiseven (1995) kültürü şu şekilde tanımlamıştır: “Kültür, insanın insan tarafından tesis edilmiş ve yaratılmış olan çevresini ifade eder. Maddi ve manevi olmak üzere iki veçhesi vardır. Bazı sosyologların aynı zamanda medeniyet ismini verdikleri maddi kültür, yapılarımız, tekniklerimiz, yollarımız, istihsal ve ulaştırma vasıtalarımız gibi gözle görülür maddi unsurlardan ibaret ve kendi eserimiz olan çevre şartlarımızdır. Buna karşılık manevi kültür, bir milleti millet yapan ve onun öz şahsiyetini belirleyen moral unsurlardan (yani örfler, adetler, kolektif davranışlar ve tutumlardan) meydana gelen kültür bütünüdür (Bilgiseven, 1995: 15).

Gökalp (1987) kültüre hars der ve harsla uygarlık arasında bazı benzerlikler ve farklılıklar olduğunu ileri sürer. Kültür ile uygarlık arasındaki birleşme noktası, ikisinin de bütün toplumsal yaşayışları kapsamalarıdır. Toplumsal yaşayışlar şunlardır: Din, ahlak, hukuk, us, estetik, iktisat, dil ve fenle ilgili yaşayışlar. Bu sekiz türlü toplumsal yaşayışın toplamına kültür adı verildiği gibi, uygarlık da denilir. İşte, kültür ve uygarlık arasındaki birleşme ve benzerlik noktası budur. Farklılıklardan birincisi, kültür, ulusal olduğu halde, uygarlık uluslararasıdır. Kültür yalnız bir ulusun din, ahlak, hukuk, us, estetik, dil, iktisat ve fenle ilgili yaşayışlarının uyumlarının uyumlu bir toplamıdır. Uygarlıkta, aynı gelişmişlik düzeyinde bulunan pek çok ulusun toplumsal yaşayışlarının ortak bir toplamıdır. Örneğin, Avrupa ve Amerika gelişmişlik düzeyinde, bütün Avrupalı uluslar arasında ortak bir Batı Uygarlığı vardır. Bu uygarlığın içinde birbirinden ayrı ve bağımsız olmak üzere bir İngiliz kültürü, bir Fransız kültürü bir Alman kültürü vb. vardır. İkinci olarak uygarlık yöntem aracılığıyla ve bireysel istençlerle oluşan toplumsal olayların toplamıdır. Örneğin, dinle ilgili bilgiler ve bilimler yöntem ve istençle oluştuğu gibi, ahlakla, hukukla, güzel sanatlarla, iktisatla, usla, dille ve fenlerle ilgili bilgiler ve kuramlar da hep bireylere yöntem ve istençle oluşturulmuşlardır. Bu yüzden aynı gelişmişlik düzeyinde bulunan bütün bu kavramların, bilgilerin ve bilimlerin toplamı uygarlık dediğimiz şeyi ortaya koyar. Kültür içine giren şeylerse yöntemle, bireylerin istenciyle oluşmamışlardır, yapay değillerdir. Bitkilerin, hayvanların organik yaşayışı nasıl kendiliğinden ve doğal olarak gelişiyorsa, kültür içine giren şeylerin oluşması ve evrimi de tıpkı öyledir (Gökalp, 1987: 25-26).

1.1.1.Sözlü, Yazılı ve Elektronik (Dijital) Kültür

İnsanlık duygu, düşünce, deneyim ve bilgilerini diğerleriyle paylaşmak üzere tarih boyunca çeşitli iletişim zeminleri ve araçları geliştirip kullanmıştır. Bu araçların en kapsayıcı olanı, insanlığın başlangıçtan bugüne tüm zamanlarında varlığını koruyan ve farklı iletişim zeminlerinde farklı biçimlerde ifadesini bulan “dil ”dir. Ancak dil, sese dayanan bir olgudur ve “esas olarak iletişime hâkim olan dil ve dili duyuran tane tane seslerdir”; bu bakımdan da dilin özünü ses dünyası oluşturur ve dil, yazıyla bir mekâna bağlansa hatta işaret dili olarak jest ve mimiklerle işletilse bile, temel itibarıyla sözlü bir yapıdır (Ong 1999: 18-19).

Dilin temeldeki sözlü yapısı ve başlangıcından beri sese/söze dayalı bir iletişim biçiminin aracı olması, insanlık tarihi boyunca süregelen “sözlü kültür ortamı”nın da ortaya çıkıp gelişmesinde hareket noktası olmuştur (Çevik,2016: 111).

Sözlü kültür, bir milletin hayatında, insanların sözlü ve yazılı geleneklerinde yer alan, ortaklık gücüne erişen ve milli kimliği oluşturan maddi ve manevi faaliyetlerin bütünüdür (Yıldırım, 1998: 38).

Dursun Yıldırım (1998) sözlü kültürü şu şekilde tanımlar : “Yazı öncesi toplum hayatının faaliyetlerinin oluştuğu bilgi, teknoloji ve tecrübe ile işin aktarıldığı, ilişkilerin belirginleştiği, düzenin işlediği, iletişim dilinde sabit anlatım biçimlerinin ortaya çıktığı ve kendilerine özgü içerik kazandıkları estetik anlayışın ve bunun yansımalarının bilinmeyen ve ilgili açıklamaların inanç ve ahlak normlarının oluşturduğu ortam “Sözlü Ortam” diye tanımlanmaktadır” (Yıldırım, 1998: 95).

Sözlü kültür ortamından sonraki kültür ortamı yazılı kültür ortamıdır. Yazının icadı ve kullanım alanlarının genişlemesiyle birlikte sözlü kültüre ait anlatılar yazı aracılığıyla kaydedilmeye başlanmıştır. Süreç hızlı gelişmemiş, sözlü kültürden yazılı kültüre geçiş bir anda olmamıştır. Bu geçiş zaman içerisinde, iki kültür ortamının birbirleriyle etkileşimi hâlinde gerçekleşmiştir. İlk olarak yüz yüze iletişim sayesinde sözlü kültür ortamı oluşmuş; daha sonra sözün yazı aracılığıyla mekâna bağlanması ve teknolojideki gelişmelerle birlikte yazı gelişmiş, böylece bilginin saklanması ve iletilmesindeki meydana gelen değişikliklerle yazılı kültür ortamı şekillenmiştir (Küçükbasmacı, 2009).

Köker (2010) sözlü kültürden farklı olarak yazılı kültürü “içe dönük, mesafeli, yalnız başınalığı harekete geçiren, duygusuzluğu noktalama işaretleriyle aşmaya 11 çalışan, çözümlemelere dayalı, kesinlik arayışını içinde barındıran, kapalılığını metinselleştiren” olarak ifade etmektedir (Köker,2010:16).

Yazılı kültür ortamından sonraki kültür ortamı ise; elektronik/dijital kültür ortamıdır. Bu aşamada sözel metinlerin ses ve görüntü vâsıtası ile bu ortama aktarımı sağlanarak zamana bağlanması mümkün olmuştur. İnsanlığın gelmiş olduğu bu noktada, her millet dünya üzerinde kendi ulusal birikiminden yola çıkarak, her türlü alanda ihtiyaç duyduğu kültür ve sanat gereksinimini kendi folklor mahsullerinden karşılamaya çalışmaktadır (Ersoy, 2002).

Her türlü elektronik cihazı içeren elektronik kültür ortamı, Türkiye’de, 1900’lü yılların başında gramofonla başlar ve ilerleyen yıllarda radyo, pikap-plak, kasetçalar-kaset, televizyon gibi teknolojilerle gelişerek devam eder (Çobanoğlu, 2000: 152-158). Günümüzde bilgisayar ve özellikle internet gibi çok daha gelişmiş teknolojileri ve bunlarla desteklenen akıllı telefonlar elektronik (dijital) kültür ortamına ayrı bir boyut kazandırmıştır.

1.1.2. Popüler Kültür ve Kültür Endüstrisi

Popüler kültür özellikle 20.yüzyılda etkisini hissettiren ve toplumsal modernleşmede önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavram gerek dünyada gerekse Türkiye’de çeşitli tartışmalara neden olmuştur. Mukerji ve Schudson (akt. Mutlu, 2005: 313); popüler kültürün “*bir toplumda geniş bir şekilde paylaşılan inançları, pratikleri ve bunların örgütlendiği nesnelere dile getirdiği*”ni belirtmektedir. Sonuç olarak popüler kültür toplumsal bir olgudur ve içindeki toplumu etkiler. Bu nedenle popüler kültür kavramına farklı tanımlamalar yapılmıştır. Hall’a (akt. Özbek, 2002: 90) göre popüler kültür kavramı; kitle iletişim araçlarının yaydığı kültürün dışında varlığını sürdüren bir kültürün olduğu varsayımını ele almaktadır. Bu yönüyle popüler kültür, kitle kültüründen ayrılmaktadır. Çünkü kitle kültürü atomize olmuş bireylerden oluşmakta olup çeşitlilikten yoksundur.

Popüler kültür bağımlı bireylere sunulan bir kültür türüdür. Emeğin gündelik olarak yeniden üretilmesinin bir girdisi olarak eğlenceyi merkeze almaktadır. Yani belirli bir

yaşam tarzının ideolojik olarak yeniden üretilmesini sağlamaktadır (Coşgun, 2012: 840).

Popüler kültür, kökleri yerel geleneklerde bulunan halk inançlarını, pratiklerini ve nesnelere, keza siyasal ve ticari merkezlerde üretilen kitlesel inançları, pratikleri ve nesnelere içerir; popüler kültürün içeriğinde popülerleştirilmiş seçkin kültürel biçimlerin yanı sıra müze geleneği düzeyine yükseltilmiş popüler biçimler de bulunmaktadır (Mutlu, 2005: 313-314).

Popüler kültür aynı zamanda bir etkinlik alanıdır. En alt tabakadan en üst tabakaya kadar zengin bir spektruma sahip olan popüler kültürün her eğitim düzeyinden, her yaştan, her cinsiyetten tüketicisi mevcuttur (Güngör, 1993: 9). Bundan dolayı da her geçen gün etkisini arttırmaktadır. Popüler kültürün etkisinin artmasında medyanın önemli bir rolü vardır. Popüler kültür ürünlerinin geniş kitlelere ulaşması medya aracılığıyla gerçekleşmektedir. Popüler kültür ürünlerinin merkezinde yer alan merak ve eğlence faktörünü tetikleyen ise medyadır. Medya günümüzde eğlenceye hizmet edecek bir duruma gelmiştir. Dolayısıyla popüler kültür ve medya arasındaki ilişki oldukça ileri düzeydedir (Curran, 1997: 146). Popüler kültürün belirli özellikleri bulunmaktadır. Bu özellikler sayesinde diğer kültürlerden ayrılmaktadır. Özelliklerini şu şekilde ifade etmek mümkündür (Çiğdem, 2005: 50):

- Biçimsel olarak orta karmaşıklıktadır.
- Ürünler genellikle maddiyatla elde edilmektedir ve direkt olarak tüketiciye yöneliktir.
- Popüler kültür üreticileri ve sunucuları tamamen profesyoneldir.
- Popüler kültür ürünlerinin üreticisi ve bilinen bir kaynağı bulunmaktadır.
- Popüler kültür ürünlerinin üreticisi ve bu ürünleri tüketen arasında toplumsal olarak bir statü farkı vardır.
- Popüler kültür, kültürel değerleri, gelenekleri, görenekleri, adetleri yeniden biçimlendirerek yansıtmaktadır.
- Popüler kültür ürünleri sahiplik veya patent yolu aracılığıyla tüketime açıktır.
- Sanayi devrimi sonrası kent kültürünün bir ürünü sayılabilmektedir.
- Popüler kültür ürünlerinin gönderimi teknoloji aracılığıyla gerçekleştirir.

Popüler kültür toplumun tamamı tarafından kolayca anlaşılmakta ve tüketilmektedir. Popüler kültür, ürünlerini anlamak bir çaba gerektirmez ve çok ucuza, kolayca elde

edilebilir. Bu yüzden oldukça geniş bir kesime hitap etmektedir. Asıl hedef yönetilenlerdir, yani halktır. Bunalan, kendisini sıkıntı ve umutsuzluk duygusu içinde bulan bireyler popüler kültür ürünlerine yönelmektedir. Popüler kültür sunduğu yapay gerçekliklerle bireyleri gündelik hayatın problemlerinden kurtarıp, onlara bir alternatif oluşturup, geçici de olsa rahatlama sağlamaktadır (Akgül,2006:17-18).

Kültür endüstrisi, kavramı günümüzde oldukça önemli bir kavramdır. Bu kavramı ilk olarak Frankfurt Okulu düşünürlerinden Theodor W. Adorno ve Max Horkheimer kullanmıştır. Bu kavram ikilinin beraber kaleme aldığı 1947 yılında yayımlanan *Aydınlanmanın Diyalektiği* adlı eserle literatüre girmiştir. Kültür endüstrisi; popüler kültürü ve radyo, televizyon, sinema, kitap, gazete, dergi gibi popüler kültür unsurlarını, popüler müziği meydana getiren bütün faaliyet ve düzenlemeler ile kültürel organizasyonlar ile birlikte kültürün standartlaşmasını ifade eden geniş bir anlam yelpazesine sahiptir (Özkul, 2008:38).

Kültür endüstrisi, kitlelerin tüketimlerine göre düzenlenerek tüketimin niteliğini belirleyen ürünlerin, tüketicileri nasıl kendisine mahkûm kıldığını ve pasifize ettiğini tanımlayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır(Yağlı,2011:61-62).

Kültür endüstrisi içerisinde herkes için uygun bir şeyler vardır bu yüzden hiç kimse bu işlemlerden kaçma şansına sahip değildir. Herkes kendiliğinden, önceden bazı göstergeler baz alınarak belirlenmiş düzeyine uygun davranmalı ve farklı tüketici tipleri için üretilmiş olan kitlesel üretim kategorilerinden kendine denk düşeni almalıdır. Tüketiciler araştırma kuruluşlarınca çizilen haritalarda kırmızı, yeşil ve mavi alanlarla gelir gruplarına göre ayrıştırılarak birer istatistik malzemesine dönüştürülür (Adorno,2009: 51).

Kültür endüstrisi müşterilerini yani tüketicilerini eğlence aracılığıyla etkileme potansiyeline sahiptir. Eğlence olgusu geç kapitalizm nedeniyle çalışma fiilinin bir uzantısı, emek gücünü sarf eden bireylerin mekanik süreçten kaçmak nedeniyle başvurduğu bir yoldur. Eğlence çoğu zaman bireylerin hiçbir şeyi düşünmemelerine neden olmakta, sunulduğu esnada acıyı unutmayı sağlamaktadır. Eğlence aracılığıyla kitleler kendilerini unutmakta, teslimiyetlerini arttırmaktadırlar. Böylelikle var olan mevcut sistemle hemfikir olmaktadır (Adorno, 2009: 110).

Kültür endüstrisinin sunduğu yeni yaşam katedralleri içerisine hapsolunarak sürekli pasifize edilen bireyler, modern tüketicilere dönüştürülerek devamlı pasif kılınmakta ve zihinsel olarak da sürekli meşgul tutulmaktadır (Yağlı,2011:62). Günümüz medya yapısı incelendiğinde kültürel ürünler metaya dönüşmüş olmakla birlikte bu ürünler endüstrinin birer parçası haline gelmiştir. Bu alanda birçok standartlaşmış ürün ortaya çıkmıştır. Kültür endüstrisi ürünlerinin yelpazesi oldukça geniştir. Bunlar arasında televizyon programları, dizileri, filmler, klasik müzik eserleri, caz müzik eserleri ve kültüre dair ürünler yer almaktadır (Koluvaçık, 2017: 152). Dolayısıyla televizyon programlarının da birer meta halini aldığını söyleyebilmek mümkündür.

1.2. Medya

Medya, sözlük anlamı olarak, “*İletişim ortamı, iletişim araçları, kitle iletişim araçlarının tümü*” şeklinde ifade edilmektedir. Medyanın haber ve bilgi üreten tüm araçları ve kurumları (gazete, dergi, radyo, tv, internet vs.) kapsadığı, başka bir ifadeyle, medya denildiğinde tüm kitle iletişim araçlarının kastedildiği anlaşılmaktadır (Aktan, 2004: 59).

Medyanın ana amacı, çevrede ve dünyada olup bitenlerin bilinmesini olanaklı kılmak; yani olup bitenler hakkında kişinin kendi kanaatini oluşturma temel hakkını kullanabilmesine katkıda bulunmaktır. Geniş anlamda medyanın asıl işi aracılık etmektir (Usta, 2009: 474)

Medya, kültürün ulusal ve uluslararası düzeyde bireylere ulaştırılması noktasında önemli bir görev üstlenmektedir. Diğer taraftan medya (yazılı basın, radyo, televizyon, internet vb. gibi), özellikle toplumsal hayatta bireylerin çeşitli sosyal ihtiyaçlarını gidermek için sık sık başvurdukları önemli bir kaynaktır. Bireyler bu kaynağı bilgi edinme, eğlenme, haber alma maksadıyla kullanırken, medya da topluma ve dolayısıyla bireylere karşı sorumluluklarını, doğru ve tarafsız olarak bilgilendirme, eğitim, eğlendirme ve sosyalleştirme vb. gibi fonksiyonları yerine getirerek yapar (Kocadaş, 2005: 1-13).

Medya; insanın kendisiyle, çevresiyle, dış dünyasıyla kurduğu her tür ilişkinin toplamı olarak nitelendirilen kültürün, çağdaş değer ve normlarla yeniden şekillendirilmesinde etkili araçlardan biri olarak kabul edilmektedir. Bu özelliği ile bireylerin yeni yaşam biçimlerine geçişte, yeni yaşam ortamlarına sahip olmalarında ve değişen yaşamın değişen araçlarını kullanmalarında onların yol göstericisi kimliğini de taşımaktadır. Yine aynı

kimliğe dayanarak toplumların siyaset, ekonomi, sanat, spor ve eğlence alanlarında geleneksellikten evrenselliğe ve çağdaş normlara geçişinde de belirleyici bir rolü olduğu, özellikle son 20 yılda iyice belirginleşmiştir (Vural, 2000:107).

Medyanın giderek etki alanını genişletmesi ve insan yaşamının hemen hemen her anını kapsaması ile toplum üzerindeki etkisi de artmaktadır. Bu bağlamda günümüzde özellikle televizyon medyası kültürü yeniden üreten, şekillendiren, yöneten bir güç haline gelmiştir. (Komser,2017:11).

Medyanın ve diğer elektronik araçların (faks, video, bilgisayar, internet, telefon vb.) bu kadar yaygın olduğu toplumsal ortamlarda kültürün her açıdan kitlesel özellikler taşıması kaçınılmazdır (Güneş,2001: 131).

Medyanın kültür işlevi çok önemlidir. Çünkü toplumsal gerçekliği kurabilir ve sunar. Direkt olarak kültür programlarıyla ya da dolaylı olarak tüm içeriği ile kültürel şekillenmeyi, modelleyerek yönlendirir. Kültürel sürekliliği sağlayabilir. Kültürel değişime de yönlendirilebilir. Başka bir kültürün özelliklerini başka topluma taşıyıp benimsetebilir (Özdemir, 1998: 35 - 36).

Medya aynı zamanda bireylerin gelişen uluslararası değerlerle, düşüncelerle, politikalarla, davranış biçimleri ile tanışmalarına ve özdeşleşmelerine, toplumsal yaşamın gerektirdiği çağdaş kuralları benimseyip, bütünleşmelerine, kimi zaman taşıyıcı kimi zaman yardımcı, kimi zaman da itici faktör olarak etkide bulunmaktadır. Medya, sahip olduğu iletişim gücü ile farklı düşünce ve yaşam tarzlarını kaynaştırır. Birbirlerinden haberdar eder ve bunlar arasında alış-veriş ortamını sağlar. Böylelikle bir anlamda kültürel açıdan toplumu zenginleştirir ve çeşitlendirir (Vural, 2000: 107).

1.3. Televizyon

Eski Yunanca “*Telos (uzak)*” ve Latince “*Visio (görme)*” kelimelerinin birleşiminden oluşturulan televizyon, uzağı görmek anlamına gelmektedir. 1876 yılında Graham Bell tarafından ses dalgalarının elektriğe dönüştürülmesi ile başlayan süreç, J. C. Maxwell’in elektromanyetizma kuramıyla birlikte görüntünün radyo dalgaları aracılığıyla aktarılması tekniği ile birleştirilerek insanlık tarihinin en etkili kitle iletişim aracı olan televizyonun buluşu ile devam etmiştir. İlk olarak sesli ve yazılı mesajların, sonrasında da görüntülü

mesajları uzaktaki kişilere gönderme amacı güden insanlar, farklı ülkelerde yaptıkları çalışmalarla televizyonun gelişmesini sağlamışlardır (Cereci, 2016: 14).

İkinci Dünya Savaşı'nı takiben hızla gelişen televizyon yayınları, insanların yaşamlarına heyecan katmış, bu şekilde çok fazla ilgi çekmeye başlamıştır. Sihirli bir kutu olarak kabul edilen televizyon kişilerin hayatlarında günlük yaşam şekillerinden ekonomiye, toplumsal değerlerden kişisel özelliklere kadar birçok unsurun değişmesine sebep olmuştur (Cereci, 2001: 21). Öte yandan televizyon, insanlara sıkıntılarını unutturan, kırsaldan kente göçün neden olduğu bunalımın ilacı olmuş, bu şekilde dünya genelinde süratle yayılmıştır (Cereci, 2016: 12).

Televizyon insanın zaman ve mekân sınırlılıklarıyla çizili gündelik yaşam deneyiminin sınırlarını geliştiren, geliştirmekle de kalmayıp, bu deneyimin nitel ve nicel örüntüsünde önemli değişikliklere yol açan bir teknolojik olanaktır (Mutlu 1991: 15). Kitle iletişim araçlarının gelişme aşamaları ve bireylere ulaşılabilirlikleri göz önüne alındığında, hiçbiri televizyonun gücüne özellikle de kısa bir zamanda erişememiştir (Kocadaş,2016).

Çağımız insanı, televizyon ile kendisine gidilmeyen, kendisinin bize geldiği bir dünyada yaşamaktadır. Olaylar yaşanmamakta, haber ve görüntü olarak evlerimize birer meta olarak girmekte, gerçek olaylar, yeniden üretilip belli bir söylem içinde verildiklerinden toplumsal bir işlev ve anlam kazandıkları için oluşturulan meta, gerçek olaydan daha fazla önem kazanmaktadır (Yengin, 1996: 26).

Toplumsal olarak konuya bakıldığında, insani ilişkileri güçlendiren değer yargıları yerini, televizyonun getirdiği yeni kültürel değerlere bıraktığı görülmektedir. Televizyon, yabancı kaynaklı diziler ve reklamlar aracılığıyla kültürler arası etkileşimi artırırken, diğer taraftan da varlıklı ülkelerin zengin bireylerinin yaşam ve estetik anlayışını ön plana çıkarmış (Koca 1993: 35), ve zaman içinde bu değerlerin benimsenmesi yönünde öğretici olduğu görülmüştür.

Televizyon, günümüzde kültürü aktif olarak üreten ve bu konuda belirleyici olan bir güçtür, ancak aynı zamanda içinde bulunduğu kültür çevresinin de bir ögesidir (Aytaç,2002: 150). Başka bir deyişle televizyon, çeşitli kaynaklardan beslenerek ürettiği kültürü geniş kitlelere taşır ve bunu yaparken, kendisinin de bir parçası olduğu kültüre yön

verir. Bu anlamda, Türkiye’de elektronik kültür ortamının en yaygın ve etkili aracı olan televizyonlar, yayın hayatına başlamalarıyla birlikte Türk insanının yaşamını, değiştirmeye ve yeniden biçimlendirmeye başlamıştır (Özdemir, 2005: 245).

Kitle iletişim araçlarının gelişme aşamaları ve bireylere ulaşılabilirlikleri göz önüne alındığında, hiçbiri televizyonun gücüne özellikle de kısa bir zamanda erişememiştir. Bütün bu özellikleriyle televizyon, çağımızın en büyük “kültürel üretim” aracı olmuştur. Çünkü televizyon kendisinden önceki iletişim ve sanat biçimlerini köktenci bir şekilde etkilemiş ve değiştirmiştir (Kocadaş, 2016).

Birincil sözlü kültürde yaşamını sürdürürken kentin kıyılarına yerleşen ve televizyon tarafından yeniden büyülenen kitleler, bu türden yayınlara ilgi göstermiştir. Heyecan, gerilim unsurlarıyla kurgulanmış, duygusallık ve gözyaşı ile yoğrulmuş ardı bir türlü kesilmeyen “pembe diziler” kısa zamanda yazılı edebiyatın popüler romanlarının, magazin yayıncılığının fotoromanlarının ve sözlü kültürün halk hikâyelerinin yerini almıştır (Özdemir, 2008: 225).

Televizyon, bir anda milyonlarca insana ulaşmayı başarmıştır. Mehmet Mete’ye göre teknolojinin bütün imkânlarının kullanıldığı televizyon herkesi etkilemektedir. Televizyon yayınları kişilere yönelik üç amacı vardır: “1. Eğitim ve kültür düzeyinin yükseltilmesi, 2. Haber ve bilgi edinme, 3. Hoşça vakit geçirtebilmek, eğlendirebilmek, dinlendirebilmek” (Mete, 1999: 37).

İlk düzenli yayınlara 1936 yılında İngiltere’de başlayan televizyon yayınları ülkemizde ise 1960 yılların sonunda renksiz olarak TRT ile başlamıştır. Televizyon yayıncılığına genel olarak bakıldığında televizyonun özellikle bazı türler üzerinden yayın yaptığı görülür. Bunlar haberler, film ve diziler, belgeseller, eğlence programları (yarışma ve şovlar), reklamlardır (Aytaç 2005: 138-150). Bunların arasında diziler, televizyonun temel estetik kategorisi olarak kabul edilir (Aytaç, 2005: 73).

Hayatımızın içine aldığımız ve hayatımızdan parçalar bulduğumuz en etkili program bize göre televizyon dizileridir. Diziler sahip olduğu içeriklere göre çeşitlenmektedir. Örneğin; kimileri bir dönemi yansıtırken diğerleri ise, bir dönemi yaşayan izleyici kitlesinin ve bunun yanında söz konusu dönem yaşantısını merak eden yeni nesil izleyici kitlesinin dikkatini çekmektedir. Bununla birlikte, bir yöreye ait içeriği olan televizyon dizilerinde

de, ya belirli bir yörenin insanının ya da sözü geçen yörenin halkına mahsus yaşam şeklini merak eden izleyici kitlesine hitap etmektedir (Çelik,2014:90).

Televizyonun bir kültür oluşturmadaki etkisi onun programlarında, haberlerinde, reklamlarında ve dizilerinde gizlidir. Örneğin diziler içindeki karakterlerin davranışlarıyla, onların hayata bakış açıları, eğlenceleri ve hüznleriyle yeni bir yaşam biçimini izleyicisine sunabilmekte; var olan kültürün yeniden şekillenmesine yol açabilmekte ve kullanılan dil itibarıyla yeni bir konuşma, iletişim şekli oluşturabilmektedir (Geçer, 2015:19).

“Dizi yapımcıları mekân ve dekorda, maddî ve görsel kültürden; dizi müziğinde geleneksel müzik ürünlerinden, kurgu ve anlatım tekniği açısından sözlü kültür ürünlerinden yararlanmaktadırlar. Konusu bakımından geleneği ve yereli anlatan dizilerde halk kültürü unsurları doğru bir şekilde yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Bunun dışında modern yaşam tarzını anlatan bir dizide bile konunun uygun bir yerine yerel motif yerleştirilmeye çalışılmaktadır” (Fidan, 2018: 130). “Yerelliğin yaratılmasında öncelikle saz imgesinin (ses/görüntü) kullanılması gerektiği şeklindeki uygulama (dahası kolaycılık), medyatik bir geleneğe dönüşmüştür” (Özdemir, 2008: 253).

1.3.1. Televizyon Dizileri

Televizyon, gelişen teknoloji ile birlikte hem teknik olarak hem de içerik olarak gelişmiştir. Özel yayıncılığın da başlamasıyla birlikte, zamanla farklı program türleri ortaya çıkmıştır. RTÜK (2014) program türlerini, haber, güncel programlar, kültür programları, eğitim programları, gerçek yaşamlar, drama, eğlence programları, çocuk programları, ticari iletişim ve tanıtım, diğer (kamu spotu vb.) olarak sınıflandırmıştır. Bu program türleri içerisinde izleyiciye sunduğu kurgusal gerçeklik ile en çok rağbet gören dramalar yani film ve dizilerdir.

Diziler, “birden çok bölüm halinde yayınlanan, tavır, tutum, deyiş yönünden birbirine bağlı olan aynı konunun veya birbirini izleyen konular bütünlüğünün işlendiği drama program türü” olarak tanımlanmaktadır (RTÜK, 2014: 16).

1980’li yıllarda televizyonda artış gösteren ve 95’li yıllardan itibaren ciddi bir rekabet aracı

haline gelen Türk dizileri, tekrarlar hariç genellikle haftada bir olmak üzere, en çok izlenen zaman dilimi anlamına gelen Prime Time’da yayınlanmaya başlamıştır (Tanrıöver ve Eyüboğlu, 2000: 40).

Bir ülkede popüler olan diziler, o ülkenin kültürünün geneli için, neyin doğru, neyin yanlış veya neyin iyi, neyin kötü olarak kabul edildiğine dair birçok bilgi aktarırken, toplumsal cinsiyete, şiddete, siyasi ve kültürel sınırlara, yaşam şekillerine dair fikirler verebilmektedir. Aile büyüklerine karşı duyulan saygı, aile bağlılığı, evlilikler ve 36 boşanmalar, arkadaşlık ilişkileri, dini gelenekler vb. birçok konu diziler aracılığıyla izleyicilere aktarılmaktadır. Bu durum kurumsal araştırmalar için sağlam bir zemin hazırlamaktadır. Ancak burada önemli olan dizilerde var olan kültürel metinlerin yapı sökümünü doğru bir şekilde yapabilmektir. Eğer kişi, bir ülkeye ait dizilerdeki kültürel metinleri doğru ve iyi bir şekilde okuyabiliyorsa, o ülkenin dilini bilmeseyse bile ülkeyle ilgili fikir sahibi olabilmektedir (Tekelioğlu, 2017: 10).

Çeşitli sebeplerle izleyiciyi ekrana bağlayan, izleyicide ilgi ve merak uyandıran televizyon dizileri, boş vakti değerlendirme, eğerlendirme, rahatlatma gibi amaçlarının yanı sıra yörelerin tanıtımını yaparak geleneksel bir gösterim sunmaktadır. Bozkırı evimize getiren Gönül Dağı; Adana’da çekilen Yeni Gelin; Mardin’de çekilen Hercai, Sıla; Gaziantep’i yaşatan Yabancı Dama; Seferihisar’da geçen Ege’nin Hamsisi, Yeşil Deniz ve Karadeniz’in mavi ve yeşil tablosuyla şivesini ekranlara taşıyan Sevdaluk, Kuzey Yıldızı “İlk Aşk”, Sen Anlat Karadeniz dizileri, bölgelerin tanıtımlarını yapan diziler olarak örnek gösterilebilir. Bu doğrultuda, televizyon dizilerinin bir kültür aktarma görevi üstlendiğini söylemek mümkündür.

2.YÖRE DİZİLERİNDE HALKBİLİMSEL UNSURLAR

Türk halk kültürü halkın dil, kültür, duygu, düşünce ve beğenisiyle oluşup yaşatılan, geçmişten günümüze gelmiş, toplum, insan ve doğa gerçeğiyle şekillenmiştir. Kültür mirası, insanlığın ortak mirasıdır. Her millet hatta her uygarlık dil, kültür, tarih mirasıyla dünyada yerini alır. Bireylerin kökleşmesi ve toplumsallaşması, bu mirasın içinde gerçekleşir. Kültür mirasları geçmişin tanıklarındır, bu yönleriyle geleceğin şekillenmesinde etkindir. Halk kültürü ürünleri halk arasında mayalandığı için, halkın kültür yapısını ve dokusunu ortaya koyar. Halk kültürü toplumsal yaşamda birlikteliği pekiştirici, dayanışmayı arttırıcı özelliklerini sürdürerek bir işlev üstlenir, halkın kendi kültürüyle yabancılaşmasını önler. Halk kültürü ürünlerinin halkın ortak duygu ve düşüncelerini dile getirmeleri bakımından Türk kültürünün korunmasında, yaşatılmasında önemli işlevleri vardır. Halk kültürü, uygarlıkların yaratıcısı olan insanların kimlik ve kişiliğinin temel belirleyicisidir (Günay, 1999: 24).

Sanayileşme ve şehirleşme ile yavaş yavaş geleneksel yapılarından kopan toplumlar, yaygınlaşarak her eve giren genellikle yabancı yayın ve filmlerle beslenen televizyonun etki alanına girdiler. Çocuk oyunlarından düğünlere, doğum adetlerinden cenaze törenlerine kadar hayatlarındaki her şey değişmeye ve iletişim araçlarının getirdiğine benzemeye başladı. Sözlü kültür aktarımının zayıflaması, yazılı-basılı eserlerin yetersizliği, televizyondaki yabancı yapımların etkileri ve milli kültürü aktarıp yeniden üretememekten dolayı gelecek kuşaklar bambaşka bir kültürün insanı olma tehlikesiyle karşı karşıya kalacak (Artun, 2006: 9-13).

Halkbilim bir ülke ya da belirli bir bölge halkına ilişkin maddî ve manevî alandaki kültürel ürünleri konu edinen, bunları kendine özgü yöntemleriyle derleyen, sınıflandıran, çözümleyen yorumlayan ve son aşamada da bir bireşime vardırılmayı amaçlayan bir bilimdir (Örnek,2000:15). Bu tanıma paralel olarak başka bir ifade ile halk bilimini açıklarsak şunları söyleyebiliriz: Halkbilimi, doğumdan ölüme kadar insanların yaşantısında yer alan maddi ve manevi bütün kültür öğelerini bilimsel olarak derleyen, araştıran, değerlendiren ve bunların sistematik bir açıklamasını yaparak insanlığın kültür

tarihini ve özellikle halk kültürünün genel gelişme kurallarını inceleyen, kültürler arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirleyip ortaya koyan, gerektiğinde de bu bilimsel sonuçları halkın yararına olacak biçimde düzenleyip halka aktaran bir bilim dalıdır (Artun, 2015: 8). Bu tanımlar doğrultusunda halk biliminin konularını şu şekilde sıralayabiliriz: “ Köy, kasaba ve kent yaşamı (monografiler), yerleşim-yerleşim türleri barınak-konut (halk mimarisi) ,aydınlanma, ısınma, taşıtlar-taşıma teknikleri, ekonomi türleri, halk ekonomisi, beslenme-mutfak-kiler, ölçme-tartma-hesaplama birimleri; zaman ve mesafe kavramları, halk sanatları ve zanaatları, giyim-kuşam-süs, halk bilgisi, halk inançları; töreler-âdetler-gelenekler- görenekler, geçiş dönemleri, bayramlar, karşılımlar-uğurlamalar, kalıp hareketler (tavırlar, jestler, mimikler)- kalıp sözler ve sesler, dernekler-kuruluşlar-dayanışma ve yardımlaşma, dinsel-büyüsel içerikli inançlar-işlemler, halk edebiyatı, halk tiyatrosu, halk oyunları (danslar), halk müziği ve müzik araçları, çocuk oyunları ve oyuncaklar, halk eğlenceleri; sporlar, adlar (Örnek,2000:17-18-19-20). Bu başlıklar incelendiğinde hayatın bütününde halk biliminin etkisini ve varlığını görürüz.

Halk kültürü mirası yaşayan kültürün ayrılmaz bir parçasıdır. Geleneksel halk kültürü teknolojik gelişmelerin tehdidi altındadır. Geleneklere bağlı halk kültürü özellikle sözlü gelenekte yaşayan ürünler günümüz dünyasının teknolojik gelişimleriyle hızlı bir biçimde kaybolmaktadır. Küreselleşme, iletişim ve teknolojik etkilerle endüstrileşmiş kültür diye adlandırabileceğimiz bir olgu oluşmuştur (Artun,2006:9-13). Bu olgunun oluşması kültür aktarımında kitle iletişim araçlarına da rol vermiştir. Televizyon, içinde bulunduğumuz dönemin en çok takip edilen kitle iletişim araçlarından bir tanesidir. İçerisinde bulundurduğu geniş ve farklı yayınlar ile geniş kitlelere ulaşmaktadır. Özellikle belirli bir yöreyi ve kültürü anlatan ya da hâkim bir kültür havzasının bulunduğu yörede çekilen televizyon dizilerinde yerli ve milli, sözlü ve maddi halk kültürü unsurları karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada belirli yörelerde çekilmiş, yayımlandığı dönemde izlenme oranı en yüksek olan on yöre dizisi incelenmiş olup dizilerin yansıtmış olduğu halk kültürü unsurlarını belirlemeye ve bu unsurların nasıl ele alındığı saptanmaya çalışılmıştır.

2.1. İncelenen Dizi Özetleri

2.1.1 Hercai

Yönetmenliğini Ali İlhan'ın senaryosunu Sema Ali Vural 'ın yazdığı 2019-2021 yılları arasında Atv'de yayımlanan töre-dram-aşk konulu televizyon dizisidir. Başrollerinde Akın Akınöz (Miran) ve Ebru Şahin (Reyyan) yer almaktadır.

Dizinin özeti şu şekildedir: Mardin'in Midyat ilçesinde yaşayan iki güçlü aşiretlerinden biri olan Aslanbey aşiretinin oğlu ve gelini Şadoğulları aşireti tarafından öldürülür. Oğlu ve gelini öldürülen Azize Aslanbey intikam almak için 27 yıl bekler. Bu süreçte torunu Miran'ı Şadoğullarından anne ve babasının intikamını almak için yetiştirir. Miran, Şadoğullarının torunu Reyyan ile evlenir düğünden sonraki sabah Reyyan'ı yüzüstü bırakır ve gider. Azize Aslanbey Reyyan'ı bulur ve Midyat meydanına atar. Nasuh Şadoğlu namusları ve soyadları kirlendiği için Reyyan'ı öldürmek ister fakat Reyyan'ın babası Hazar Bey bu duruma engel olur. Hatasını ve aşkını anlayan Miran Reyyan'ı kaçıtır. Entrikalar sonucunda Miran ve Reyyan tekrar evlenir ve mutlu bir yaşam sürerler.

2.1.2. Gönül Dağı

Yönetmenliğini Yahya Samancı'nın yaptığı ilk bölümü 17 Ekim 2020 tarihinde ekrana gelen ve hala devam eden TRT 1 'de yayımlanan aile-aşk konulu televizyon dizisidir. Başrollerinde Berk Atan (Taner), Cihat Süvarioğlu (Ramazan) ve Semih Ertürk (Veysel) yer almaktadır. Dizinin devam etmesinden dolayı sadece birinci sezondaki unsurlara yer verilmiştir.

Dizinin özeti şu şekildedir: Dizi genel itibarıyla Anadolu'da bozkırın ortasında Gedelli isimli bir kasabada yaşayan üç amca oğlu Taner, Ramazan ve Veysel'in yaptığı icatları, çektikleri sıkıntıları, yaşadıkları aşkları ve kasabada yaşayan diğer insanların hayatlarını anlatmaktadır. Dizinin her bölümünde farklı bir karakterin hikâyesine yer verilmiştir. Bunun yanı sıra Anadolu insanının dayanışmasını; düğüncülük, ağıtçılık, mani gibi unutulmaya yüz tutmuş gelenekleri tekrardan hatırlatmaya çalışmaktadır.

2.1.3 Kuzey Yıldızı “İlk Aşk”

Yönetmenliğini ve senaryosunu Ersin Güler'in yaptığı 2019-2021 yılları arasında Show TV'de yayımlanan komedi-dram türünde bir televizyon dizisidir. Başrollerinde İsmail

Demirci ve Aslıhan Güner yer almaktadır.

Dizinin özeti şu şekildedir: Ordu’da yaşayan iki yakın arkadaşın çocukları olan Kuzey ve Yıldız nişanlanır, nişandan sonra Kuzey üniversite okumak için İstanbul’a gider. Yıldız Kuzey’e aşık olmuştur ama Kuzey İstanbul’a gittikten sonra Yıldız’ı unuttur ve burada başka bir kadına aşık olur evlenir. Bu evlilikten 3 çocuğu olur. 20 yıl sonra eşinin ihaneti ve iflas etmesi sonucunda kızlarını da alarak memleketi Ordu’ya geri döner. Yıldız bu süre zarfında yaylada yaşamaya başlar ve hiç evlenmemiştir. Yıldız’a ve ailesine kendini affettiren Kuzey, Yıldız ile evlenir mutlu bir yaşam sürer.

2.1.4. Sen Anlat Karadeniz

Yönetmenliğini Osman Sınav’ın senaryosunu Nehir Erdem, Ayşe Ferda Eryılmaz ve Erkan Birgören'in yazdığı 2018-2019 yılları arasında ATV’de yayınlanan dram türünde bir televizyon dizisidir. Başrollerinde Ulaş Tuna Astepe (Tahir), İrem Helvacıoğlu (Nefes) ve Mehmet Ali Nuroğlu (Vedat) yer almaktadır.

Dizinin özeti şu şekildedir: Nefes 16 yaşında para karşılığında Vedat Sayar ile evlendirilir. Vedat Sayar psikolojik sorunları olan bir iş adamıdır. Nefes’i belli bir kalıba sokmak ister bunu kabul etmeyen Nefes’e hem fiziksel hem de psikolojik şiddet uygular. Bu evlilikten Yiğit adında bir çocukları olur. Nefes ve Yiğit’in amacı Vedat’tan kaçmaktır. Bir gün iş için Trabzonlu Kaleli ailesi Vedat Sayar’ın evine yemeğe gelir. Tahir Kaleli, Nefes’ in bileklerindeki şiddetin izlerini görür ve bileğini tutar. Bunu gören Vedat kıskançlık krizine girer Nefes’i yukarı çıkarıp parmaklarını kırar. Aşağı indiğinde Nefes’in rahatsızlandığını söyler ve yemeğe devam ederler. Bunu fırsata çeviren Nefes, Yiğit’i de alarak Tahir’in arabasının bagajına biner ve Trabzon’a Kalelilerin köyüne gider. Köy halkı onları istemez ve sorun çıkarır bu durumda Nefes’e başta Tahir ve yengesi olmak üzere birçok kişi destek olur. Nefes’in kaçtığını anlayan Vedat, Nefes’in peşine düşer Trabzon’a gelir. Nefes’in yaşadıklarını öğrenen Tahir artık Nefes’i ve oğlunu korumaya karar verir. Vedat’la savaşı. Bir süre sonra birbirlerine âşık olan Nefes ve Tahir, tüm sorunları çözerek evlenir. Mutlu bir aile olarak hayatlarına devam eden çift, Nefes’in İstanbul’da Hukuk Fakültesini kazanması üzerine İstanbul’a yeni bir hayat için yola çıkarlar.

2.1.5 Yeşil Deniz

Yönetmenliğini Yahya Samancı'nın senaryosunu Ali Kara, İdris Meydi ve Serkan Birlik'in yazdığı 2014-2016 yılları arasında TRT 1'de yayınlanan romantik komedi ve dram türündeki televizyon dizisidir. Başrollerinde Burak Serdar Şanal (İsmail) , Mert Turak (Süleyman) , Burak Alkaş (Cemil), Ali Barkın (Emin) yer almaktadır.

Dizinin özeti şu şekildedir: Dizi İzmir'in Ödemiş ilçesinin Yeşilova Köyü'nde geçmektedir. Dizide dört yakın arkadaş vardır. İsmail radyocudur. Ova FM'de çalışır. Süleyman tamircidir. Köydeki bütün tamir işlerini bir karşılık beklemeden yapar. Cemil caminin müezzini. Emin ise hurdacıdır. Babası ile beraber hurdacılık yapmaktadır. Dizi genel olarak dört arkadaşın İsmail, Süleyman, Cemil ve Emin'in yaşadığı maceraları, geçim sıkıntısını ve aşklarını anlatmaktadır.

2.1.6. Yabancı Damat

Yönetmenliğini Yağmur Taylan ve Durul Taylan'ın senaryosunu Sulhi Dölek, Selin Tunç'un yazdığı 2004-2007 yılları arasında Kanal D'de yayınlanan dram türündeki televizyon dizisidir. Başrollerinde Nehir Erdoğan (Nazlı), Özgür Çevik (Niko) yer almaktadır.

Dizinin özeti şu şekildedir: Gaziantep'in ünlü baklava ustası Kahraman Usta'nın kızı Nazlı üniversite eğitimi tamamladıktan sonra Gaziantep'e geri döner. Nazlı'yı bekleyen bir sürpriz vardır. Kahraman Usta, Nazlı'nın Kadir ile evlenmesi için Ökkeş Usta'ya söz vermiştir. Nazlı bu evliliği istemez, isteme akşamı evden kaçır. Bodrum'a arkadaşının yanında gider bir otelde işe başlar. Ailesi bir yandan Nazlı'yı aramaktadır. Nazlı burada Niko ile tanışır birbirlerini severler ve âşık olurlar. Yalnız bir sorun vardır. Niko Yunandır. Nazlı'nın ailesi özellikle dedesi Memik ilk başta bu evliliği onaylamaz çeşitli şartlar sunar. Bunları yerine getiren Niko ve Nazlı evlenir. Aşkları iki ülke arasında köprü olur. Nazlı lösemiye yakalanır herkes seferber olur Nazlı iyileşir. İyileşmenin şerefine bütün aile tatile çıkar.

2.1.7. Sevdaluk

Yönetmenliğini ve senaristliğini Yüksel Aksu ve Tankut Kılınç'ın yaptığı 2013-2014 yılları arasında Show TV'de yayınlanan aşk türündeki televizyon dizisidir. Başrollerinde Demet Akbağ (Adalet), Erdal Özyağcılar (Ali İhsan) yer almaktadır.

Dizinin özeti şu şekildedir: Rize'nin Çamlıhemşin ilçesinin Şenyuva Köyü her yıl müzik festivali düzenlemektedir. Bu yıl düzenlenen festivale solist olarak evi terk eden ve İngiltere'de yaşayan Hayati'nin oğlu Orhan gelmiştir. Orhan'ı yeni punk tarzı ile gören herkes şaşırmıştır. Teyzesi Adalet'in pansiyonunda kalan Orhan bir süre burada kalıp vakit geçirmek ister. Bir zaman sonra Orhan'ın kanser olduğu öğrenilir ve tedavi süreci anlatılır. Bununla birlikte dizide Ali İhsan ve Adalet gençliklerinden beri birbirlerine âşıktır ama yanlış anlaşılma ve inat uğruna kavuşamamışlardır. Hilmiye bu çifti tekrardan bir araya getirmek için çalışır.

2.1.8. Sıla

Yönetmenliğini Yasin Uslu, Gül Oğuz'un senaryosunu Muharrem Buhara'nın yazdığı 2006-2008 yılları arasında ATV'de yayınlanan dram-aksiyon türündeki televizyon dizisidir. Başrollerinde Cansu Dere (Sıla), Mehmet Akif Alakurt (Baran) yer almaktadır.

Dizinin özeti şu şekildedir: Sıla, İstanbullu çok zengin bir aileye evlatlık verilir. Yıllar sonra babası ve abisi İstanbul'a Sıla'nın yanına gider. Gerçek ailesinin öldüğünü sanan Sıla bu gerçeğe neye uğradığını şaşırır. Bunun üzerine babası gerçek annesinin öleceğini ölmeden önce son kez görmek istediğini dile getirir ve Sıla'yı Midyat'a götürmek ister. Sıla kabul eder. Halbuki gerçek öyle değildir Sıla'nın abisi Azad, ağanın kızı Narin'i kaçıtır. Kan dökülmemesi için töre berdel kararı verir. Sıla berdel karşılığı Midyat'a getirilmiştir. Sıla, ağanın oğlu Boran Ağa ile evlenir. Sıla, Azad ve Narin Midyat'tan kaçarlar. Bu kaçmanın bedeli ölümdür. Boran töreye karşı gelir ve Sıla'yı öldürmez. Zaman geçtikçe birbirlerini severler ve mutlu bir hayat sürerler. Bunun yanı sıra dizi aynı zamanda yöre insanının töre ve töre kuralları karşısındaki yaşamı hakkında da bilgi verir.

2.1.9. Yeni Gelin

Yönetmenliğini ve senaristliğini Ersoy Güler'in yaptığı 2017-2018 yılları arasında Show TV'de yayınlanan komedi, dram ve aşk türündeki televizyon dizisidir. Başrollerinde Jessica May (Bella) ve Tolga Mendi (Hazar) yer almaktadır.

Dizinin özeti şu şekildedir: Adana'nın önde gelen aşiretlerinden bir olan Bozok aşiretinin oğlu Hazar üniversite eğitimi için İstanbul'a gider. Burada yarı Türk yarı İspanyol olan Bella ile tanışır. Birbirlerine aşık olan çift mezun olduktan sonra evlenir ve Adana'ya döner. Ailenin hiçbir şeyden haberi yoktur. Bella'yı istemezler çünkü Hazar için başka bir kızı düşünürler. Buna rağmen aşiretin ağası Kalender Bozok Bella'yı çok sever ve Hazar ile Bella'ya düğün yapar. Kalender Bozok'un üç eşi vardır. Bu eşler Bella'dan kurtulmak ve Hazar'dan ayırmak için Bella'ya çeşitli eziyetler yaparlar fakat başarılı olamazlar. En sonunda Bella'yı kabullenirler ve konakta mutlu bir yaşam sürerler.

2.1.10. Ege'nin Hamsisi

Yönetmenliğini Mustafa Şevki Doğan'ın senaryosunu Filiz Ekici, Yıldırım Bayazıt'ın yaptığı 2018 yılında TRT 1'de yayınlanan komedi-aile türündeki televizyon dizisidir. Başrollerinde İclal Aydın (Melahat), Uğur Çavuşoğlu(Şevket) , Uraz Kaygılaroğlu (Deniz) ve Bestemsu Özdemir (Zeynep) yer almaktadır.

Dizinin özeti şu şekildedir: Deniz, İzmirli bir ailenin çocuğudur. Babası fırtınada hayatını kaybetmiş annesi ve kız kardeşi ile yaşamaktadır. Annesi Melahat'ın küçük bir dükkânı vardır geçimlerini buradan sağlarlar. Deniz üniversiteyi kazanır ve inşaat mühendisi olarak mezun olur. Sığacık'a geri döner. Zeynep, Rizeli bir ailenin kızıdır. Annesini küçük yaşta kaybetmiş babası, kardeşi ve halası ile beraber Rize'de yaşar. Zeynep üniversiteyi kazanır ve mimar olarak mezun olur Rize'ye döner. Zeynep İzmir'de bir firmada iş bulur oraya gitmek istediğini söyler ailesi ilk başta kabul etmese de sonradan kabul eder ve Zeynep ile beraber İzmir'e taşınır. Deniz de aynı şirkette iş bulmuştur ve orada çalışmaya başlar. Zeynep'in babası Şevket de pide ustasıdır. Melahat Hanım'ın dükkânının karşısına dükkân açar. İkili sürekli bir atışma halindedir. Deniz ve Zeynep iş yerinde tanışır ilk başlarda birbirlerinden hiç hoşlanmazlar sürekli kavga halindedirler. Bir zaman sonra Zeynep ve Deniz birbirinden hoşlanmaya başlarlar ve aşık olurlar Bu durumu ailelere söylerler.

Şevket ilk önce istemez zamanla kabul ederler. Çift nişanlanır. Şevket'in Deniz'in Rize'de yaşamasını ister. Deniz bunu istemez nişanı atar ve İzmir'e geri döner. Bir zaman sonra tekrar bir araya gelen çift barışır ve evlenir.

2.2. Dizilerde Yer Alan Halkbilimsel Unsurlar

2.2.1. Geçiş Dönemleri

Geçiş dönemleri halk biliminin başlıca konularından bir tanesidir. Bilindiği gibi insan yaşamının başlıca üç önemli “geçiş dönemi” vardır. Doğum, evlenme ve ölüm. Her birinin kendi bünyesi içerisinde alt bölümlere ve basamaklara ayrıldığı bu üç önemli aşamanın çevresinde birçok inanç, âdet, töre, tören, âyîn, dinsel ve büyüsel özlü işlem kümelenerek söz konusu “geçiş”leri bağlı buldukları kültürün beklentilerine ve kalıplarına uygun bir biçimde yönetmektedirler. Bunların hepsinin amacı da kişinin bu “geçiş” dönemindeki yeni durumunu belirlemek, kutsamak, kutlamak, aynı zamanda da kişiyi bu sırada yoğunlaştığına inanılan tehlikelerden ve zararlı etkilerden korumaktır. (Örnek,2000:131).

2.2.1.1. Doğum

Türk topluluklarında doğum sevinç yaratan, ebeveynlerin toplumsal statüsünü güçlendiren bir olay olarak görülmüştür. Bu mutlu olayla birlikte aile akraba ve çevresi tarafından tebrik edilmekte, ziyaretler gerçekleşmekte, dünyaya gelen bebeğe çeşitli hediyeler verilmektedir. Kırsal toplumlarda çocuk sayısının artması ekonomik ve siyasi gücün de artışı sağladığı için kutlanmıştır. ”Çocuk ocağı tütürür” diyerek ailelere çocuk sahibi olmaları hem soylarını devam ettirmeleri hem de adlarını yüceltmeleri için önerilmiştir. (Santur, 2000). Toplumsal yapımız içinde bu kadar önemli bir unsur olan çocuğun varlığının her aşamasında farklı ritüeller gelişmiş ve her adım önemsenmiştir. Doğum ile ilgili Türk toplumundaki adetler doğum öncesi, doğum sırasındaki adetler ve doğum sonrası adetler olarak üç başlık altında toplanmaktadır.

Her toplumda olduğu gibi, bizim toplumumuzda da çocuğa büyük değer verilir. Evlenip çoluk çocuğa karışmak; erkek ve kadın için çok önemlidir. Dünyaya gelen her çocuk aile kurumunu güçlendirir. Akrabalık ilişkilerini ve bu ilişkilerden doğan dayanışmayı

pekiştirir (Altun, 2003: 64).

Doğum Öncesi

Toplum, evlilik için uygun yaşa gelen bireylerin evlenmelerini sonrasında çocuk sahibi olmalarını bekler. Doğum öncesi süreç, toplumun beklentisi dikkate alınarak evlilikle birlikte başlatılabileceği gibi çocuk sahibi olmaya karar verme anından itibaren de başlatılabilir (Ertaş,2023:12).

Kısırlığı Giderme

Evlilikten bir süre geçtikten sonra çocuk olmuyorsa birtakım çeşitli yollara başvurulur. Bu yolları üç başlıkta toplayabiliriz

1. Tıbbi Sağaltma: Hastane, doktor ve ebeye başvurulur.
2. Halk Hekimliği ve Geleneksel Sağaltma: Genellikle kadına uygulanır. Bitkilere ve bazı hareketlere başvurulur.
3. Dinsel Büyüsel Nitelikte Sağaltma: Yatır, türbe ziyareti, hoca ve büyücülere başvurulur.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde Sefer ve Nahide çiftinin çocukları olmaz. 15. Bölümde (1.09.55) ilk olarak tıbbi sağaltma yöntemi çerçevesinde doktora başvuran çift daha sonra ise geleneksel sağaltmaya yöntemine başvurmuştur. Geleneksel sağaltma çerçevesinde Sefer’in beline tahta ile vurulmuş, şifa olsun diye et ve macun yedirilmiştir.

Gönül Dağı dizinde 18. Bölümde (54.40) Cemile ve Veysel çifti çocuklarının olması için tıbbi sağaltma çerçevesinde doktora başvurmuştur. Daha sonrasında ise geleneksel sağaltma çerçevesinde macun yedirilmiştir.

Yeni Gelin dizisinde 10. Bölümde (02.25) Bella tıbbi sağaltma çerçevesinde doktora başvurmuştur. Bununla beraber geleneksel sağaltma çerçevesinde Bella, Durdu Ebe 'ye gitmiştir. Durdu Ebe ilk olarak Bella'yı yere yatırmış ve ellerinin Bella'nın karnında gezdirerek garip hareketler yapmış daha sonrasında ise Bella'ya gebe kalması için sümbül teke otu yemesini söylemiştir. Bella Durdu Ebe'nin yanından ayrılarak sümbül teke otunu yemiştir. 13. bölümde (1.54.50) Hazar'ın beline tahta ile vurulmuştur. 14.bölümde (56.00) çift doktora danışmış ve çocuk sahibi olmak için ilaç tedavisine başlamıştır. 42. Bölümde (42.00) Bella'nın doktor randevusu vardır. Afet de onunla gitmek ve kontrol edilmek ister.

Kontrol edilen Afet kısır olduğunu ve çocuk sahibi olamayacağını öğrenir. 44. bölümde (36.00) Ayşe çocuk sahibi olmak ister hem kendi yaşı hem de Kalender Ağa'nın yaşı çocuk sahibi olmak için uygun değildir. Bu yüzden Ayşe Kalender Ağa için kuvvet şerbeti yaptırmıştır.

Yeşil Deniz dizisinde 40. Bölümde (1.10.56) Emin kuvvet macunu yemektedir.

Ege'nin Hamsisi dizisinde 20. Bölümde (1.09.30) Fikret çocuğunun olmayacağını öğrenmiştir.

Sevdaluk dizisinde 15. Bölümde (48.50) Tayyar kuvvet macunu yemektedir. (1.30.30)Çocuklarının olması için bir geceyi yedi çocuklu bir ailenin yanında geçirmişlerdir.

Dizilerde kısırlığı giderme yöntemlerinin hepsine başvurulmuştur. Geleneksel sağaltma çerçevesinde yapılan uygulamalar kültürel bir değer taşımaktadır. Örneğin sümbül teke otu bir diğer adıyla azgın teke otu cinsel isteksizliğin giderilmesinde kullanılır. Yapılan macunların tariflerinin hepsinin ana maddesi baldır. Balın içine katılan baharatlarla enerji veren bir macun yapılmıştır. Bu açıdan bakıldığında zaman yer alan unsurlar kültür aktarımına ve devamlılığına katkı sağlamıştır. Yabancı Damat, Sen Anlat Karadeniz, Sıla ve Hercai dizilerinde bu unsura rastlanmamıştır.

Gebeliğin Duyurulması

Gebe kalan ve gebe olduğunu öğrenen kadın bu haberi yakın çevresi ve sevdikleri ile paylaşır.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde: 28. Bölümde (1.23.40) Nahide, 50. (10.55) ve 64. (1.47.30) bölümlerde Yıldız; Gönül Dağı dizisinde 20. bölümde (2.40.30) Cemile; Hercai dizisinde 15. Bölümde (49.35) Handan, 18. Bölümde (1.31.30) Zehra, 49. Bölümde (59.10) Reyhan ve 68. Bölümde (2.00.40) Zeynep; Yabancı Damat dizisinde 8. Bölümde (42.45) Nazire, 31. Bölümde (45.00) Nazlı, 38. Bölümde (46.50) Döne, 57. Bölümde (26.50) Nazlı, 88.bölümde (42.50) Aysel ve 106. Bölümde Nazlı; Sen Anlat Karadeniz dizisinde 22. Bölümde (2.53.00) Asiye, 46. Bölümde (2.15.00) Nefes ve 64. Bölümde (2.00.05) Esmâ;Yeşil Deniz dizisinde 23. Bölümde (1.24.00) Naciye, 61. Bölümde (1.09.35) Emine; Yeni Gelin dizisinde 9. Bölümde (05.00) Nazgül, 53. Bölümde (2.13.54) Bella, 62. Bölümde (03.00) Şirin; Sıla dizisinde 16. Bölümde (35.30) Sıla, 32.

Bölümde (09.00) Esmâ, 36. Bölümde (1.15.15) Narin, 76. Bölümde(20.40) Sıla, 79. Bölümde(38.33) Ceren; Ege'nin Hamsisi dizisinde 19. Bölümde (30.40) İbo, Hatice'nin gebelik haberini sevdikleri ile paylaşmıştır.

Dizilerde yer alan hamilelik haberlerinin duyurulmasında herhangi bir kültürel unsura rastlanılmamıştır. Hamilelik haberleri verilirken dizideki karakterlerin bir arada ve mutlu bir an olmasına dikkat edilmiştir.

Aşerme

Hamile/gebe olan kadının canı vakitli vakitsiz yiyecek şeyler ister buna aşerme dönemi denmektedir.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde 29. Bölümde (2.21.40) Nahide, toprak ve evelek mantarı; Gönül Dağı dizisinde 28. Bölümde (39.10) Cemile deniz levreği; Hercai dizisinde 50,60 ve 65. bölümlerde Reyhan sırasıyla ciğer, dağ çileği, pamuk şeker ve süt mısırı; Yabancı Damat dizisinde 17. Bölümde (1.14.30) Nazire turşu; Sen Anlat Karadeniz dizisinde 23. Bölümde (1.02.10) Asiye kiraz 48. Bölümde (1.07.50) Nefes greyfurt; Yeni Gelin dizisinde 28. Bölümde (1.54.40) Nazgül portakal, 62.bölümde (1.17.00) Bella pitaya; Sıla dizisinde 30. Bölümde (24.00) Sıla börek; Yeşil Deniz dizisinde 26. Bölümde (1.11.00) Naciye turşu ve kokoreç aşermiştir.

Sevdaluk ve Ege'nin Hamsisi dizilerinde bu unsura rastlanmamıştır.

Bebeğin Cinsiyetinin Tayini

Gebelik sırasında bebeğin cinsiyetinin ne olacağı önemli bir konudur. Anne-baba ve yakın çevre bebeğin cinsiyetini hep merak eder. Bu merakın giderilmesi için inanılan ve yapılan bazı ritüeller söz konusudur.

Hercai dizisinde yüzüğün dairesel hareketinden kız, doğrusal hareketinden erkek olacağına inanılır. Reyhan ve Miran 51. Bölümde (1.30.00) yüzük çevirerek bebeğin cinsiyetini öğrenmeye çalışmaktadır. 54. Bölümde (1.44.30) ise Reyhan tuz testi yapmaktadır. Bir avuç tuzu başından aşağı döktükten sonra ilk olarak burnu kaşırırsa kız, çenesi kaşırırsa erkek olacağına inanmaktadır. Daha sonrasında makas-bıçak testini uygulamıştır. Fakat

hiçbirinde de bebeğin cinsiyetini öğrenememiştir. Bununla birlikte Handan, Zehra ve Zeynep bebeğin cinsiyetini doktordan öğrenmiştir.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde Nahide bebeğinin cinsiyetini doktordan direkt olarak öğrenirken 57. Bölümde (2.13.40) Yıldız bebeğinin cinsiyetini bir parti (baby shower) ile öğrenmiştir. Parti sonucunda balonun içinde yer alan renk ile bebeğin cinsiyeti öğrenilmiştir.

Gönül Dağı dizisinde 29. Bölümde (24.50) Cemile bebeğin cinsiyetini direkt olarak doktordan öğrenmiştir.

Yabancı Damat dizisinde 10.bölümde (16.50) Nazire üçüz kız bebekleri olacağını, 31. Bölümde (45.00) Nazlı erkek çocuğu olacağını 57. Bölümde (1.15.10) kızı olacağını, 88. Bölümde (42.50) Aysel kızı olacağını doktordan öğrenmiştir.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 23. Bölümde (1.45.47) Asiye erkek çocuğu olacağını hastanede, 48. Bölümde (1.14.55) Nefes kızı olacağını doktordan öğrenmiştir.

Yeni Gelin dizisinde 48. Bölümde (02.08.40) Nazgül ve 63. Bölümde (02.19.20) Bella bebeğin cinsiyetini doğumda öğrenmiştir. İkisinin de kızları olmuştur.

Sıla dizisinde 30. Bölümde (1.31.30) Sıla oğlu olacağını, 50.bölümde Narin kızı olacağını, 79. bölümde (12.00) Sıla ikiz kızı olacağını,(53.40) Feride oğlu olacağını doğumda öğrenmiştir.

Yeşil Deniz dizisinde 37. Bölümde (33.33) Naciye oğlu olacağını doğumda öğrenmiştir.

Ege'nin Hamsisi dizisinde 23. Bölümde (29.00) Hatice ikiz oğulları olacağını doktordan öğrenmiştir.

Bebeğin cinsiyetinin öğrenilmesinde yalnızca Hercai dizisinde kültürel unsura yer verilmiştir. Yapılan yüzük, bıçak ve tuz testi her yörede görülen bir değerdir. Bu açıdan dizi kültür aktarımına ve unsurun devamlılığına katkı sağlamıştır. Kuzey Yıldızı “ İlk Aşk” dizisinde yer alan cinsiyet partisi (baby shower) bir popüler kültür unsurudur. Türk kültüründe yeri olmayan unsur batı kökenli olup günümüzde çokça tercih edilen ve yapılan bir etkinliktir. Sevdaluk dizisinde bu unsura rastlanmamıştır.

Doğum Sonrası

Doğum gerçekleşikten sonra, anne ve çocuğu gelebilecek kötülüklerden korunması için çeşitli uygulamalar ve inançlar vardır. Bu inanışlar doğum yapmış olan kadının, doğum sonrası sağlığının yerine gelmesi, çocuğun sağlıklı bir şekilde büyümesi, dışarıdan

gelebilecek tehditlere karşı korunması için yapılan uygulamaları kapsamaktadır (Kızılaslan, 2019: 27) Bu aşamada göbek bağı kesme, al basması, tuzlama, lohusalık, yıkama, ad verme kırklama gibi işlemler için bazı alınıp pratikler uygulanır.

Lohusa Şerbeti

Türk geleneğinde lohusa/loğusa; yeni doğum yapmış, yataktan henüz kalkmamış annedir. Annenin sağlıklı beslenmesi ve hastalıklardan korunması, çocuğunu emzireceği sütünün bir an önce gelmesi ve yeterli olması için özel şerbetler hazırlanır.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk “dizisinde 59. Bölümde (1.45.40)Yıldız’ın; Yabancı Damat dizisinde 21. Bölümde (22.00) Nazire’nin; Sen Anlat Karadeniz dizisinde 63. Bölümde (1.34.00) Nefes ’in doğumundan sonra ziyarete gelen misafirlere lohusa şerbet ikramı edilmiştir.

Gönül Dağı, Ege’nin Hamsisi, Sevdaluk, Yeni Gelin, Yeşil Deniz, Sıla ve Hercai dizilerinde bu unsura rastlanmamıştır.

Kırklama

Kırklama, Anadolu'nun her tarafında çok yaygın bir gelenektir. Çocuğun doğumunun kırkıncı gününde gerçekleştirilen ritüele “Kırklama” denir. Doğumdan sonraki kırk gün çok önemlidir. Her türlü zarara açık olan anne ve çocuk bu kırk gün içinde çeşitli âdet ve inanmalarla korunmaya çalışır (Cin, 2004: 76). Kırklama, loğusa ile çocuğu, gebeliğin ve loğusalığın kirlerinden arındırmak için yapılan ritüeldir. Yöreden yöreye küçük farklılıklar gösterse de genellikle yıkama suyuna taş, bitki ve altın koyulur.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizinde 61. Bölümde (1.22.00) “Güney’in Kırkı Çıkıyor” adı altında bir organizasyon düzenlenmiştir. Bununla birlikte Nahide Güney’i ayak basılmamış kırk farklı yerden toplanmış kırk adet taş, altın ve gümüş yüzüğü içine koyduğu bir kova sudan su alarak yıkamıştır.

Unsur dizi içerisinde geleneklere uygun bir şekilde ele almış olup kültürün aktarımı ve devamlılığı konusunda etkindir. Gönül Dağı, Ege’nin Hamsisi, Sevdaluk, Yeni Gelin, Yeşil Deniz, Sıla, Yabancı Damat, Sen Anlat Karadeniz ve Hercai dizilerinde bu unsura rastlanmamıştır.

Al Karası

Halk arasında al karası, loğusalara ve kısıraklara musallat olan korkunç bir yaratıktır. Dev kadar büyük, uzun boyu, uzun eli ve tırnakları vardır. Çok çirkin bir suratı vardır. Bedeni yağlı, uzun ve siyah saçlıdır. Saçları dağınık ve kocaman bir başa sahiptir (Şimşek,2017:101). Erzurum’da, al karası, Malatya’da, Hibilik, Bingöl’de Kapoz, Elazığ’da Hafdar, Gaziantep’de Tepegöz adıyla da bilinmektedir (Karabaş,1999: 402).

Al karasından korunmak amacıyla çeşitli uygulamalar yapılır. Yatağın altına bıçak koymak, loğusayı tek bırakmamak, gece ışıkları söndürmemek, yanında akrabası olan bir erkek bulundurmak yapılan bazı uygulamalardır.

Yeni Gelin dizisinde 53. Bölümde (34.35) Nazgül al karasından korktuğu için yatağının altına bıçak koymuştur.

Dizilerde yer alan al karası unsuru izleyiciye aktarılırken hikâyesi ve yaptıkları ile beraber anlatılmıştır. Bu nedenle hem hikâyenin aktarımı gerçekleştirilmiş hem de unsurun aktarımı gerçekleştirilmiştir. Gönül Dağı, Ege’nin Hamsisi, Sevdaluk, Kuzey Yıldızı “İlk Aşk”, Yeşil Deniz, Sıla, Yabancı Damat, Sen Anlat Karadeniz ve Hercai dizilerinde bu unsura rastlanmamıştır.

Ad Koyma

Doğum gerçekleştirdikten sonra yeni doğan çocuğa adı konur. Geleneksel kesimde yeni doğan bir çocuğa ad koyma işlemi dinsel bir tören ile gerçekleştirilir. Günümüzde ise ailenin hayata bakışı, inancı, siyasi düşüncesi, dilekleri gibi çeşitli faktörler ad koyarken önemli bir rol oynamaya başlamıştır. Değişen toplumsal yapı ve inanç sistemi ile Türk halk kültüründe de ad koyma uygulamasında değişiklikler olmuştur (Bilgici, 2018: 32).

Ad koyma törenlerinde ziyafet, mevlit okutma, tören esnasında yakınların ve büyüklerin de bulunması, kulağa ezan okunması, adın çocuğun kulağına üç kez olacak şekilde söylenmesi, çocuğu kible yönünde tutma gibi işlemler kalıplaşmış işlemler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu işlemlerle, koyulan isme dinsel bir nitelik kazandırarak ismin kutsallığı vurgulanmaktadır (Örnek,1975: 104).

Hercai dizisinde karşımıza 39. Bölümde (42.55) Azad kardeşine ad koyduktan sonra kulağına ezan okumuştur.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde bebekler anneleri tarafından kucağa alındığında isimleri anneleri tarafından koyulmuştur.

Yeni Gelin dizisinde 48. Bölümde (2.09.15) Nazgöl bebeğin ismini kendi koymuştur.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 38. Bölümde (1.38.00) Asiye'nin bebeğine, 63. Bölümde (1.36.50) Nefes 'in bebeğine Osman Hoca tarafından kulağına ezan okunup ismi koyulmuştur.

Yeşil Deniz dizisinde 39. Bölümde (1.45.40) Naciye'nin bebeğinin kulağına Cemil tarafından ezan okunup ve ismi koyulmuştur.

Sıla dizisinde 40. Bölümde (15.15) Sıla'nın bebeğine Boran tarafından ezan okunup ismi koyulmuştur. 62. Bölümde (1.02.35) Narin doğumdan sonra bebeğin adını direkt kendi koymuştur. 79. Bölümde (15.30) Sıla'nın ikiz çocukları olmuştur isimleri başkaları sorduğu zaman söylenmiş bir isim koyma anı olmamıştır.

Yabancı Damat dizisinde 21. Bölümde (41.00) Nazire'nin üçüz bebeklerine Memik Dede tarafından ezan okunup isimleri koyulmuştur. 34. Bölümde (30.20) Nazlı'nın bebeğine Memik Dede ezan okuyup ismi koyulmuştur. Dizide iki farklı dini inanç olduğu için 36.bölümde (43.20) bebek vaftiz edilmiştir. 62. Bölümde (1.12.00) Döne bebeğin ismini telefonda Feride'ye söylemiştir. 73. Bölümde (1.08.40.) Nazlı'nın ikinci bebeğine Memik Dede tarafından ezan okunup ismi koyulmuştur. 98. Bölümde (1.01.45) Aysel'in bebeğine direkt isim koyulmuştur.

Dizilerde yer alan ad koyma merasimlerinin bazıları dinsel bir öge taşırken bazıları ise karakterin bakış açısını taşımaktadır. Hercai, Yeşil Deniz, Sen Anlat Karadeniz, Yabancı Damat dizilerinde ad konulurken bebeklerin kulaklarına ezan okunmuştur. Bunun yanı sıra Yabancı Damat dizisinde Hristiyanlık inancı yer aldığı için vaftiz edilme ritüeli de yer almıştır. Kuzey Yıldızı, Yeni Gelin, Sıla dizilerinde bebeklere annelerin istediği isimler konulmuştur. Kuzey Yıldızı dizisinde, Yıldız eşinin adı doğrultusunda oğlunun adını Güney koymuştur. Yeni Gelin dizisinde Bella, eşinin adının ilk hecesini ve kendi adının son hecesini birleştirip Hazal koymuştur. Sıla dizisinde Sıla istediği ismi koymuştur.

2.2.1.2. Evlenme

Evlenme, insanların toplumdaki yerini belirlemesi açısından önemlidir. Evlenme, kadınla erkeğin anlaşması sonucunda aile kurumunun oluşması için attıkları ilk adımdır. Atılan bu adım kişilere toplumsal statü, soyun devamı, toplumsal düzen gibi birçok konuda yeni bir boyut kazandırdığı için geçiş dönemleri içerisinde ayrı bir öneme sahiptir (Ertaş, 2023: 60).

Türk toplumsal hayatında en önemli geçiş dönemlerinden biri de evliliğdir. Evlenme, kadınla erkeğin aile kurmak için yasaca birleşmeleridir. Kızın ve erkeğin sosyalleşme sürecinin önemli bir aşamasıdır (Örnek, 2000: 185).

Toplumsal hayatın idamesi için önemli evlilik müessesinin sağlam temeller üzerine kurulması ve sürdürülmesi için ortaya çıkan ritüeller zengin bir gelenek oluşmasını sağlamıştır (Tunca, 2019: 36).

Evlenme Biçimleri

Toplum, kendi yapısına uygun evlilik şeklini oluşturur. Görücü usulü ile evlenme, akrabayla, kayın biraderle ve baldızla evlenme, berdel evlilikleri, kuma getirme, anlaşarak evlenme gibi çeşitli evlenme biçimleri toplumun kabullerine göre farklılık gösterebilmektedir Uysal, 2019:181).

Türkiye’de farklı biçimlerde evlenmeler söz konusudur. Büyük şehirlerde doğrudan tanışıp, anlaşarak evlenmeler varken, gelenekselliğin daha yaygın olduğu yerlerde “görücülük” daha ön plandadır (Örnek, 2000: 185).

Kız Kaçırma

Türk kültüründe en eski evlenme geleneklerinden birisi de kız kaçırmadır. Özellikle eski Türklerde evlenme, kız kaçırma ve yağma biçiminde olmaktadır. Kız kaçırma olaylarında çeşitli nedenler yer almaktadır. Bu nedenler ekonomik, toplumsal ve biyolojik olarak incelenebilir (Tezcan, 2013: 37-40).

Dizilerde yer alan kız kaçırma olayları genellikle kız tarafının evliliğe karşı çıkması sonucunda meydana gelen olaydır.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde 2. Bölümde (1.17.40) Sefer, kardeşi Poyraz için Kamer’i

kaçırmıştır. 10. Bölümde (2.10.10) Ömer, Feride'yi, Kuzey ise Yıldız'ı kaçırmıştır. 20.Bölümde (13.10) Doktor Cihan, Pembe'yi kaçırmıştır. Dizide kız kaçırmanın yanı sıra oğlan kaçırma da söz konusudur. 10. Bölümde (1.33.00) Mine Emin'i, 11. Bölümde (1.05.00) Pembe, Doktor Cihan'ı kaçırmıştır.

Gönül Dağı dizisinin 22. Bölümünde (2.22.00) Selami, Keriman'ı; Yeşil Deniz dizisinde 3. Bölümde (1.30.00) Emin arkadaşlarının yardımıyla Emine'yi, 50. Bölümde (2.00) Cemil, Safiye'yi; Yeni Gelin dizisinde 33. Bölümde (2.10.10) Baran, Şirin'i; Sıla dizisinde 1. Bölümde (4.00) Azad, Narin'i; Sevdaluk dizisinde 20. Bölümde (47.00) Volkan, Gonca'yı kaçırmıştır.

Dizilerde yer alan kız kaçırma ile gerçekleşen evlilikler geleneği yansıtmaktadır. Dizideki kızların aileleri gençlerin evliliklerini onaylamazlar. Gençler tek çıkar yol olarak bunu görür. Bunu yanı sıra unsurun yanlış aktarımı da söz konusudur. Kuzey Yıldızı dizisinde kızların erkekleri kaçırması geleneği yansıtmamaktadır.

Berdel

Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgesinde daha çok karşılaşılan evlilik türüdür. Başlık sorunu ve yükümlülüğünü ortadan kaldıran bu uygulama hem kızı hem oğlu olan ailelerin karşılıklı olarak çocuklarını evlendirme suretiyle yaptığı evlenme biçimidir (Sezen, 2005: 189).

Hercai dizisinde 2. Bölümde (1.00.19) Reyhan ve Miran'ın düğününde Nasuh Ağa Miran'a berdel önerir ve Gönül'ü Azad'a ister. Miran bu duruma olumlu bakmaz.

Sıla dizisinde 1. Bölümde Azad, ağanın kızı Narin'i kaçıır ve yakalanır. Töre meclisi ve aşiretin ağası berdele karar verir. Azad'ın Narin ile evlenmesine karşı Sıla ve Boran evlenir.

Sıla dizisinde gerçekleşen berdel evliliği bir başlık parası sorunundan ortaya çıkmaz. Kız kaçırma olayından sonra töre meclisinin aldığı bir karardır bu yüzden unsurun aktarımında deformeler yaşanmıştır.

Öç Alma Karşılığı Evlenme

Aralarında kan davası bulunan kimi ailelerin karşı tarafın onurunu incitip saygınlığını

zedelemek amacıyla başvurdukları evlenme biçimidir.

Hercail dizisinde Miran'ın Reyyan ile evlenmesindeki asıl sebep Şadoğullarından annesinin ve babasının intikamını almaktır.

Dizide öç alma karşılığında gerçekleşen evlilik ilerleyen bölümlerde birbirlerine aşık olmaları ile devam edip evlilik biçiminin amacından sapılmıştır.

Görücü Usulü Evlenme

Kız bakma, kız soruşturma âdeti yoluyla yapılan evliliklerdir. Kız görmeye giden görücüler için dikkat edecekleri hususlar: gelin adayının terbiyesi, aile görgüsü, hal ve hareketleri, tavırları, dış görünüşü, ekonomik durumu, evin tertip ve düzenidir. Görücüler birtakım bahanelerle mutfağa, banyoya, tuvalete gider; gerekli incelemeleri yaparlardı. Eğer görücülükleri olumlu geçerse, anne durumu aynı gün akşam eşine ve oğluna açardı. Rızâlarını aldığı takdirde kısa süre zarfında da kız istemeye gidilirdi.

Gönül Dağı dizisinde 12. Bölümde (1.32.00) Günışın, Sefer ve Zahide'yi bir araya getiriyor. 13. bölümde ise Günışın, Yaşar'ın ailesinin haberini Elif'e ulaştırmış ve evlilik için ilk adımı atmalarına vesile olmuştur.

Kuzey Yıldızı" İlk Aşk" dizisinde ise 6. Bölümde (1.44.50) hem Yıldız'a hem de Kuzey'e görücü gelmektedir.

Dizilerde yer alan görücü usulü evlenme tanıdık kişilerin araya girmesi ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yapılmıştır fakat evlilik gerçekleşmemiştir.

Leviratif

Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgesinde daha çok karşılaşılan bir evliliktir. " Namusu başkasına kaptırmamak" düşüncesi ile hareket edilen evlilik biçiminde kocası ölen kadın, ölen kocasının kardeşiyle evlenir (Tezcan,2005:189).

Sıla dizisinde 33. Bölümde (59.25) töre, kocası ölen Düriye'nin kayını Yakup ile evlenmesine karar vermiştir. Fakat bu evlilik gerçekleştirilmemiştir. 47. Bölümde (1.2.20) kocası ölen Ümmü kayını Dilaver ile evlenmiştir.

Dizide Ümmü ile Dilaver'in evlendirilmesinin sebebi tamimiyle “namus” düşüncesi ile gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda dizi geleneği yansıtmış olup kültür aktarımına katkı sağlamıştır.

Beşik Kertmesi

Gençlerin çocuk yaşta birbirleriyle nişanlandırılmasıyla büyüdülerinde evlenmeleri olayına beşik kertmesi denir (Altun, 2004: 228).

Ege'nin Hamsisi dizisinde 17. Bölümde (27.50) Nuri ve Fikret beşik kertmesi olduğunu öğrenir ve evlenmek zorunda kalırlar.

Bu evlilik gerçekleştirilir fakat Nuri'nin bu evlilikte gönlü yoktur. Beşik kertmesi durumunun yalan olduğunu iddia eder. Bu durumda unsurun aktarımında deformeler oluşturmuştur.

Evlenme Aşamaları

Kız İsteme-Söz Kesme

Erkek ve kız taraflarının birbirini beğenmesinin ardından erkek tarafı aile büyükleri ve yakınlarıyla kız evine giderek kızı ister. Bu uygulamada kadınlar geri planda kalır. Erkek tarafından en yaşlı olan kişi: Allah'ın emri, peygamberin kavliyle oğlumuz kızınızı istiyoruz diyerek ister. Kız istemede anlaşılan ailelerin bu anlaşmalarını ilan ederek duyurmaları için geniş bir katılımla sözle iyice pekiştirirler. Buna söz kesme denir.

Gönül Dağı dizisinin 12. Bölümünde (2.29.00) Sefer Zahide'yi, 13. Bölümünde (2.23.30) Yaşar Elif'i , 24. Bölümde (47.05) Taner , Dilek'i; Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde 9. Bölümde (1.58.00) Osman, Gökçe'yi, 20. bölümde (1.05.00) Kuzey Yıldız'ı, 40.bölümde (56.30) Cevher Anya'yı, 50. bölümde (30.00) Poyraz Kamer'i; Hercai dizisinde 1. Bölümde (32.00) Miran Reyhan'ı, 26. Bölümde (1.51.00) Harun Yaren'i, 69. Bölümde (1.13.20) Nasuh Azize'yi; Yeşil Deniz dizisinde 1. Bölümde (29.00) İsmail Sedef'i, 5. Bölümde (1.49.15) Bahri, Sedef'i 6. Bölümde (40.30) Süleyman Safiye'yi, 10. Bölümde

(1.44.00) Emin Emine'yi, 27. Bölümde (1.00.00) İsmail tekrar Sedef'i, 41. Bölümde (50.00) Süleyman Sibel'i; Yeni Gelin dizisinde 1. Bölümde (2.04.00) Baran Şirin'i, 18. Bölümde (1.52.10) Arap şeyhi Şirin'i; 43. Bölümde (28.00) tekrar Baran Şirin'i, 53. Bölümde (2.09.00) Ferhat Dilan'ı;

Sıla dizisinde 67. Bölümde (1.27.40) Abay Feride'yi, 79. Bölümde (39.20) Hüseyin Ayşe'yi; Yabancı Damat dizisinde 74. Bölümde (1.03.00) Kadir Aysel'i; Sen Anlat Karadeniz dizisinde 3. Bölümde (2.04.30) Tahir Mercan'ı, 25. Bölümde (2.07.00) Ali Esmay'ı, 31. Bölümde (1.09.00) Tahir Nefes'i, 45. Bölümde Murat Nazar'ı 58. Bölümde (1.30.00) Tarık Mercan'ı; Sevdaluk dizisinde 14. Bölümde Ömer Lütfi Fatma'yı; Ege'nin Hamsisi dizisinde 15. Bölümde (1.54.00) Dursun Zehra'yı, 16. Bölümde (09.20) 17. Bölümde (32.20) ve 23. Bölümde (28.00) Deniz Zeynep'i istemiş olumlu sonuçlananlarda söz yüzükleri takılmıştır.

Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" dizisinde 9. Bölümde (1.58.00) Osman'ın Gökçe'yi ve Yeni Gelin dizisinde 18. Bölümde (1.52.10) Arap şeyhinin Şirin'i istemesi olumlu sonuçlanmamıştır.

Dizilerde yer alan kız isteme ve söz kesme sahneleri geleneğe uygun aktarılmıştır. Bütün dizilerdeki süreç birbirinin aynısı niteliğindedir. İki tarafında ailesi gelip kısa bir konuşmadan sonra aile büyüğü tarafından söz yüzükleri kesilmiştir.

Nişan

Görücülerin gelip gitmesi, tanışma ve kız istemeden sonra söz kesilmesinin ardından nişan yapılır. Nişan kız isteme, evlilik kararı verme ve düğün arasında geçen süreyi kapsar. Bu eylem bazı yörelerde söz kesimi ve kız isteme gibi adetler gerçekleştirilirken yapılmış sayılır. Nişan sürecinde yöreden yöreye adetler değişiklik göstermektedir. Bazı yörelerde eğlence tertip edilmezken bazı yörelerde eğlenceye yer verilir. Sadece aile arasında gerçekleştirildiği gibi bir düğün gibi gerçekleştirilen nişan törenleri de vardır. Nişan kız tarafına ait bir tören olarak görülmekle birlikte kız evinde ya da kız tarafının uygun gördüğü mekânlarda gerçekleştirilir.

Hercai dizisininin 27. Bölümünde (1.25.00) Harun ve Yaren yapılan tören ile nişanlanmıştır. Gönül Dağı dizisinde 15. Bölümde (2.24.00) Yaşar ve Elif, 20. Bölümde (2.28.10) ise Sefer ve Zahide yapılan tören ile nişanlanmıştır.

Yeşil Deniz dizisinde 32. Bölümde (37.40) Sedef ve İsmail yapılan töreni ile

nişanlanmıştır. Nişandan önce kız evinde yemekli eğlence düzenlenmekte gelen misafirler yemek yemekte ve eğlenmektedir. Nişan merasimi akşam yapılmıştır. 48. Bölümde (2.05.00) Sibel ve Süleyman yapılan törenle nişanlanmıştır. Nişandan önce kız evinde yemekli eğlence düzenlenmekte gelen misafirler yemek yemekte ve eğlenmektedir. Sonrasında nişan merasimi yapılmıştır. 65. Bölümde (1.35.30) Neşe ve Haşim'in nişan töreni vardır. Nişan yemeği sırasında Haşim'in sinir hastası olmasının öğrenilmesi sonucunda nişan iptal edilmiştir.

Yeni Gelin dizisinde 61. Bölümde (2.16.00) Türkmen ve Hasan yapılan nişan töreni ile nişanlanmıştır. Aile arasında küçük bir eğlence tertip edilip nişan merasimi gerçekleştirilmiştir.

Sıla dizisinde 9. Bölümde (1.22.00) İbrahim ve Nusin yapılan nişan töreni ile nişanlanmıştır. Aile arasında küçük bir eğlence tertip edilip nişan merasimi gerçekleştirilmiştir.

Yabancı Damat dizisinde 11. Bölümde (16.45) Nazlı ve Niko yapılan nişan töreni ile nişanlanmıştır. Ailelerin katıldığı yemek ile nişan merasimi gerçekleştirilmiştir. 23. Bölümde (1.18.30) Kadir ve Anna yapılan nişan töreni ile nişanlanmıştır. Aile arasında nişan merasimi gerçekleştirilmiştir.

Ege'nin Hamsisi dizisinde 17. Bölümde (1.30.25) Zeynep, Deniz ve Dursun Zehra çiftleri aynı anda yapılan nişan töreni ile nişanlanmıştır. Ailenin ve yakın çevrenin katıldığı eğlence tertip edilip nişan merasimi gerçekleştirilmiştir.

Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" , Sevdaluk ve Sen Anlat Karadeniz dizisinde ise kız isteme ve söz kesimi merasimi nişan yerine kabul görmektedir. Bu yüzden bir nişan yapılmamış düğün bölümüne geçilmiştir.

Nişanlanma unsuru işlendiği gibi nişanı atma unsuru da işlenmiştir. Gönül Dağı dizisinin 20. Bölümünde (1.44.10) Elif nişan yüzüğünü Yaşar'a vererek nişanı atmıştır. Ege'nin Hamsisi dizisinde 18. Bölümde (18.40) Deniz nişan yüzüğünü zarfa koyarak nişanı atmıştır.

Yeşil Deniz dizisinde 10. Bölümde (16.48) Bahri, Sedef ile kardeş olduğu yalanına inanarak Sedef ile olan nişanı atmıştır.

Sıla dizisinde 10. Bölümde (1.22.00) İbrahim, Nusin'in başka bir sevdiği olduğunu öğrenmiş ve nişan bohçacını merdivene bırakarak nişanı atmıştır.

Yabancı Damat dizisinde Nazlı'nın ailesi ve Kadir'in ailesi kendi aralarında çocukların evlenmesine karar verdiği için süreç içinde birbirlerine çeyizlik hediyeler götürmüştür.

Nazlı'nın Kadir ile evlenmek istemediğini söylemesi üzerine 9. Bölümde (41.40) karşılıklı olarak verilen çeyizler geri iade edilmiştir.

Dizilerde yer alan nişanlanma unsuru tıpkı kız isteme-söz kesme aşamasındaki gibi birbirinin aynısı nitelediğindedir. Aralarındaki fark bazı dizilerdeki nişanda eğlenceye çok az yer verilirken (Hercai) bazı dizilerde ise eğlence nişanın en başında yer alır(Yeşil Deniz). Nişan töreni kız tarafının istediği yerde ve süreçte ilerlemiştir. Bu açılarından bakıldığında diziler bu unsurun aktarımında doğru rol oynamıştır. Nişan atma hadisesine yer veren diziler de ise "Sevmediğiniz kimse ile evlenmeyin." alt mesajını verilmektedir. Bu bakımdan dizilerin toplumu manipüle etme gücü söz konusudur.

Düğün

Düğün, evlenme denilen geçiş döneminin en belirgin özelliğidir. İnsanları bir araya getiren, bireyler arasındaki sosyal bağları güçlendiren, kişilerin topluma karşı hareket tarzlarını gösteren, insanların gelenek göreneklerini, inançlarını, değer yargılarını, törelerini canlandıran, eğlendiren, mutluluk önemli bir geçiş dönemidir (Öğüt, 1998: 162). Düğün anına kadar birçok ritüel söz konusudur.

Çeyiz Hazırlama/ Sandık Alma

Çeyiz, gelin için hazırlanmış eşyalardır. Genellikle el işlerinden oluşur ve kız evlenen kadar bir sandıkta biriktirilir. Günümüzde bu adet yerini hazır eşyalara bırakmaktadır.

Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" dizisinde 40. Bölümde (13.50) Kuzey "sandık alma" adı altında Yıldız'ın sandıkta biriktirdiği çeyizleri davul zurna eşliğinde almaya gitmiştir. 55. Bölümde (09.00) Poyraz Kamer'in çeyizini almaya gitmiştir.

Hercai dizisinde 1. Bölümde (2.14.00) çeyiz alışverişi yapılmıştır. Reyhan ihtiyacı olan şeyleri satın almıştır. 35. Bölümde (1.41.30) Yaren'in çeyizi gösterilmiştir. Burada her şey beyaz kumaş ile kaplanmış kırmızı kurdele ile süslenmiş bir vaziyette erkek tarafı eve getirmiştir.

Gönül Dağı dizisinde çeyiz unsuru 28. Bölümde (1.43.00) Zahide, annesi ve yengeleri ile birlikte yapmış olduğu el işi eşyaları götürmek için seçmiştir.

Yeşil Deniz dizisinde 23. Bölümde (24.00) Süleyman ve Safiye çeyiz alışverişi yapmıştır.

Safiye ihtiyacı olan şeyleri satın almıştır. Emine, çeyizlerini bahçedeki sedirin üzerine sermiştir (48.30). 32. Bölümde Cemile, İsmail için yaptığı çeyizleri sandıktan çıkararak geline verilecek olanları ayırmaktadır. 33. Bölümde (5.30) Sedef, İsmail ile beraber yaşayacağı eve çeyizlerini getirmiştir. 51 Bölümde (55.30) Yakut, bıraktığı çeyizlerini almak için eski evine geri dönmüştür. Sandıktan çeyizlerini almıştır. 52. Bölümde Fikri ve Ersin çeyiz sandığının üzerine oturmuş İsmail'den bahşiş istemiştir. Sevdaluk dizisinde 19. Bölümde (1.15.30) Gülben, Fatma ve Vesile Adalet'in istediği çeyizleri bohça yaparak götürmüştür.

Dizilerde yer alan çeyiz sahnelerine özen gösterilmiştir. Çeyiz olarak yer alan eşyalar yörelere ait kıyafet, el işi havlu işlemleri, patik ve tülbenttir. Bu parçalar dizide büyük bir estetik kaygı gözetilerek izleyiciye aktarılmıştır. Yakın çekimlerle yöreye ait eşyalar izleyiciye gösterilmiştir. Eşyalarda yer motifler incelenmiş ve yörenin el sanatları az da olsa tanıtılmaya çalışılmıştır.

Gelin Hamamı

Düğünden bir gün önce gelinin ve damamdın hamama götürülmesiyle gerçekleştirilir. Yiyecekler götürülür, eğlenilir.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde 39. Bölümde (1.59.30) kına günü sabahı Yıldız ve Kuzey yakın çevresi ile ayrı ayrı hamama gidip eğlenmişlerdir.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 31. Bölümde (1.41.00) Nefes, düğünün bir gün önce Asiye, Saniye, Nazar ve Başak'ı yanına alarak gelin hamamı yapmıştır. Hamam için bir sepet oluşturulmuş içinde kese, havlu ve sabun verilmiştir. Hamamdaki iki kadın ile yer kavgası edilmiş bu yüzden eğlence kısmı gösterilmemiştir.

Kına Gecesi

Kına gecesi düğünden önceki akşamda gelin evinde kadınların toplanıp eğlenmesi ve geline kına yakılması ile son bulan bir eğlencedir. Geline, bindallı olarak adlandırılan kıyafet giydirilir ve gelinin başı kırmızı örtü ile örtülür. Kına gecesine katılanlar kına tepsisi ve mumlar taşıyarak müzik eşliğinde gelinin etrafında dönerler. Kına, kına türküsü söylenirken gelinin sağ avuç içine konulur ve üzerine altın yerleştirilerek mendil ya da bez

bağlanarak kapatılır (Demir ve Topbaşoğlu, 2016: 7; Tanrıbuyurdu, 2016: 106).

Kına yakmak, belli ritüellere ve uygulamalara bağlı olarak gerçekleşmektedir ve belirli kuralları bulunmaktadır. Geline kınayı yakacak olan kişinin, kocası ölmemiş ya da kocasından ayrılmamış bir kadın olması lazımdır. Kınada ağıt yakmak, gelini ağlatmak Anadolu'nun pek çok yörede âdettendir. Ağıt yakılırken kızın aile üyeleri de birbirlerine sarılarak ağlaşırlar. Kına gecesinde kızın ağlamaması, anne ve babasını hemen unutacağı anlamında yorumlanır ve bu durum saygısızlık olarak kabul edilir (Altun, 2003: 265-268)

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde 40. Bölümde (2.15.00) Yıldız'ın 55. Bölümde (25.00) ise Kamer'in kına gecesini yapılmıştır. Yıldız ve Kamer kırmızı bindallı giymiştir. İki kına gecesinde de ilk önce kadınlar eğlenmeye başlamış daha sonrasında damat kına tepsi ile kına yerine gelmiştir. Kına alanına damat ile birlikte erkekler gelmiştir. Öncesinde erkek yoktur. “Yüksek Yüksek Tepelere” türküsü ile kına yakılmıştır. Gelinler kına yakılırken ellerini açmamış kayınvalidelerinden altın istemiştir. Kınadan sonra karşılıklı oynayıp eğlenmişlerdir.

Hercai dizisinde 1. Bölümde (2.22.00) Reyhan'ın kına gecesini yapılmıştır. Reyhan yöresel kına kıyafetini giymiştir. Kadınlar arasında yapılan kınada erkekler yoktur. Damat kına alanına gelmemiştir. “Yüksek Yüksek Tepelere” türküsü ile kına yakılmıştır. Reyhan kına yakılırken ellerini açmamış kayınvalidesinden altın istemiştir. Kadınlar kendi aralarında eğlenmiştir.

Yeşil Deniz dizisinde 23. Bölümde (1.54.45) Emine'nin kına gecesini yapılmıştır. Emine yöresel kına kıyafetini giymiştir. Kadınlar arasında olan kına gecesinde “Yüksek Yüksek Tepelere” türküsü ile kına yakılmıştır. Daha sonrasında Emin gelerek takı töreni olmuştur. 52. Bölümde (1.54.00) Sibel, Yakut ve Safiye'nin kına gecesini aynı anda olmuştur. Üç gelinde yöresel kıyafetlerini giymiştir. Kadınlar arasında olan kına gecesinde eğlence olmuştur fakat kına yakımı gösterilmemiştir.

Yeni Gelin dizisinde 50. Bölümde (1.49.40) Şirin'in kına gecesini yapılmıştır. Şirin yöresel kına kıyafetini giymiştir. Kadınlar arasında olan kına gecesinde “Yüksek Yüksek Tepelere” türküsü ile kına yakılmıştır. Şirin kına yakılırken elini açmamış altın istemiştir. Şirin'in kınası yakıldıktan sonra Baran gelmiştir ve Asiye Baran'ın eline de kına yakmıştır.

Sevdaluk dizisinde 19. Bölümde (1.29.30) Adalet'in kına gecesini yapılmıştır. Adalet, yöresel kına kıyafetini giymiştir. Kadınlar arasında olan kına gecesinde Lazca-Türkçe karışık bir türkü söylenerek kına yakılmıştır. Kınadan sonra kadınlar eğlenmiştir.

Yabancı Damat dizisinde 28. Bölümde (1.18.00) Nazlı'nın kına gecesi yapılmıştır. Nazlı yöresel kına kıyafeti giymiştir. Kadınlar arasında olan kına gecesinde “Kınayı Getir Aney” türküsü ile kına yakılmıştır. Nazlı kına yakılırken elini açmamış altın istemiştir. Kına yakıldıktan sonra zılgıt çekilmiştir ve eğlenceye devam edilmiştir.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 60. Bölümde (1.52.40) Esmâ'nın kına gecesi yapılmıştır. Esmâ kıyafet olarak bindallı giymiştir. Kadınlar arasında olan kına gecesinde “Yüksek Yüksek Tepelere” türküsü ile kına yakılmıştır. Esmâ'nın elini açmayıp altın isteme sahnesi arka planda gerçekleşmiştir. Ön planda müzik vardır.

Gönül Dağı dizisinde 29. Bölümde (2.18.55) Zahide'nin kına gecesi yapılmıştır. Evin iç bahçesinde kadınlar dış bahçesinde erkekler oturmuştur. Zahide bindallı giymiştir. Kına yakılırken Sefer de yanında oturmuştur.

Ege'nin Hamsisi dizisinde kına gecesi unsuruna rastlanılmamıştır.

Dizilerde yer alan kına gecelerinde gelinlerin bindallı ya da yöreye ait kına kıyafeti giymesine özen gösterilmiştir. Kına geceleri kadınlar arasında gerçekleştirilmiştir. Ortama erkek girmemiştir. Bu durum sadece Kuzey Yıldız'da değişiklik göstermiştir. Kuzey Yıldızı Ordu yöresine ait bir dizidir. Ordu yöresinde kınayı damat tarafı eğlence başladıktan sonra getirir. Bu sebeple kadınlardan oluşan ortama kınanın gelmesi ile erkekler de girmiş olur. Kına türküsü olarak “Yüksek Yüksek Tepeler” ile beraber yöreye ait kına müziklerine de yer verilmiştir. Kına gecesi geleneği dizilerde yörelere ait ritüeller ile birlikte verilmesi kültür aktarımına ve devamlılığına katkı sağlamıştır.

Gelin Alma/Gelin İndirme

Gelin alma işlemi düğünün 2. Günü yapılan kınadan sonra asıl düğün gününde gerçekleşir. Erkek tarafı konvoylar ve eğlence eşliğinde gelin evine gelir ve gelini alarak yaşayacakları eve gider. Günümüzde bu adet gelin alındıktan sonra düğünün ve nikâhın olacağı mekana gidilmesi ile değişiklik göstermektedir.

Damat evinden hareket eden gelin alıcılar, davul zurna ile gelinin evine gelirler. Erkek tarafı evin önünde oyun oynar. Pek çok yörede gelin evine yaklaşan gelin alıcılara, kız tarafı çeşitli oyunlar yapar, zorluklar çıkarır. Gelin alıcılar geldikten sonra gelin hazırlanır, ailesiyle vedalaşır. Gelin alıcılar, gelini aldıktan sonra konvoy hâlinde davul zurnalarla mahalleyi, köyü veya şehri dolaşırlar; gelini yeni evine türkülerle, oyunlarla, eğlencelerle

getirirler (Başçetinçelik, 2009: 268-269).

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde 41. Bölümde (1.41.40) Kuzey Yıldız’ı, 55. bölümde (41.52) Poyraz Kamer’i baba evinden almaktadır. İki düğünde de aynı ritüelleri gerçekleştirilmiştir. Büyük bir konvoy ve davul zurna ile eşikliğinde gelin evine gelinmiştir. Damatların gelin evine girebilmesi için kapı tutma âdeti yapılmış olup damatlardan bahşiş alınmıştır. Gelinler evden çıkarken bellerine kırmızı kuşak bağlanarak çıkarılmıştır. Evden çıkan gelinler süslenmiş gelin arabalarına binerek nikâhın olacağı salona geçmişlerdir.

Hercai dizisinde 1. Bölümde (55.15) Miran Reyyan’ı baba evinden almaktadır. Büyük bir konvoy ve davul zurna eşliğinde gelin evine gelmiştir. Reyyan babası tarafında beline kırmızı kuşak bağlanarak evden çıkarılmıştır. Bununla birlikte damadın gelin evine girebilmesi için kapı tutma âdeti gerçekleştirilmiş ve damattan bahşiş alınmıştır. Evden çıkan Reyyan ata binerek nikâhın olacağı yere gitmiştir.

Yeşil Deniz dizisinde 24. Bölümde (1.42.40) Emin Emine’yi baba evinden almaktadır. Davul zurna ile gelen Emin ve arkadaşları gelin evinin önünde biraz oynadıktan sonra sağdıçları ve arkadaşları bir çember yapmıştır. Süleyman ve İsmail mani söyleyerek gelini almak istediklerini söylemişlerdir. Emine, babası tarafında beline kırmızı kuşak bağlanarak evden çıkarılmıştır. Gelin arabasına binen çift evlerine doğru yola çıkmıştır. Düğün günü damada sağdıcı tarafından şaka yapılır buna “sağdıç şakası” denir. Sağdıç şakası kapsamında arabanın benzini bitti yalanı söylenerek araba eve kadar Emin’ e bir halat yardımıyla çektirilmiştir. 33. Bölümde (1.38.35) İsmail Sedef’i baba evinden almıştır. Davul zurna ile gelen İsmail ve arkadaşları gelin evinin önünde biraz oynadıktan sonra sağdıçları ve arkadaşları bir çember yapmıştır. Cemil mani söyleyerek gelini almak istediklerini söylemiştir. Hicabi kuşak bağlamaya odaya geldiğinde Sedef’in kaçtığını görmüş ve düğün iptal edilmiştir. 53. Bölümde (1.18.15) İsmail Yakut’u amcasının evinden almıştır. Davul zurna ile gelen İsmail ve arkadaşları gelin evinin önünde biraz oynadıktan sonra sağdıçları ve arkadaşları bir çember yapmıştır. Süleyman ve İsmail mani söyleyerek gelini almak istediklerini söylemiştir. Yakut’ a amcası tarafından beline kırmızı kuşak bağlanarak evden çıkarılmıştır. Süleyman Sibel’i abisinin evinden almıştır. Davul zurna ile gelen Süleyman ve arkadaşları gelin evinin önünde biraz oynadıktan sonra sağdıçları ve arkadaşları bir çember yapmıştır. Cemil mani söyleyerek gelini almak istediklerini söyler. Sibel abisi tarafından beline kırmızı kuşak bağlanarak evden çıkarılmıştır. Safiye’nin beline kuşağı Emine bağlamıştır. Cemil gider ve Safiye’yi Emin’in evinden alır. Üç gelin

aynı arabaya binmiş evlerine gitmiştir.

Yeni Gelin dizisinde 1. Bölümde (26.00) Bella ve Hazar evlenip geldiği için Bella'nın baba evinden bir gelin alması olmamıştır. Hazar'ın Bella'yı konağa bir atın üzerinde gelinlikle getirmiştir. 50. Bölümde (2.07.11) Baran Şirin'i baba evinden almıştır. Baran davul zurna ile gelin evine gelmiştir. Şirin abisi Hazar tarafından beline kırmızı kuşak bağlanarak evden çıkarılmıştır. Evden çıkan Şirin ata binerek nikâhın olacağı mekâna gitmiştir.

Sıla dizisinde 1. Bölümde (1.12.10) Narin kaçarak evlendiği için kocasının evinden ata binerek çıkmıştır. Sıla da berdel karşılığında evlendirildiği için baba evinden ata binerek evden çıkmıştır. Erkek tarafından kimse gelmez nikâhın yapılacağı yerde onların gelmelerini beklemişlerdir.

Sevdaluk dizisinde 16. Bölümde (1.21.00) Ömer Lütfi, Fatma'yı abisinin evinden gelin arabası ile almıştır ve düğünün yapılacağı alana gitmişlerdir. Herhangi bir ritüel yapılmamıştır. 20. Bölümde (1.28.00) erkek tarafı gelini almak için gelin alayı oluşturur. Bu gelin alayında Ali İhsan yoktur. Gelin alayı kız evine gelini almaya gittiklerinde Hayati kapıyı kitlemiş ve bahşiş istemiştir. Yeterli bahşişi verince kapıyı açmıştır. Adalet de gelin alayı ile beraber Ali İhsan'ın evine doğru yola çıkmıştır.

Gönül Dağı dizisinde 30. Bölümde (1.25.50) Sefer, Zahide'yi babasının evinden almıştır. Davul zurna ile gelen Sefer ve arkadaşları gelin evinin önünde biraz oynadıktan sonra sağdıçları ve arkadaşları bir çember yapmıştır. Rıfat mani söyleyerek gelini almak istediklerini söyler. Zahide'nin ikinci evliliğidir. Bu yüzden beline kırmızı kuşak bağlanmamıştır. Taner'in koluna girerek evden çıkmıştır. Evden çıktıktan sonra köyün imamı onlar için dua etmiştir.

Sen Anlat Karadeniz, Yabancı Damat ve Ege'nin Hamsisi dizisinde bu unsura yer verilmemiştir.

Dizilerde yer alan gelin alma geleneği benzerlik göstermektedir. Eğlence ile gelin evine giden damat tarafı gelini baba evinden alır. Gelin, baba evinden ayrılırken beline kırmızı kuşak bağlanır. Kırmızı kuşağın anlamı bereket iken günümüzde bekaret olarak anılmaktadır. Bu gelenek anlam bakımından yozlaşmıştır. Diziler gelin alma unsurunu doğru aktarmıştır.

Nikah /Düğün

Evlilik amacıyla bir araya gelmiş bir çiftin, nikâh memuru önünde, kamuya açık olarak evlenmeyi kabul etmesi ve bunun belgelenmesi hadisesine nikâh, bu birlikteliği kutladığı eğlenceli ortama düğün denilmektedir.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde 41. Bölümde (1.53.00) Kuzey ve Yıldız’ın, düğünü yapılmaktadır. Düğün için bir düğün salonu tutulmuştur. İlk olarak dans eden çiftin sonrasında nikâhları kıyılmıştır. Nikâhtan sonra yörenin halk müzikleri ışığında eğlence başlamıştır. 55. bölümde (40.00) Poyraz ve Kamer’in, düğünü yapılmıştır. Gelin almaya kadar olan kısım gösterilmiştir. Düğün gösterilmemiş olup akşam düğünün nasıl olduğu hakkında konuşmalar yapılmıştır.

Hercai dizisinde 2. Bölümde (1.14.40) Reyhan ve Miran’ın, nikâh töreni yapılmıştır. Nikâh bir anda gerçekleştirilmiştir. Herkes nikâha davetlidir. Nikâhtan sonra eğlence düzenlenmiştir. 63. Bölümde (7.45) Reyhan ve Miran’ın yakın aile çerçevesinde tekrar düğünleri olmuştur 27. Bölümde (2.33.00) Azad ve Elif kimseye haber vermeden evlenmiştir. Evlendikleri sonradan öğrenilmiştir. 36. bölümde (2.27.00) Yaren ve Harun’un nikâhı kıyılmıştır. Yaptıklarından dolayı cezalandırılan Yaren’e dedesi Nasuh seçenek sunar ya Harun ile evlenir kurtulur ya da her şeyden mahrum bırakılacaktır. Evlenmeyi seçen Yaren dedesinin yanında getirdiği nikâh memuru ile hemen orada Harun ile evlenmiştir. 62. Bölümde (1.47.00) Azad ve Gönül’ün nikâh töreni yapılmıştır. Kimseye haberdan evlenmişlerdir. Nikâh kıyıldıktan sonra Gönül Azad’ın ayağına basmıştır. 63. (2.07.45) bölümde Fırat ve Zeynep’in nikâh törenleri yapılmıştır. Nikâh ailenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Nikâh kıyıldıktan sonra Zeynep Fırat’ın ayağına basmıştır 69. Bölümde (1.24.12) Azize ve Nasuh’un nikâh törenleri yapılmıştır. Konakta gerçekleştirilen nikâha yakın aile katılmıştır.

Yeşil Deniz dizisinde 5. Bölümde (1.11.30) Emin ve Emine’nin nikâhı olmuştur. 24. Bölümde (25.00) ise düğünleri olmuştur. Düğünde önce düğün yemeği verilmiştir. Bu düğün yemeği erkekler içindir. Erkekler burada yemek yiyip eğlenmiştir. Daha sonrasında gelin evine gitmiş ve gelini almışlardır. Nikâhları daha önceden kıyıldığı için gelini alan Emin gelini eve götürüştür. Düğün bitmiştir. 33. Bölümde (59.00). Sedef ve İsmail’in düğünü yapılmıştır. Düğünde önce düğün yemeği verilmiştir. Daha sonrasında gelin evine gelini almak için gidilmiştir. Fakat Sedef düğünden kaçmıştır. Düğün gerçekleştirilememiştir. 51. Bölümde İsmail, Cemil ve Süleyman’ın düğünü aynı anda olmuştur. İsmail (1.47.50) ve Cemil (1.54.10) kendi evlerinde düğün yemeği verirken Süleyman (1.51.00) kız evinde düğün yemeği vermiştir. İsmail’in düğün yemeği erkekler

arasındayken Süleyman ve Cemil'in düğün yemekleri karışık olmuştur. Üçünün de evinde ayrı ayrı düğün yemeği verilmiştir. 53. Bölümde (1.04.00) İsmail, Süleyman ve Cemil'in nikâh töreni yapılmıştır. Nikâh bittikten sonra gelinler evlerine geri gidip gelin alma merasimi gerçekleştirilmiştir. Manilerle gelin alındıktan sonra herkes kendi evine gitmiştir. Yeni Gelin dizisinde 1. Bölümde (24.20) Hazar ve Bella'nın düğünü yapılmıştır. Düğün konağın bahçesinde yapılmıştır. Bahçe süslenmiştir. Davul zurna ekibi, halk oyunları ekibi vardır. Uzun masalar konulup gelen misafirlere yemek ikram edilmiştir. Bella eve girerken hava ateş edilmiştir. Geline bu şekilde karşılamışlardır. 50. Bölümde (33.50) Müsellim ve Elzem 'in nikâh töreni yapılmıştır. Belediyenin nikâh salonunda gerçekleştirilen nikâha şahitler haricinde kimseye haber verilmemiş olup kimse katılmamıştır. (2.10.00) Baran ve Şirin'in nikâh töreni vardır. Nikâh sırasında Şirin şaka yaptığı için memur kızıp nikâhı kıymamıştır. 52. Bölümde (18.00) Baran ve Şirin tekrar gün alarak nikâhlarını kıyabilmişlerdir. Nikâh belediyenin nikâh salonunda gerçekleşmiştir. Nikâha tüm aile katılmıştır.

Sıla dizisinde 1. Bölümde (1.15.00) Azad'ın ve Boran'ın düğünü olmuştur. Düğün bir handa gerçekleştirilmiştir. U şeklinde bir oturma düzeni oluşturulmuş halk davet edilmiştir. Bir berdel düğünü olduğu için Sıla gelinlik giymemiş berdel kıyafeti giymiştir. Sıla'nın nikâh anına kadar evleneceğinden haberi yoktur. 2. Bölümde (3.03) Azad Sıla'yı alır ve içeri nikâh memurunun yanına götürmüştür. Boran daha öncesinde imza atmıştır. Memur Sıla'ya evlenmek isteyip istemediğini sorduğunda Azad silahla tehdit etmiş ve Sıla imzayı atmıştır. 47. Bölümde (1.02.20) Dilaver ve Ümmü'nün evde nikâhı kıyılmıştır. Ümmü gelinlik giymemiştir. 79. Bölümde (58.30) Ayşe ve Hüseyin'in konakta nikâhı kıyılmıştır. Konak halkı bu nikâha katılmıştır.

Yabancı Damat dizisinde 29. Bölümde (1.13.00) Niko ve Nazlı'nın düğünü olmuştur. İstanbul'da yapılan düğünde önce nikâh töreni yapılmış sonrasında eğlenceye geçilmiştir. Eftalya ve Memik düğüne engel olmaya çalışsalar da geç kalmışlardır. Düğüne Gaziantep'ten ve Atina'dan davetliler gelmiştir. 30. Bölümde (48.20) Hamit ve Döne'nin düğünü yapılmıştır. Düğün Gaziantep'te bir düğün salonunda yapılmıştır. Gelin ve damat eğlenirken misafirler yakalarına altın takmıştır. 33. Bölümde (1.17.30) Celayir ve Rabia'nın nikâhı töreni olmuştur. Gizlice evlendikleri için törene kimse katılmamıştır. 39. Bölümde (27.40) Kadir Stella'ya sürpriz yaparak evlendirme dairesine getirmiştir. Stella çok şaşırır ama kabul etmiştir. Kadir ve Stella kimseye haber vermeden evlenmiştir. 53. Bölümde (1.10.20) Kathine ve Hikmet'in nikah töreni olmuştur. Yakın ailenin katıldığı törenle evlenmişlerdir. 68. Bölümde (1.17.30) Memik ve Eftalya'nın havuz başında nikâh

töreni olmuştur. Nikah kıyıldıktan sonra Eftalya Memik'in ayağına basmıştır. 75. Bölümde (43.20) Kadir ve Aysel'in düğünü bir türkü barda yapılmıştır. Gelin, damat ve misafirler eğlenmişlerdir. 106. Bölümde (35.00) Memik ve Eftalya'nın tekrar nikâh töreni olmuştur. Çift yakın ailenin katıldığı törenle gemide evlenmiştir.

Gönül Dağı dizisinde 30. Bölümde (2.00.00) Sefer ve Zahide'nin düğünü yapılmıştır. Eğlence ile başlayan düğünde nikâh kıyılmış sonrasında eğlenceye devam edilmiştir

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 15. Bölümde (1.58.00) Nefes ve Tahir'in nikâh töreni olmuştur. Nikâh evin bahçesinde gerçekleştirilmiştir. Yapılan nikâh velayet davası için yapılmış olup çift sevgilerini dile getirmemiştir. Nikâha sadece aile katılmıştır. Nikâhtan sonra Asiye Nefes'e bilezik ve gerdanlık takmıştır. 31. Bölümde (2.16.30) sevgilerini dile getiren çift nikâhları oldukları için düğün yapmaya karar verirler. Düğün başlamadan önce kapıda gelen misafirler karşılanmıştır. Horonlar oynanmış ve davetliler ile birlikte eğlenilmiştir. Takı töreni düzenlenmiştir. Takı töreninde kim ne taktıysa mikrofonla bütün misafirlere anons yapılmıştır. Düğün bitiminde misafirler kapıda tek tek uğurlanmıştır. 20. Bölümde (1.48.50) Nazar ve Vedat'ın nikâh töreni olmuştur. Vedat'ın evinde yapılan törene sadece aile katılmıştır. 45. Bölümde Nazar ve Murat'ın düğünü yapılmıştır. Düğün başlamadan önce kapıda gelen misafirler karşılanmıştır. Düğün başladıktan sonra herkes eğlenmiştir. Nikâh zamanı gelince Nazar bunu yapamayacağına karar verir ve düğünden kaçmıştır nikâh gerçekleşmemiştir. 60. Bölümde (2.10.10) Ali ve Esma'nın düğünü yapılmıştır. Düğün şehir lokalinde yakın ailenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Nikâh kıyıldıktan sonra takı töreni yapılmış olup daha sonra eğlenceye geçilmiştir. 63. Bölümde (42.30) Tarık ve Mercan'ın nikâh töreni yapılmıştır. Sadece ailenin katıldığı nikâh Tarık'ın evinde gerçekleştirilmiştir.

Sevdaluk dizisinde 16. Bölümde (1.32.00) Ömer Lütfi ve Fatma'nın düğünü yapılmıştır. Kültür merkezinin bahçesinde yapılan düğüne bütün köy halkı katılmıştır. Gelen misafirler ve gelin damat eğlenmiştir. 20. Bölümde (1.32.30) Ali İhsan ve Adalet'in düğünü yapılmıştır. Düğün Ali İhsan'ın evinin bahçesinde yapılmıştır. Köylüler eğlenmiştir. Gelin ve damat masadan kalkmamıştır. Adalet gelinlik giymemiş yöresel düğün kıyafeti giymiştir.

Ege'nin Hamsisi dizisinde 17. Bölümde (1.32.35) Nuri ve Fikret'in nikâhı olmuştur. Rize'de evin bahçesinde gerçekleşen nikâha bütün köy halkı katılmıştır. Nikâhtan sonra eğlenceye geçilmiştir. 23. Bölümde (1.35.00) Zehra ve Dursun'un nikâh töreni yapılmıştır. Nikâh İzmir'de bir düğün salonunda gerçekleştirilmiştir. Nikâhtan sonra eğlenceye geçilmiştir. Eğlenceden sonra sürpriz bir şekilde Zeynep ve Deniz'in de nikâh töreni

yapılmıştır. (1.52.40) Nikâh kıyıldıktan sonra eğlence kaldığı yerden devam etmiştir.

Dizilerde resmi nikâhın yanı sıra imam nikâhı da kıyılmıştır.

Yeni Gelin dizisinde 1. Bölümde (29.00) Bella ve Hazar'ın imam nikâhı kıyılmıştır. İlk başta imam Bella'nın Müslüman olmadığını düşündüğü için nikâhı kıymak istemez daha sonrasında gerçek anlaşılınca imam nikâhı kıyılır.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 15. Bölümde (2.07.00) Tahir ve Nefes 'in imam nikâhı kıyılmıştır. Mehir için bir gemi verilmiş olup nikâh kıyılmıştır. 60. Bölümde (1.49.30) Ali ve Esmâ'nın imam nikâhı kıyılmıştır. Nikâh anı görsel olarak gösterilmiştir.

Dizilerde yer alan nikah ve düğün sahneleri birbirlerinin aynısı niteliğindedir. Farklı olarak dizi hangi yöreye aitse o yörenin halk oyununun oynanmasına özen gösterilmiştir. Bu açıdan düğünler yörenin düğün kültürünü aktarmada kısmen de olsa başarılı olmuştur.

Gerdek

Medeni veya dinsel nikâhtan sonra gelinle güveyin bir araya gelmelerine gerdek denir. Böylece gelinin ve güveyin evliliği yasa, din ve bağlı buldukları toplum üyelerinin onayı ile geçerli sayılmış olur (Örnek, 2000: 197-198).

Yeşil Deniz dizisinde 24. Bölümde (1.48.50) Düğün bitmiştir. Emin ve Emine evlerine gitmiştir. Eve Emine girdikten sonra Emin eve girecekken sağdıçlar Emin'in sırtına vurmuştur. Emin ve Emine gerdek gecesinde evin gerçek sahiplerinin gelmesi nedeniyle evi boşaltmak zorunda kalmış bu yüzden gerdeğe girememişlerdir. Emine'nin babasının evine yerleşen çift baş başa kalamamışlardır. 26. Bölümde (1.41.00) Emine, babasını köye gönderir ve güğüme su koyar. Emin eve geldiğinde güğümü görür ilk başta anlamaz Emine babasının köye gittiğini söyleyince olayı anlar ve yatak odasına giderler. 53. Bölümde (1.52.40) İsmail'in düğünden sonra eve girerken çevredekiler tarafından sırtına vurulmuştur. İsmail ve Yakut'un arasında bir sevgi bağı yoktur. İçeri giren İsmail Yakut ile konuşur ayrı yatabileceklerini söyler Yakut kabul etmez. Beraber yatarlar ve uyurlar. (1.53.00) Süleyman'ın düğünden sonra eve girerken çevredekiler tarafından sırtına vurulmuştur. Süleyman ve Sibel'in evliliği arasında da sevgi bağı yoktur bu yüzden çiftler ayrı odalarda yatarlar. (1.53.14) Cemil'in düğünden sonra eve girerken çevredekiler tarafından sırtına vurulmuştur. Odaya giren Cemil, Safiye'ye yüz görümlüğü olarak annesinden kalan yüzüğü vermiştir. O esnada sağdıç şakası başlar ve dışarı çıkmak

zorunda kalır. Gerdeğe giremezler.

Zaman geçtikçe İsmail, Yakut ve Sibel Süleyman arasında sevgi bağı oluşmuştur. 61. bölümde (1.17.50) Eve gelen İsmail kaynayan güğümü görür ve olayı anlar kafasını kaldırdığında yatak odasının kapısında gecelikle Yakut'u görür. Yakut içeri girer. İsmail de arkasından içeri girer ve perdeleri çekip gerdeğe girerler. 69. Bölümde (1.57.45) Süleyman eve gelir sobanın üzerinde kaynayan güğümü görür ama olayı anlamaz. Sonra Sibel gelir. Sibel'i gecelikle gören Süleyman olayı anlar ama ne yapacağını bilemez heyecanlanır. Sibel Süleyman'ın elini tutar ve odaya götürür. Gerdeğe girerler.

Sıla dizisinde 2. Bölümde (28.45) Azad ve Narin odalarına gelmiştir. Narin'in korktuğunu anlayan Azad ne zaman isterse gerdeğe girebileceklerini söyleyip gerdeğe girmemişlerdir. Boran, Sıla'nın her şeyden habersiz silah zoruyla evlendiğini öğrenir. Bu yüzden onunla gerdeğe girmek istemez durumu babasına söyler babası kabul etmez. O da gerdeğe girildi görüntüsü vermek için elini keser ve çarşafa sürer fakat bu gerçek bir zaman sonra ortaya çıkar. 6. Bölümde (1.18.40) Boran kıskançlık krizine girer ve zorla Sıla'yla birlikte olur. 13. Bölümde (13.00) Hanım Ağa, çarşafı görür ve gerdeğe girdiklerini anlar.

Sevdaluk dizisinde 17. Bölümde (14.05) Ömer Lütfi ve Fatma düğün bittikten sonra eve gelir ve odalarına geçerler. Fatma üzerini değiştirmesi için Ömer Lütfi'nin odadan çıkmasını ister. Odadan çıkan ve üzerini değiştiren Fatma Ömer Lütfi'yi çağırır ışığı kapatırlar ve gerdeğe girerler.

Dizilerde gerdek sahneleri izleyiciye üstü kapalı olarak hissettirilmiştir. Cinsellik ön planda değildir.

Boşanma

Boşanma, resmi veya dinsel nikâhların son bulmasıdır. Dizilerde bu unsur da karşımıza çıkmaktadır.

Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" dizisinde 37. Bölümde (1.25.45) görülen mahkemede Kuzey eşi Şule'den; Yabancı Damat dizisinde 70. Bölümde (24.40) Stella, Kadir'den boşanmıştır.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde Nazar'ın Vedat'tan boşandığı biliniyor fakat herhangi gösterim söz konusu olmamış bilgi olarak geçilmiştir. 56. Bölümde (1.34.20) Mustafa bir anlık sinirle 3 kere " boş ol" diyerek Asiye'yi dini olarak boşamıştır.

Yeni Gelin dizisinde 60. Bölümde (32.30) Kalender, imam nikâhı ile evli olduğu Muteber

ve Ayşe'yi üç kere “ boş ol” diyerek dini olarak boşamıştır.

2.2.1.3. Ölüm

Yeni bir hayatın başlangıcı kabul edilen ölüm, son geçiş dönemidir. Diğer geçiş dönemlerinde gördüğümüz gelenek, âdet ve tören gibi ölüm olayı etrafında da farklı uygulamalar söz konusudur.

Ölümün Duyurulması

Ölüm olayı çevreye sela yolu ile duyurulur. Uzaktaki kişilere telefon ile haber verilir. Sözel olarak çevreye duyurulur.

Gönül Dağı dizisinde 4. Bölümde (2.30.00) Elif ninesini kaybeder. Bu haberi komşularına bizzat söyleyerek duyurur.

Hercai dizisinde 39. Bölümde (2.09.05) Elif'in ölümünü polis, 49. Bölümde (1.45.00) Aslan'ın ölümünü ve 56. Bölümde (14.00) Harun'un ölümünü doktor duyurmuştur. 66. Bölümde (03.00) Hazar'ın ölümünü Miran duyurmuştur.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 44. Bölümde (2.15.00) Vedat'ın ölümü duyurulmamış sadece aile arasında tutulmuştur. 51. Bölümde (33.10) Cavit ve Süleyman'ın ölüm haberini ailelerine Tahir söylemiştir. 55. Bölümde (08.00) Cevdet'in ölümünü Fikret oğluna söylemiştir. (1.24.00) Zeynep'in ölümü adliyenin önünde gerçekleşmiş olup herkes şahit olmuştur bununla beraber haberlere konu olması herkesin duymasını sağlamıştır. 64. Bölümde (1.48.00) Genco intihar etmiştir. Ölüm haberini hapisane müdürü vermiştir.

Yeşil Deniz dizisinde 18. Bölümde (1.33.30) Halil'in ölümünü Süleyman ve Cemil duyurmuştur. 39. Bölümde (44.00) köyün imamı Mehmet Ali Hoca Hayri için cenaze anonsu yapmıştır fakat yanlış bir anonstur. Ölen kimse yoktur. 41. Bölümde (1.55.00) Süleyman babasının ölüm haberini Hicabi'den öğrenmiş ve köye duyurmuştur. 50.bölümde (1.11.00) Hicabi kardeşi Recai'nin ölüm haberini telefonda alır ve ailesine söyler. 74. Bölümde (1.04.00) Feridun'un ölümü televizyondan öğrenilmiştir.

Sıla dizisinde 3.bölümde (1.15.45) Sıla'nın üvey annesi ve babası trafik kazasında ölmüştür. Ölüm haberini avukat telefonla duyurmuştur. 21. Bölümde (1.12.00) Rukiye töre cinayetine kurban gitmiştir. Ölümü duyurulmamıştır. 34. Bölümde (1.14.15) Azad'ın ölüm haberini Boran duyurmuştur. 40. Bölümde (1.19.40) Cihan'ın ölümünü doktor

duyurmuştur. 64. Bölümde (56.00) Esmâ düşük yapmıştır bebeğin ölüm haberini doktor duyurmuştur. 67. Bölümde (06.25) Zeynep töre cinayetine kurban gitmiştir ölümü duyurulmamıştır. 74. Bölümde (1.27.00) Berzan intihar etmiştir ölümünü Boran duyurmuştur.

Dizilerde yer alan ölümün duyurulması sela verilmemiştir. Bu açıdan unsurun aktarımı eksik kalmış yapılamamıştır.

Ölünün Gömülmeye Hazırlanışı

Ölünün defni İslami geleneklere göre ölünün gasli, kefenlenmesi, tabuta konması ve cenaze namazının ardından mezara konması şeklinde gerçekleştirilir (Ersoy, 2002: 86-101).

Ölen kişinin gömülmeden önce yıkanması ve kefenlenmesi İslam inancının bir gereğidir. Ölünün yıkanmasında cinsiyetine göre değişiklik gösterir. İşin ehli kişiler tarafından yapılması gerekmektedir. Temiz olan her su ile ölü yıkanabilir. Yıkandıktan sonra kefenlenir (Abalı, 2011: 92).

Gönül Dağı dizisinde 5. Bölümde(23.39) Elif'in ninesinin cenaze töreni vardır. Burada sadece mezarlıkta mezarın başında dua edilerek bu unsur gösterilmiştir. Herhangi bir cenaze namazına ve defin işlemine rastlanmamıştır.

Hercai dizisinde 49. bölümde Aslan, 56. bölümde Harun'un ve 66. Bölümde (06.30) Hazar'ın cenaze törenleri vardır. Bu dizide gerçekleşen cenaze törenlerinde yalnızca Hazar'ın cenazesi geleneksel bağlamda incelenebilir. Tabutun musalla taşına konmuş, tekbirler ile omuzda taşınmış, cenaze namazı kılınmış ve defnedilmiştir. Aslan'ın sadece mezar taşına, Harun'un ise evin bahçesindeki tabutlu haline yer verilmiştir.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 44. Bölümde (2.20.00) Vedat'ın cenazesi Osman Hoca tarafından yıkanmış, kefenlenmiş ve cenaze namazı kılınarak defnedilmiştir. Cenaze namazını Osman Hoca ve Fikret kılmış olup cenazeyi Tahir ve Fikret gömmüştür. 51. Bölümde (2.16.30) Cavit ve Süleyman'ın cenazelerinde yalnızca cenaze namazı kılınmış ve omuzda taşınmıştır. 55. Bölümde (08.00) Cevdet'in cenazesinde yalnızca defin işlemi vardır. Zeynep'in cenazesinde (1.24.00) cenaze namazı kılınmış, omuzda taşınmış ve defnedilmiştir. 64. Bölümde (1.50.00) Genco'nun cenazesini oğlu Tarık yıkamış ve Tarık

gömmüştür.

Sıla dizisinde 3. bölümde (1.15.45) Sıla'nın üvey annesi ve babasının cenazesi olmamıştır. Sadece öldükleri bilinmektedir. 21. Bölümde (1.12.00) Rukiye'nin cenazesi olmamıştır. Sadece cenaze gösterilmiştir. 34. Bölümde (1.14.15) Azad'ın cenazesinde defnedildikten sonraki dua kısmı gösterilmiştir. 41. Bölümde (07.20) Cihan'ın cenazesinde sadece defnedildikten sonraki dua kısmı gösterilmiştir. 64. Bölümde (56.00) Esmâ'nın bebeğinin bir cenazesi olmamıştır. 67. Bölümde (06.25) Zeynep'in cenazesi olmamıştır. Sadece cenaze gösterilmiştir. 74. Bölümde (1.27.00) Berzan'ın cenazesi olmamıştır. Sadece cenaze gösterilmiştir.

Yeşil Deniz dizisinde 5. Bölümde (19.30) Cemil kimsesiz birinin cenazesini yıkmamıştır. (51.50) Cemil, Şükrü ve Emin bu kişiyi defnetmiştir. 18. Bölümde (1.34.00) Halil'in cenazesi olmamış direkt ölümü duyurulmuştur. 34. Bölümde Şükrü'nün cenaze namazı kılınmış, omuzda taşınmış ve defnedilmiştir. 42. Bölümde (12.20) Süleyman babasının cenazesi yıkamış, mezarını kazmışlar (19.20) ve defnetmişlerdir. 50. Bölümde (1.11.00) Recai'nin cenazesinde sadece defnedilmesi gösterilmiştir. 74. Bölümde (1.24.45) Feridun'un cenazesinde defnedilmiştir.

Dizilerde ölüm sahneleri birbirlerinin aynısı niteliğindedir. Ölüm sahneleri çok gerçekçi işlenmiş olup bir bölümü sadece buna ayırmış dizilerde vardır.(Hercai, Sen Anlat Karadeniz). Bu dizilerde ölümün bütün evreleri işlenmiştir. Ölüm unsuru izleyiciye doğru aktarılmıştır.

Ölüm Sonrası

Defin işlemi gerçekleştikten sonra bazı ritüeller gerçekleştirilir.

Ağıt Yakımı ve Helva Dağıtımı

Ölü evinde acılarını dile getirmek için ağıt yakılır, hayır olarak helva dağıtılır.

Gönül Dağı dizisinde Hüseyin karakteri ağıtçıdır. Cenaze evlerine giderek kadınlardan oluşan ekibi ile ağıtlar yakar. 5. Bölümde (29.30) ağıt yakımı ile helva dağıtımı yapılmıştır. Bununla birlikte dizide hemen hemen her bölümde ağıt yakma geleneği karşımıza çıkmıştır.

Hercai dizisinde 39. Bölümde Elif, 49. bölümde Aslan, 56. bölümde Harun'un ve 66. bölümde (06.00) Hazar'ın ölüm haberlerinin alınması sonucunda yakınları ağıt yakmıştır. Yeşil Deniz dizisinde 54. Bölümde (48.30) kim olduğu bilinmeyen bir cenazenin arkasından helva dağıtılmıştır.

Mezarlık Ziyareti

Ölen kişilerin mezarını ziyaret ederek ona dua edilir, yâd edilir.

Gönül Dağı dizisinde 6. Bölümde (1.48.00) Elif'in ninesinin mezarını ziyaret etmiş 28.bölümde (28.10) bayram arifesinde köy halkı mezarlığı ziyaret etmiştir. Ziyaret esnasında mezara fidan dikilmiş, mezar temizlenmiş ve dua edilmiştir.

Hercai dizisinde mezarlık ziyaretleri 3,8,30,39,41, ve 69. Bölümlerde karşımıza çıkmaktadır. 69. bölüm hariç geri kalan bütün bölümlerde mezarlık ziyareti bir dekor olarak kullanılmış yüzleşmelerin ve intikamların alındığı mekan haline getirilmiştir.

Sıla dizisinde 41. Bölümde (46.45) Ümmü, Cihan'ın mezarını ziyaret etmiştir.(50.25) Esmâ mezarı ziyaret etmiştir.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 29. Bölümde (1.18.20.) Fikret ve Saniye, Sakine'nin mezarını ziyaret etmiştir. 43. Bölümde (2.02.00) Fikret, Sakine ve Tahir mezarlık ziyareti yapmıştır.

Sevdaluk dizisinde 5. Bölümde (53.50) Nihan annesinin mezarını ziyaret etmiştir.

Ege'nin Hamsisi dizisinde 1. Bölümde (45.45) Şevket eşinin mezarını ziyaret etmiştir.

2.2.2.Bayramlar Törenler Kutlamalar

2.2.2.1.Bayramlar

Dini Bayramlar

Ramazan Bayramı

Şevval ayının ilk üç gününde kutlanan dini bayrama Ramazan Bayramı denmektedir. Bu bayrama halk arasında 'Şeker Bayramı' adı da verilmektedir. Ramazan ayının son günü

olan arife gününde, Anadolu’da genellikle mezarlık ziyaretleri yapılır. Ertesi günü yani bayramın birinci günü ise evde herkes sabah erkenden kalkar, erkekler bayram namazına gider. Dönüldüğünde evde ailecek bayramlaşılır ve kahvaltı yapılır. Büyüklerin elleri öpülür, harçlık alınır. Çocuklar kapı kapı bayram kutlayıp şeker toplamaya çıkar. Bayramın en büyük önemi ise akraba, eş dost ziyaretidir.

Gönül Dağı dizisinde 29. Bölümde (43.25) Ramazan Bayramı kutlanmıştır. Bayram namazı ile başlayan kutlama bayramlaşma ve bayram şenlikleri ile devam etmiştir.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk “dizisinde ise 64. bölümde (54.00) Ramazan Bayramı kutlanmıştır. Bayramlaşma ile başlayan kutlama piknik ile devam etmiştir.

Yabancı Damat dizisinde 37. Bölümde (44.00) Ramazan bayramı bayramlaşma ve çocuklara harçlık vererek kutlanmıştır. 74. Bölümde (1.06.00) tekrar Ramazan Bayramı kutlanmış olup burada da sadece bayramlaşma ile kalmıştır.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 21. Bölümde (1.55.29) Tahir, Yiğit’ bayram namazının kılınışı anlatmış ve sonra bayram namazı kılınmıştır. Namaz sonrasında cemaat bayramlaşmış ardından evlere gidip evdekilerle bayramlaşmıştır.

Yeni Gelin 15. Bölümde (14.10) çocuklara bayramlık kıyafet alınmıştır. Kalender Ağa Ramazan bayramından bir gün önce konakta bir eğlence düzenler bu eğlencede konak halkı eğlenir. Sabah mehter takımı ile herkesi bayrama uyandırır ama hastalık sebebiyle konak karantina altına alınır bayramlaşma gerçekleşmez.

Dizilerde bayram sahneleri eğlenceli ve kalabalık verilmeye çalışılmıştır. Bayramın öneminin anlatıldığı kısa konuşmalar yapılmış ardından eğlence ve sohbete geçilmiştir.

Kurban Bayramı

Müslümanlar tarafından Hicrî takvime göre Zilhicce ayının 10. gününden itibaren dört gün boyunca kutlanan dinî bir bayramdır.

Ege’nin Hamsisi dizisinde 7. Bölümde (05.15) bayram namazı kılınmıştır. Namaz sonrasında cemaat bayramlaşmış ardından evlere gidip evdekilerle bayramlaşmıştır. Bayramlaşmadan sonra Şevket kurban pazarına giderek kurbanlık almıştır. Kurbanı, Dursun kesecektir ama kurbanı kaçırmaz kesemezler. Sadece namaz ve bayramlaşma olarak yansıtılan kurban bayramı unsurun aktarımında eksik kalmıştır.

Milli Bayramlar

Milli bayramlar bir ülkede ulusal içerikli olarak kutlanan bayramlardır.

Ege'nin Hamsisi dizisinde 15. Bölümde (24.00) 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kapsamında evlere bayrak asılmış ve meydana Türk bayrakları yürünmüştür.

Mübarek Gün ve Geceler/ Kandiller

İslam dini anlayışında duaların kabul olduğu günahların affedildiğine inanılan günler vardır. Bu günler Kadir Gecesi, Miraç, Mevlid, Regaip ve Berat Kandili'dir.

Gönül Dağı dizisinde 27. Bölümde (2.16.00) Kadir Gecesi yer almaktadır. Dizi bu geceyi caminin mahyasına "Kadir Geceniz Mübarek Olsun" yazısı ve namaz ile gösterilmiştir.

Yeşil Deniz dizisinde 11. Bölümde (1.24.05) gündüz kandil için içli pide dağıtılmıştır. Akşam namaz çıkışı lokum dağıtılmıştır.

2.2.2.2.Törenler

Hacı Uğurlama ve Karşılama

Hac, inanan Müslüman kimseler için Kâbe'ye gidip ziyaret etme hadisesidir. Hac ile birlikte umre yapmak da bir seçenektir.

Gönül Dağı dizisinde 21. Bölümde (29.40) Hüseyin ve Muammer umreye gitmeye karar vermişlerdir. Yakınları ile görüşen ve helallik isteyen Hüseyin ve Muharrem kasaba meydanında otobüse binerek havaalanına gitmiştir. Fakat çıkan sorunlardan dolayı umreye gidememiş geri dönmüşlerdir.

Hacı uğurlama unsuru doğru aktarılmış olsa bile hacca gidememeleri unsurun pekiştirilmesine engel olmuştur.

Sünnet

Sünnet, kelime anlamı itibarıyla Türkçe Sözlük'te "1. Hz. Muhammed'in Müslümanlarca uyulması gerekli sayılan davranışları ve herhangi bir konuda söylemiş olduğu söz. 2. Erkek çocukta, erkeklik organının ucundaki derinin çepeçevre kesilmesi. 3. Sünnet düğünü" şeklinde tanımlanmakta ve Arapça kökenli bir kelime olduğu belirtilmektedir (Akalin, 2011: 2181).

Türkiye'de çocukla ilgili geleneksel işlemlerden biri de sünnettir. Dinsel ve törensel işlemler içerisinde en katısı ve en yaygın olanı sünnet geleneğidir. Çocuk sahibi anne ve babalar bu köklü geleneğin dışında kalmak istemez. Sünnet geleneğinin yaptırımı, bu konuda bir karşı koyuşa ve tartışmaya meydan vermeyecek kadar güçlüdür (Örnek, 2000: 235-236).

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 23. Bölümünde (1.55.00) Yiğit sünnet olmuştur. Yiğit'e bir sünnet düğünü yapılmıştır. Evin bahçesi süslenmiş bahçenin ortasına yatak yerleştirilmiştir. Öncesinde kuran-ı kerim okunmuş daha sonrasında horon oynanmıştır. Gelen misafirler giderken bahşiş bırakmıştır.

Ege'nin Hamsisi dizisinde 9. Bölümde (1.42.00) Eşrefcan sünnet olmuştur. Sünnet düğünü yapılmıştır. Kirveliğini Şevket üstlenmiştir. Düğün için bir mekân tutulmuştur. Mekâna giderken konvoy oluşturulmuştur. İbo, Eşrefcan ile konuşup onu korkutmuş ve sünnetten kaçmasına sebep olmuştur. Daha sonrasında bulunan Eşrefcan sünnet olmuştur. Sünnet düğününde zeybek, horon, çiftetelli gibi oyunlar oynanmıştır. Herhangi bir dini unsura rastlanmamıştır.

Sıla dizisinde 38. Bölümde (1.02.30) Boran ve Sıla bir sünnet düğününe katılmıştır.

Yabancı damat dizisinde 27. Bölümde (54.40) Memik Dede, Niko'nun Nazlı ile evlenmesine izin vermek için sünnet olma şartı koşar. Sünnet düğünü yapılır ama bu yalandır. Niko gerçekte sünnet olmaz.

Asker Uğurlama, Asker Karşılama Törenleri

Türk halkı askerliği kutsal bir görev sayar askerlik çağına gelmiş delikanlının askere yolcu edilmesi askerlik dönüşü karşılanması bir gelenektir (Artun, 2015: 306).

Ege'nin Hamsisi dizisinde 1. Bölümde (10.00) Deniz askerden gelmiştir. Mahalleli karşılama töreni hazırlamıştır. Davullar zurnalar çalınmış ve yemekler yenmiştir.

Yeni Gelin dizisinde 18. Bölümde (2.01.00) Gökhan askerden dönmüştür. Geleceği zaman konaktaki herkes onu karşılamak için dışarı çıkmıştır. 52. Bölümde (2.12.00) Hazar askere gidecektir. Gitmeden önce konaktaki herkesle vedalaşır. Sonrasında arabalara binip köy meydanında konvoy yapıp meydandaki herkes çiftetelli oynamıştır. En son Hazar'ı havaya atmışlardır.

Kurtuluş / Bağımsızlık Günü

Belirli bir ülkenin bir ulusun bir şehrin düşman işgalinden kurtulduğu ve her yıl bunun kutlandığı gündür.

Yeşil Deniz dizisinde 8. Bölümde (1.04.10) Yeşilova'nın düşmandan kurtuluşunun yıldönümü kutlanmıştır. Kutlama çerçevesinde köy meydanı bayraklar süslenmiş olup sahne kurulmuştur. Sahnede kurtuluş gününün sembolü olan Sırma Efe'nin tiyatrosu oynanmıştır.

Ege'nin Hamsisi dizisinde 8. Bölümde (2.02.50) Seferihisar'ın düşmandan kurtuluş yıldönümü kutlanmıştır. Kutlama çerçevesinde sahil kenarına bando takımı kurularak marşlar söylemiş ve savaş anındaki zafer bölümü tiyatrolaştırılarak izletilmiştir.

Mevsimlik Törenler

Yazlak/Kışlak Törenleri

Yörükler, yaz ayları geldiğinde yaylaya yazlaklarına çıkar, kış yaklaşırken tekrar evlerine kışlaklarına geri dönerler.

Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" dizisi mekânsal olarak yazın, Ordu ilinin Çambaşı Yaylası'nda, kışın ise şehir merkezinde çekilmektedir. Mekân değişimi sırasında dizi içinde "yazlak ve kışlak" isimleri geçmektedir. 29. Bölümde (32.00) yaylaya çıkmalarına karşılık bir şenlik düzenlemişlerdir.

2.2.3. İnanışlar

2.2.3.1.Dini İnanış /İnanç

İslam Müslümanlık

İslam tek Tanrı inancına sahip, kutsal kitabı kuran-ı kerim olan bir dindir. Kuralları ve ritüelleri vardır.

Namaz Kılmak

Gönül Dağı dizisinde 29. Bölümde (43.25) Ramazan Bayramı kutlanmıştır. Bayram namazı kılınmıştır.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 10. Bölümde (1.55.40) Tahir namaz kılınmıştır.17. Bölümde (1.42.12) ilk teravih namazı kılınmıştır. 21. Bölümde (1.55.29) Tahir, Yiğit' bayram namazının kılınışı anlatmış ve sonra bayram namazı kılınmıştır.

Yeni Gelin dizisinde 12. Bölümde İftardan sonra teravih namazına gidilmiştir.

Ege'nin Hamsisi dizisinde 16. Bölümde (1.55.20) Şevket ve Deniz camiye gitmiş cemaat ile birlikte namaz kılınmıştır.

Yeşil Deniz dizisinde 11. Bölümde (2.00.20) kandil sebebiyle tüm köy namaz kılınmıştır. 16. Bölümde (1.02.17) köylü cemaat ile birlikte vakit namazı kılınmıştır fakat hangisi olduğu belirtilmemiştir.

Yeni Gelin dizisinde 1. Bölümde (37.00) Bella, ibrik ile Kalender'e abdest aldirmiş ve Kalender sabah namazını kılınmıştır.

Dizilerde yer alan namaz sahnelerinin dini bir değer olarak değil bir dekor olarak kullanıldığını söylemek daha doğru olacaktır. Namaz kılma işlemi bir dekor olarak kullanıp daha sonrasında öğüt verici sözler söylenmiştir.

Dua Etmek

Dua kelimesi, çağırmak, seslenmek, istemek anlamına gelmektedir. Bunun yanı sıra Allah'a sunulacak istekleri sözlü veya yazılı olarak dile getiren metinlere de dua denir.

Yabancı Damat dizisinde 29. Bölüm (19.20), 32. Bölümde (37.15) ,50. Bölüm (1.04.30), 96.bölüm (58.30) 103. Bölüm (25.05) ve 105. Bölümde(1.08.00) Eftalya kiliseye giderek

dua etmiştir. 96. Bölümde (58.00) ve 105. Bölümde(1.08.50) Memik camiye giderek dua etmiştir.

Sıla dizisinde 42. Bölümde (37.15) Abay, kilisede mum yakarak dua etmiştir.

Sevdaluk dizisinde 9. Bölümde (54.36) Tayyar “ Rabbi yessir velâ tuassir Rabbi temmim bi'l-hayr” sabır duasını okumuştur.

Dizilerde yer alan dua sahnelerinde din ön plana çıkarılmıştır. Farklı dinlerin dua etme biçimleri ve dua ettikleri mekânlar gösterilmiştir. Dua bir dekor olarak kullanılmıştır.

Mevlit Okutmak

Doğumdan sonra ya da ölünün arkasından isteğe bağlı olarak mevlit ve kuran-ı kerim okunur.

Yeşil Deniz dizisinde 40. Bölümde (1.49.00) Naciye; Sen Anlat Karadeniz dizisinde 40. Bölümde (2.00.20) Asiye bebek için mevlit okutmuştur.

Yabancı Damat dizisinde 14. Bölümde (43.00) Mihriban’ın ölümünün senesinde mevlit okutulmuştur.

Bu unsur ev ortamında ve kadınların olduğu bir hocanın bir ayet okuyup bitirmesi ile gösterilmiştir. Mevlitin son sahneleri gösterilmiştir. Dizi içinde kısa da olsa yer alan bu unsur doğru aktarılmıştır.

2.2.3.2. Nazar/Nazarlık

Nazar canlı veya cansız bir varlığın başına kaza veya belâ gelmesine neden olduğuna inanılan bakış anlamına gelmektedir. Nazardan korunmak için çeşitli inançlar vardır.

Gönül Dağı dizisinde 2,11, ve 19. Bölümlerinde “Nazar değer” cümlesi kurulmuş fakat herhangi bir eylemde bulunulmamıştır.

Kurşun Dökme

Kurşun dökme, eritilmiş kurşunun soğuk bir suya dökülmesiyle çıkan buhar/duman neticesinde nazarın, kötü enerjinin ortadan kalkması veya bu şekilde tespit edilmesi esasına dayanan bir ritüeldir.

Hercai dizisinde 46. Bölümde (30.00) nazar için Yaren'e; Yabancı Damat dizisinde 28.bölümde (27.50) Niko'ya; Sevdaluk dizisinde 15.bölümde (19.00) Tayyar ve Emine, (20.45) Hilmiye ve Ali'ye; Sıla dizisinde 21. Bölümde (1.19.50) Sıla'ya kurşun dökülmüştür.

Kurşun döküldükten sonra kurşunu döken kadın kurşuna bakar ve kalabalığa dönüp “Bu kişilerde nazar var.” deyip susar. Bunu duyan kalabalık şaşırır ve sahne biter. Kurşunun dökülme sahnesi ve sonrasında yapılan yorum unsurun aktarımında başarılı olmuştur. Fakat daha sonra neler yapılması gerektiğine değinilmemiştir. Bu da unsurun pekiştirilememesine neden olmuştur.

2.2.3.3.Adak

Adak adamak inanılan tanrılara veya tanrı tarafından kutsandığına inanılan bir varlığa lütfettiği iyilik karşısında bedel ödemek olarak nitelendirilebilir (Düzgün, 2009: 136).

Türk kültüründe adak şekilleri çok çeşitlilik göstermektedir. Eski Türk dinini de incelediğimizde adak ve adak çeşitlerinde günümüzle farklılık göstermediği, aksine birçok benzerlik olduğu dikkatimizi çekmiştir. Adak çeşitleri geçmişten günümüze çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitlilik, kutsal sayılan dağ, ağaç, su, ateş gibi unsurlara dilekte bulunulması ve dileğin gerçekleşmesi için adak adanması veya kutsal kabul edilen varlığa kan akıtılması, kurban kesilmesi şeklindedir. Eski Türklerden günümüze kadar gelen “saçı” geleneği de bir çeşit adak olarak kabul edilmektedir. Türklerde İslâmiyet'in kabulü ile adak şekli sadece Allah'a sunulan kurban şeklinde olmamıştır. Dine aykırı olmadığı düşünülen birçok adak şekli varlığını devam ettirmiştir. Üstelik günümüze kadar varlığını sürdüren inanç sistemi ile İslâmî unsurların iç içe olduklarını belirtmek mümkündür (Özcamus, 2007: 20-21).

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde 60. Bölümde (1.23.00) Sefer ve Nahide adakları için kurban almaya gelmiştir. Kurbanlarını aşevine bağışlamıştır.

Yabancı Damat dizisinde 102. Bölümde (34.30) Memik, Nazlı'nın iyileşmesi için adak adamıştır.

Sıla dizisinde 33. Bölümde (20.45) Firuz Ağa, torununun sağlıklı doğması için adak

adamıştır.

Adakların hepsi bir isteğin gerçekleşmesi üzerine adanmış ve kesilmiştir. Bu istekler dizide belirtilmiş olup “Gerçekleşirse adak keseceğim.” “Adağım olsun.” Şeklinde dizi içinde yer almıştır. Adak adamanın nedenleri ve sonuçları başarılı bir şekilde işlenmiş olup kültür aktarımına katkı sağlamıştır.

2.2.3.4.Fal

Kahve Falı

Türk kahvesi içildikten sonra falına bakılmasını isteyen kişi fincanı ters çevirir ve soğumasını bekler. Soğuduktan sonra tavelerin aldıkları şekiller falcılar tarafından yorumlanır.

Yeni Gelin dizisinde 37. Bölümde (1.50.00) Kör Hasan, telvenin tadına bakarak kendi falına;

Sıla dizisinde 26. Bölümde (46.40) Ayşe, 59. Bölümde (1.24.00) Feride, Sıla'nın;

Yabancı Damat dizisinde 80. Bölümde Eleni, Nazlı'nın 96. Bölümde (46.50) Aysel, Feride'nin, Nazire'nin; Sevdaluk dizisinde 18. Bölümde (05.35) Hayati, Ali İhsan'ın ; (45.45) Hayriye, Adalet'in falına bakmıştır.

Falda gelecek ile ilgili yorumlarda yapılmıştır. Doğrulu ya da yanlış üzerine bakılmamıştır. Unsurun aktarımı başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

2.2.3.5.Büyü

Büyü, iyi ve kötü sonuç almak için tabiat öğelerini, yasalarını etkileyerek bu olayların olağan düzenlerini değiştirmek için girilen işlemlerin tamamına verilen addır (Boratav, 1997: 106).

Halk dilinde büyü daha dar bir alanda kalan işlemler için kullanılır; bir kimseyi sevdiğinden soğutmak, düşmanını hasta düşürmek veya öldürmek için yapılan "kötü büyü", bir kişide karısına karşı sevgi uyandırmak ya da evine bağlılık sağlamak için yapılan "olumlu büyü" (muhabbet tılsımı) gibi. Bu türden etkilemelerin öteki tipleri geçerli

oldukları yerlere, şartlara, amaçlarına ve uzmanları olup olmadığına göre halk geleneğinde çeşitli adlar alırlar (Boratav, 2013: 121-122).

Yeni Gelin dizisinde 11. Bölümde (2.14.25) Bella, Hazar'ın taktığı muskadan şüphelenir ve alır. İçinden çıkan yazının anlamını öğrenmek için Afet'e okutur. Afet bunun koruma muskası değil kötülük için yapılan bir muska olduğunu söyler. Büyüyü bozmak için Kör Hasan ile birlikte muskayı denize atar.

Sıla dizisinde 35. Bölümde (47.40) Hanım Ağa, Sıla ve Boran'ın ayrılması için büyü yapar. Önce odada bir kâsenin içinde otlarla beraber bir ateş yakar dumanı bütün odaya yayarak bir şeyler okur daha sonrasında Sıla'nın fotoğrafını ateşin içine atar ve yakar. Muskayı yatak odasına saklar. Bunu fark eden Ayşe odayı arar ve muskayı bulur.

Yabancı Damat dizisinde 39. Bölümde (27.00) Hayriye, Kadir ve Stella'nın ayrılması için hocaya gider büyü yaptırır. Hoca, Hayriye'ye bir kâğıt verir ve onu çiftin geçtikleri yerde bir ağasın altına gömmesini ister. Daha sonra yedi farklı kaynaktan su almasını bu suları kaynatmasını ve kaynarken "El firak, ya Kahhar" demesini ister.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 9. Bölümde (1.18.50) Türkan ve Naciye, Tahir'i Mercan'a bağlama büyüsü yapmak için eve hoca çağırır. Hoca, Mercan'ın atletini ve bir tas su ister. Suya bakar ve Mercan'da büyü olduğunu söyler. Büyünün bozulması için tastaki suyu yediye bölüp yedi gün yıkandığı suyun içine katmasını söyler ve atleti yanına alır. Sular bittikten sonra kendisini aramasını arayınca da atleti yakacağını söyler ve gider.

Dizilerde yer alan büyü ve büyücülük faaliyetleri kötü amaçlıdır. Yabancı Damat dizisine bakıldığı zaman hocanın söylemiş olduğu "El firak, ya Kahhar" kelimesinde "El firak" ayrılık, "Kahhar" gücü yeten anlamında gelmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere Allah'a ayrılmaları için dua etmelerini ister. Sen Anlat Karadeniz dizisinde Nazar büyü yapılırken söylenenleri dikkate almaz ve dalga geçerek büyüye inanmadığını ve inanılmaması gerektiğini dile getirerek izleyiciye mesaj vermeye çalışır. Büyü için çeşitli ritüeller yapıldığı gibi daha yaygın ve basit olan muska yöntemi de dizide yer almaktadır.

Büyünün yapılması büyüünün bozulması gibi aşamaları gösteren diziler bu unsurun tanıtımında ve aktarımında başarılı olmuştur.

2.2.3.6. Diğer İnanışlar

Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" dizisinde 1. Bölümde (41.00) Sefer terliği ters giymenin

uğursuzluk getireceğine inanmaktadır. 59. Bölümde (1.37.00) ise Sefer kötü ruhlardan korunmak için boynuna sarımsak asmıştır.

Gönül Dağı dizisinde 7. Bölümde (38.00) Muammer ve Hüseyin doğru söyleyip söylemediklerini anlamak için Ramazan ve Veysel'e Kuran'a el bastırılmıştır.

Yeni Gelin dizisinde 20. Bölümde (2.07.25) Asiye, “ Ekmek mushap çarpsın” diye yemin etmiştir.

Ege'nin Hamsisi dizisinde 15. Bölümde (11.28) Şevket ve Melahat çocuklarının arkasından; Yeni Gelin dizisinde 6. Bölümde (1.21.00) Ayşe, Muhteber ve Asiye çocuklarının arkasından; 35.bölümde (1.47.30) Kalender Ağa, Hazar, Bella ve Kamil'in arkasından; Sevdaluk dizisinde 2. Bölümde (1.59.00) Adalet, Orhan'ın su dökmüşlerdir.

Halk arasında sarımsak asarak cinlerden korunacağına, Kuran'a el basarak ve yemin ederek asla yalan söylemeyeceğine, gidenin arkasından su dökerek hemen gidip geleceği inanılır. Bu inançlar halk arasında yaygın olarak kabul görülen inanışlardı. Diziler de bu inanışlara yer vererek toplumdaki devamlılığı sağlanmaya çalışılmıştır.

2.2.4. Halk Bilgisi

2.2.4.1 Halk Hekimliği

Halk hekimliği veya geleneksel tıp, ilk insanın tabiat olayları karşısında takındıkları tavırlar ve münasebet şekillerinden doğmuştur. Bitki kökleri ile yapılan ilaçlar en çok başvurulan yöntemlerden bir tanesidir (Artun, 2015: 245).

İnsanlar hastalıklarını, yaralanmalarını, kırıklarını ve sağlığıyla ilgili daha birçok sıkıntılarını tedavi etmek amacıyla birtakım geleneksel yöntem ve teknik kullanmaktadır. Bu tedavi yöntemleri asırlar boyunca insanların deneyimleri neticesinde birikerek günümüze kadar ulaşmıştır. Geleneksel tedavi yöntemleri ya da diğer bir deyişle halk hekimliği sadece tedavi etme amacı gütmeyen aynı zamanda hastalıklara karşı koruyucu ve önleyici tedbirler de içerir. Halk hekimliğinin ortaya çıkmasında tıbbi imkânlarla erişememe başat nedenlerdendir. Bunun yanı sıra doktora gitmek istememe, geleneksel yöntemlere inanış vb. nedenler de bulunmaktadır (Ertaş, 2023: 223).

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde 19. Bölümde sırtı ağrıyan Sefer bardak çekerek sırt

ağrılarını tedavi etmiştir. 59. Bölümde (1.37.20) Yıldız'ın sütü gelmez onun için geven otu, kedi püskülü otu ve hanım otundan bir karışım yapıp çayını içmiştir.

Gönül Dağı dizisinde 6. Bölümde (1.05.00) diş ağrısı çeken Muammer ve Hüseyin çenelerini tülbent ile bağlayıp ağrıyan taraf patates sarmıştır.

Hercai dizisinde 4. Bölümde (2.22.50) Reyhan Miran'ı omzundaki kurşunu kızgın bıçak ile çıkarmıştır.

Kuzey Yıldız "İlk Aşk" dizisinde 19. Bölümde Sefer; Yabancı Damat dizisinde 94. Bölümde (54.35) Ruşen; Yeni Gelin dizisinde 51. Bölümde (1.42.30) Kalender Ağa; Yeşil Deniz dizisinde 66. Bölümde (17.00) Hicabi bardak çekerek sırt ağrılarını tedavi etmiştir.

Yeşil Deniz dizisinde 2. Bölümde (20.06) Hayati başı ağrıdığı için başına patates sarmıştır. Hasta olan Emin'e babası kekik çayı ve ıhlamur çayı yapmıştır.(1.15.40)

Yeni Gelin dizisinde 39. Bölümde (24.00) bacağı kızaran ve moraran İskender bacağına et sarmıştır. Çocuk isteyen Bella sümbül teke çiçeğini yemiştir. 54. Bölümde (1.24.00) Nazgül, Şirin ve Afet çamur banyosu yapmıştır. 56. Bölümde (26.26) Hazar'ın yürümesi için beline önce sıcak taş konmuştur daha sonrasında et sarılmıştır.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 1. Bölümde (1.16.50) Osman Hoca, Nefes'i kırık eline tedavi etmiştir.

Dizilerde yer alan tedavi biçimlerinin hepsinin alternatif tıpta bir karşılığı bulunmaktadır. Geven otu, kedi püskülü otu ve hanım otu süt arttırmada, sümbül teke çiçeği cinsellikte, çamurun içindeki kilin cilde faydası olduğu kanıtlanmıştır. Bu açıdan bu unsurların dizilerde yer alması kültür aktarımına katkı sağlamıştır. Ancak şunu da unutmamak gerekir dizilerde halk hekimliği adı altında yer alan bilgiler evde denenmemelidir. Çünkü diziler kurgu ürünleridir. Yanlış bir bilginin aktarımı çok kolay yapılabilir.

2.2.5. Halk Ekonomisi

Halkın geçimini sağlamak için giriştiği çabaların tümüne halk ekonomisi denir (Artun,2015: 280).

Kuzey Yıldız "İlk Aşk" dizisinde, Yıldız mandracılık ve hayvancılık, Sefer balıkçılık, Kuzey gemi mühendisliği ile geçimini sağlamaktadır.

Gönül Dağı dizisinde Muammer düğüncülük yaparak, Hüseyin ağıtçılık, Sefer dolmuşçuluk, Veysel tamircilik, Dilek mühendislik, Rıfat esnafılık, Taner icat, Münir

belediye başkanlığı yaparak geçimini sağlamaktadır.

Hercai dizisinde ise Aslanbey ve Şadoğulları ticaret yaparak geçimlerini sağlamaktadır.

Ege'nin Hamsisi dizisinde Şevket, Melahat, İbo, Eşref, Nuri esnaflık yaparak, Deniz mühendislik Zeynep ise mimarlık yaparak geçimini sağlamaktadır.

Yeni Gelin dizisinde Bozok aşireti ticaret yaparak geçimini sağlamaktadır.

Sıla dizisinde Boran, ticaret yaparak geçimini sağlamaktadır.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde Kaleliler kum ticareti, Vedat ticaret, Nazar hemşirelik yaparak geçimini sağlamaktadır.

Sevdaluk dizisinde Adalet işletmecilik, Hayati arıcılık, Tayyar dolmuşçuluk, Orhan solistlik yaparak geçimini sağlamaktadır.

Yeşil Deniz dizisinde İsmail radyoculuk, Cemil müezzinlik, Emin hurdacılık, Süleyman tamircilik, Hicabi çiftçilik, Sami tüccarlık, yaparak geçimlerini sağlamaktadırlar.

2.2.6. Halk Mimarisi

Maddi kültürün bir ögesi olan halk mimarisi, kültürel kimliğe ve günlük yaşama dair önemli bilgiler verir.

Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" dizisi Ordu yöresini anlatmaktadır. Yayla evlerinin tek göz olması, ağaçtan yapılmış olması, soba kullanılması yörenin mimari özelliklerini yansıtmaktadır. Bununla birlikte dizi içinde Ordu'da turistik mekânlara gidilmiş ve şehrin tanıtımı yapılmıştır.

Sıla dizisi Mardin yöresini anlatmaktadır. Konaklarda, taş evlerde, dar sokaklarda yapılan çekimler ile yörenin mimarisi hakkında bilgi verilmektedir. Hercai dizisi de bu konakta çekilmiş aynı mekânlar kullanılmıştır.

Gönül Dağı İç Anadolu bölgesini anlatmaktadır. Evler, genellikle iki katlı, bahçeli ve kerpiçlidir.

Ege'nin Hamsisi dizisi İzmir ve Rize yöresini anlatmaktadır. İzmir'deki çekimlerde evler müstakil ve beyaz renklidir. Yollar küçük kare taştır. Rize yöresinde çekilen bölümlerinde evler ahşap ve taştandır. İki katlı olan evin bahçesinde serende adında ahşaptan bir yapı daha vardır. Depolama alanı olarak kullanılan bu yerin balkonunda dinlenme alanı oluşturulmuştur.

Yeşil Deniz İzmir yöresini anlatmaktadır. Bir köyde geçen dizide evler iki katlı tahtadan ve müstakildir.

Sevdaluk dizisinde evler ağaçtandır. Betonarme bir yapı yoktur. Dizinin çekildiği evler iki katlıdır.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde ahşap evler ve betonarme evler yer almaktadır. Mercan'ın evi tamamen ahşaptan oluşuyorken Tahir'in evi ağaç ve taş karışık inşa edilmiştir. Tahir'in yaşadığı ev yapısı yörede "konak" olarak adlandırılmaktadır.

Yabancı Damat dizisinde Kahramanların evi bir konakken diğer evler modern beton yapılarıdır.

Yeni Gelin dizisi modern inşa edilmiş bir konakta geçmektedir. Oldukça büyük bir olan evin büyük de bir bahçesi vardır.

Diziler yörenin mimarisini yansıtmakta başarılı olmuştur. Bunun yanı sıra bölgenin tanıtımını da sağlamışlardır.

2.2.7. Yardımlaşma ve Dayanışma

Toplumun diğer fertleriyle iletişimde olan insanın belirli kurallara göre yardımlaşma ve dayanışma içinde olması sosyal bir varlık olmasının gereğidir.

Gönül Dağı dizisinde 2. Bölümde (1.17.00) aileler kendi aralarında anlaşarak küs olan iki kardeşi barıştırmıştır. 4. bölümde (1.17.00) imece usulü ile tarladaki mahsuller toplanmıştır. 8. Bölümde (27.41) çalınan uçak için bütün kasaba halkı uçağı aramıştır. 26. Bölümde (1.42.00) bir yanlış anlaşılmayı düzeltmek amacıyla kasaba halkı mahkemeye gidip Sefer'e yardımcı olmuşlardır. 29. Bölümde ablasının düğününde maddi olarak sıkışan Taner yapmış olduğu icatların patentini satmıştır.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 19. Bölümde (1.24.00) Tahir, Nefes, Asiye, Mustafa çay toplamaya yardım etmek için yaylaya çıkmıştır.

Sevdaluk dizisinde 4. Bölümde (15.20) kadınlar kahvehanesinde kadınlar toplanıp topraklarını satıp satmamayı tartışmaktadır. Erkekler kahvehanesinde de aynı konu konuşulmaktadır.(16.20) 6. Bölümde (7.30) köylüler bir araya toplanıp HES'e izin vermemek için toplantı yapmıştır. Köye sonradan yerleşen Denise için köylüler kullanılmayan bir evi . imece usulü tamir etmiştir. Aynı zamanda imece usulünün önemi anlatılmıştır (53.17) 7. Bölümde (26.30) köydeki eski okul kültür merkezi olarak yeniden faaliyet kazanacaktır bu doğrultuda köyün gençleri imece usulü eski okulu tamir etmiştir.

Yeşil Deniz dizisinde 74. Bölümde (26.10) köyde bir kişinin evi yanmıştır. Bütün köy halkı evi tamir etmiştir.

Yeni Gelin dizisinde 15. Bölümde (43.40) Ramazan olması nedeniyle Kalender Ağa yardım kolisi hazırlamış ve ihtiyaç sahiplerine dağıtmıştır.

2.2.8. Giyim Kuşam

Giyim insanın bedenini örten giysi, aksesuar, makyaj ve bunların kullanılma biçimidir (Türkoğlu, 2002:22). Giyim, coğrafi koşullara, kültüre, cinsiyete, ekonomik duruma, yaşam tarzına göre değişiklik gösterir.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde 3,5, ve 6. Bölümde Feride, Gökçe ve Mine Ordu yöresinin geleneksel kıyafetini giyip restoranda çalışmışlardır.

Gönül Dağı dizisinde 18. Bölümde (1.53.34) Asuman İç Anadolu yöresinin geleneksel kıyafetini giyerek sahne almıştır. Dizilerde yer alan yöresel kıyafetlerin kullanımı semboliktir. Genellikle gündelik kıyafetler kullanılmıştır.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 13. Bölümde (1.09.00) Türkan ve Naciye omuzlarına peştamal almıştır.

Yeni Gelin dizisinde 16. Bölümde (08.20) Karadeniz’e giden Bozoklar Karadeniz’in yöresel kıyafetini giymiştir. 18. Bölümde (1.26.26) Türkmen, isteme akşamı yöresinin kıyafetini giymiştir. Dizi boyunca Bella ve Asiye, Güney Doğu yöresine ait geleneksel kıyafet giymiştir.

Sıla dizisinde 1. Bölümde (1.05.54) Sıla, berdel olacağı zaman giyeceği kıyafeti görmüş fakat berdeli bilmediği için yöresel bir kıyafet sanmıştır.

Sevdaluk dizisindeki kadınların bütün bir dizi boyunca başörtülerini Rize yöresine ait bağlama tekniği ile bağlamıştır. Bütün kadınlar dizide yelek giymiştir. 19. Bölümde (1.29.30) Adelet’in kına gecesine gelen kadınlar yöreye ait giysileri giymiştir.

Ege’nin Hamsisi dizisinde Rize ve İzmir yöreleri yer almaktadır. Dizide Fikret, Rize yöresine ait başörtü bağlama tekniği ile bağlamıştır. İzmir yöresine ait bir giyim söz konusu değildir.

Yeşil Deniz, Hercai ve Yabancı Damat dizilerinde yöresel bir giyim söz konusu değildir. Gündelik kıyafetler tercih edilmiştir.

2.2.9. Mutfak Kültürü

Mutfak kültürü, kültür mirasının en önemli yanlarından birini oluşturmaktadır. Mutfak, yaşadığı coğrafyanın net bir şekilde yansıtan bir mekândır.

Kuzey Yıldızı “ilk Aşk” dizisinde yöreye ait olan pancar çorbası hemen hemen her bölümde ve yemek sahnelerinde yer almaktadır. Bununla birlikte 3. Bölümde (15.15) hoşkırın kavurması ve fasulye turşusu yapımı, 10. Bölümde taflan turşusu (45.41) , 11. Bölümde (2.04.00) fırın helvası, 19 ve 21. bölümlerde turşu kavurması yemeği yer almaktadır. 16. Bölümde ise Sivas’a ait olan gülüt yemeği de yapılmıştır.

Yeşil Deniz dizisinde yemekler yer sofrasında yenilmektedir. 5. Bölümde (1.19.50) lokma dökülmüş ve dağıtılmıştır. 9. Bölümde (1.36.10) Naciye zeytin kırmaktadır. Zeytinleri şişelere koyarak yenilecek hale getirir. 19. Bölümde (29.40) Gülenay soğan çorbası yapmıştır.. 43. Bölümde (1.23.00) Emine tarhana yapmıştır. 46. Bölümde (41.00) Zarife, Nazife Arife lahana turşusu yapmıştır. 55. Bölümde (1.14.00) Hicabi yoğurt mayalamıştır. 59. Bölümde (38.00) Sibel ekmek yapmıştır. 64. Bölümde (13.20) Zarife, Nazife Arife yaprak sarması sarmıştır. 69. Bölümde (03.00) Cemile ve Yakut aşure yapmıştır.

Yeni Gelin dizisinde yemekler yerde yenilmiş olup kadınların sofrası ve erkeklerin sofrası ayrıdır. 1. Bölümde (1.43.45) Bella, ekmek yapıyor. 3. Bölümde (1.30.50) mumbar dolması, kelle paça yapmıştır. Asiye, hamsi çorbası Ayşe yüksük çorbası Muhteber mahmuta çorbası yapmıştır. 12. Bölümde (1.35.10) Nazgül, Afet ve Bella kadayıf sarma tatlısı yapmıştır. 18.bölümde (1.17.20) bütün ev halkı Türkmen’in istemesinden dolayı yemek yapmıştır. Bu yemekler; Taşlık kebabı, İslim kebabı, şehzade kebabı, şiş kebabı, çökertme kebabı, şaşlık kebabı, testi kebabı, Adana Kebabı yemeklerini yapmıştır. 31.bölümde (/1.21.20) Ayşe, halka tatlısı yapmıştır. 38. Bölümde (1.36.10) İskender, çiğköfte yapmıştır. 40. Bölümde (1.40.02) Asiye lahana sarmasını Şirin’e götürmektedir.

Yabancı Damat dizisinde ana karakterin mesleği baklavacılıktır. Bu yüzden bütün bölümlerde baklava yapımı ve baklava gösterilmiştir. 1. Bölümde (7.00) sofrada içli köfte, mercimek köftesi ve rakı bulunmaktadır. 6. Bölümde (15.14) Humus, söğürme ve yoğurtlu patates sofrada yerini almıştır. 33. Bölümde (49.06) Feride köfte, Nazlı patlıcan dolması yapmıştır. Dizide yer alan yemek sahnelerinde hep aynı yemek dekoru kullanılmış kişi sayısına göre tabak azaltılmış ya da arttırılmıştır. Ortada büyük bir köfte tepsisi, salatalar, humus, patlıcan dolması, mercimek köftesi yer almaktadır.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 6. Bölümde (2.06.20) Asiye akşam yemeği için fasulye turşusu kavurması yapmıştır. 11. Bölümde (1.35.40) Tahir ve Nefes kuymak yapmıştır. 14. Bölümde (20.53) Vedat, Yiğit için Akçaabat köfte, Hamsikuşu almıştır. 48. Bölümde

(1.42.00) Saniye, Asiye ve Nefes karalahana sarması yapmıştır. Dizide yer alan yemek sahneleri genellikle uzak çekim olup yemekler görsel olarak az gösterilmiştir.

Sevdaluk dizisinde 2. Bölümde (39.00) Adalet karalahana sarması yapmıştır. Ali İhsan, Denise, Adalet, Vesile akşam yemeğinde tirit mantarı ve turşu kavurma yemişlerdir. (1.49.00). 3. Bölümde (12.30) Adalet turşu kavurma yemiştir. Vesile, Adalet, Gülben, Denise akşam çayın yanında mısır ekmeği yemiştir. 4. Bölümde (1.40.38) Ali İhsan, Denise için tirit mantarı yapmıştır. 5. Bölümde (15.29) Emine, karalahana sarması yapmıştır. 6. Bölümde (56.44) Volkan, hamsili pilav yemiştir. 8. Bölümde (1.47) Ali İhsan, Denise'e dağ çayı ikram etmiştir. 9. Bölümde Adalet, Denise için yoğurt çorbası yapmıştır. 12. Bölümde (15.10) Fatma ve Ömer Lütfi lokantada kuru fasulye, pilav ve turşu istemiştir. Ege'nin Hamsisi dizisinde 1. Bölümde (1.45) Ege yöresine ait yemeklerin hızlı bir görseli geçmiştir. Kabak çiçeği dolması, yaprak sarma, midye, börülce, brokoli ve çeşitli mezeler masada yer almaktadır. (4.00) Melahat kabak çiçeği dolmasının yapılışı anlatmıştır. (3.33) Şevket, mıhlama yapmış (5.17) tavada hamsi kızartmıştır. (14.25) Melahat, lokma dağıtmıştır. (27.48) Şevket Laz böreği yapmıştır. (29.45) Melahat otlu gözleme yapmıştır. 2. Bölümde (1.29.00) Şevket Karadeniz pidesi yapmıştır. (2.09.00) Melahat, keşkek yapmıştır. 3. Bölümde (4.15) Şevket karedeniz pidesi, Melahat (1.25.50) yaprak sarması yapmıştır. (2.5.50) Şevket, turşu kavurma, Melahat şevketi bostan yaparak misafirlere ikram etmiştir. 6. Bölümde (1.26.00) Şevket baklava yapmıştır. (1.42.30) Şevket karalahana sarması, Melahat asma yaprağı sarması yapmıştır. (2.20.00) Şükran kaz dolması yapmıştır. 7. Bölümde (11.20) Deniz kahvaltıda boyoz yemiştir. (13.20) Şevket ve ailesi kahvaltıda mıhlama yemiştir. 8. Bölümde (1.14.30) Melahat, lokma tatlısı yapmıştır. 11. Bölümde (1.19.50) Şükran kabak ve biber dolması yapmıştır. 13. bölümde (32.00) Melahat Zeynep'e pilav yapmayı öğretmiştir. 14. bölümde (40.00) Melahat lokma tatlısı yapıp Şevket'e götürmüştür. 16. Bölümde (1.11.55) Şevket, Melahat, Deniz ve Fikret sebzeli hamsi yöre adıyla kapça yemeği yemiştir. 17. Bölümde (1.50) Hamsiköy sütlacı yenilmiştir. 18. Bölümde (1.05.00) sabah kahvaltıda boyoz yenilmiştir.

Dizilerde yer alan yemekler dizi boyunca bir sürekliliğe sahip değildir. Zaman zaman yer verilmiştir ve yer alan yemeğin üzerinde durulmuştur. Bu açıdan yemeğin tanıtılması aktarım sağlamıştır. Ancak her bölümde düzenli olarak yemeklere yer verilseydi bu unsurun aktarımı hem çeşitli hem de süreklilik kazanırdı.

2.2.10. Halk Oyunları

Halk oyunları, halk yaşamını aksettiren önemli kültürel öğelerinden biridir. Oluşumu uzun yıllara dayalı bu oyunlar, icra edildikleri yörelere göre farklılıklar arz eder ve genellikle bir çalgı eşliğinde sergilenirler. Karadeniz yöresinde horon, karşılama; Akdeniz yöresinde zeybek; Doğu Anadolu yöresinde halay; Güney Doğu yöresinde reyhani, halay; İç Anadolu yöresinde çiftetelli oyunları yer almaktadır.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi Ordu yöresinin halk oyunu olan karşılama dizi içerisinde oldukça fazla yer vermektedir. Her sevinç ve mutlulukta, düğün ve şenliklerde karşılama oyunu oynanmaktadır. Karşılama oyununu bu sebepten ötürü her bölümde görülmektedir. Bununla birlikte Doğu Karadeniz yöresine ait olan horon oyunu da dizide yer almaktadır. Hercai dizisi Mardin yöresinin halk oyunu olan reyhani oyununu dizi içerisinde görmek mümkündür. Dizinin 2,18,51 ve 62. Bölümlerinde Miran ve Reyhan reyhani oynamaktadır. Gönül Dağı dizisi İç Anadolu yöresini anlatan bir dizidir. Dizide düğüncülük mesleğini icra eden Muammer düğünlerde köçek oynamaktadır. Bununla birlikte Taner Ramazan ve Veysel mutlu bir haber aldıklarında çiftetelli oynamaktadır.

Yabancı Damat dizisinde Niko'nun Yunan olması bu kültüre ait unsurların karşımıza çıkmasına neden olmaktadır. 3 (40.15) ve 28. (1.17.00) Bölümlerde Yunan kültürüne ait sirtaki oyunu oynamıştır. 23 27 ve 32. Bölümlerde çiftetelli oynamıştır.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 23. Bölüm (2.01.35) Mustafa ve Tahir, Yiğit'in sünnetinde bıçak horunu oynamıştır. 31. Bölümde (2.12.00) Nefes, Esmâ ve Başak Nefes'in düğününde horon oynamıştır. 45. Bölümde (2.36.15) Nazar ve Murat'ın düğününde, Mustafa, Tahir, Murat ve Fatih horon oynamıştır. 60. Bölümde (1.57.45) Esmâ ve Ali'nin düğününde çiftetelli oynamıştır

Yeşil Deniz dizisinde 3. Bölümde (04.30) zeybek oynanmıştır. 48. Bölümde Sibel ve Süleyman'ın düğünü sebebiyle (1.02.20) çiftetelli ,(1.43.00) zeybek oynamıştır.

Yeni Gelin dizisinde 1. Bölümde Hazar ve Bella'nın düğünü vardır. Bu doğrultuda (30.00) kadınlar çiftetelli, (32.00) erkekler halay oynamıştır. 2. Bölümde (1.11.00) gelinler ve kaynanalar horon oynamıştır. 6. Bölümde (19.20) gelinler ve kaynanalar Bella'nın gitmesine sevinerek halay çekmiştir. 16. Bölümde (18.00) Kalender ve Baran Adana çiftetellisi oynamıştır. 17. Bölümde (4.40) Asiye ve akrabaları tulum ile horon oynamıştır. 19. Bölümde (15.45) çiftetelli, 29. Bölümde (2.13.40) kolbastı 50. Bölümde (1.32.30) halay oynamıştır. 59. Bölümde kesik çayır ekiple Kaan'ın odasında oynamıştır.

Sıla dizisinde 1. Bölümde (1.15.00) Narin ve Azad'ın düğününde davetliler halay çekmiştir. (1.16.30) Boran ve Sıla reyhani oynamıştır. 9. Bölümde (1.20.30) İbrahim ve

Nusin'in nişanında Boran ve Sıla reyhani oynamıştır. 24. Bölümde (1.11.35) Boran ve Sıla nikâh tazelemiştir ve reyhani oynamıştır. 56. Bölümde (35.12) Bedar ve Celil evlilik yıldönümlerinde reyhani oynamıştır.

Sevdaluk dizisinde 1. Bölümde (17.00) müzik festivalinde Hemşin horonu oynanmıştır. 16. Bölümde (1.24.35) Ömer Lüfti ve Fatma'nın düğününde Hemşin horonu ve çiftetelli oynanmıştır.

Ege'nin Hamsisi dizisinde 1. Bölümde Zeynep'in mezun olup Rize'ye geri gelmesi sebebiyle eğlence düzenlenmiştir. Bu eğlence kapsamında (3.03), (12.00), (21.00), (24.10) tulum ve kemençe ile birlikte Hemşin horonu oynanmıştır. Deniz'e yapılan asker karşılama töreninde Melahat ve Deniz harmandalı oynamıştır. 9. Bölümde (2.05.00) Eşrefcan'ın sünnet düğününde horon ve zeybek oynanmıştır. 10. Bölümde (2.02.00) Şükran ve gün arkadaşları çiftetelli oynamıştır. 11. Bölümde (14.00) Şevket ve Deniz zeybek oynamıştır. Daha sonrasında (16.00) esnaf horon oynamıştır. 16. Bölümde (1.38.05) çay toplayan kadınlar ve Fikret horon oynamıştır. 17. Bölümde (1.35.40) Fikret ve Nuri'nin nikâhında tulum ile horon oynanmıştır. 20. Bölümde (1.50.54) Şükran ve gün arkadaşları çiftetelli oynamıştır. 23. Bölümde (1.44.25) Zeynep ve Deniz'in düğününde zeybek ekibi zeybek, horon ekibi horon oynamıştır.

Dizilerde yer alan halk oyunları, dizilerin çekildikleri yörelere ait olup unsurların aktarımı doğru olarak yapılmıştır.

2.2.11. Sosyal Normlar

Sosyal normlar zamanın ve mekânın şartlarına göre ortaya çıkan ihtiyaçları karşılayacak ve şartlar değiştikçe değişebilecek özelliklere sahip bir yapıdadırlar. Türk kültürü içerisinde pek çok sosyal norm bulunmaktadır. Bunlar töre, örf, gelenek, âdet, teamül, görenek ve moda olarak sıralanabilir (Çetin,2018,1). İncelenilen dizilerde birçok örf adet ve geleneğe rastlanılmıştır. Bu unsurlara diğer başlıklarda değinildiğinden bu başlıkta yalnızca töre unsuruna değinilmiştir.

2.2.11.1. Töre

“Bir toplulukta benimsenmiş, yerleşmiş davranış ve yaşama biçimlerinin, kuralların,

görenek ve geleneklerin, ortaklaşa alışkanlıkların tutulan yolların bütünü; âdet, bir toplumdaki ahlaki davranış biçimleri” (Türk Dil Kurumu, 2005: 2000) şeklinde tanımlanan töre, etkin olduğu dönem ve coğrafyanın özelliklerine göre, bireyler arasındaki ilişkilerden devlet yönetimi ve devletlerarası ilişkilere varıncaya kadar geniş bir etki gücüne sahiptir.

Medyanın ön planda tuttuğu törenin vurgulanan unsuru, kadındır. Medya için kadın her zaman dikkat çeken bir konu olmuştur. Bu yapımlarda töre tek boyutlu olarak ele alınarak, törenin kadın ve erkek arasındaki ilişkide erkeğin kadın üzerindeki otoritesini meşrulaştırıcı bir araç olarak sunulduğu görülmektedir. Kadının istemediği bir erkekle evlenmesi, öldürülmesi, tecavüze uğraması medya için reyting anlamına gelmektedir. Ayrıca tüm bunların yanına eklenen bir aşk unsuru ile de yapımlar Türk halkının çokça sevdiği romantik, dram, melodram, trajedi boyutlarına çekilmekte ve izlenme oranları arttırılmaktadır (Çetin ,201: 3).

Hercai dizisinde Miran’ın Reyyan’ı yüzüstü bırakması ve Azize’nin Midyat meydanına atması töre bağlamında Nasuh Ağa’nın namusuna ve soyadına zarar vermesine sebep olmuştur. Bu zararı düzeltmenin iki yolu vardır ya Reyyan başka birisi ile evlenecek ya da öldürülecektir. Dizide iki yolda denenmiştir fakat Miran’ın geri gelmesi ile aşk unsuru diziyeye girmiş ve Reyyan kurtulmuştur.

Sıla dizisinde töre olgusu her fırsatta işlenmiştir. Azad ve Narin kaçarken yakalanmıştır. Narin ağa kızıdır ve kaçması namuslarını kirletmiştir. Bunun iki çözümü vardır. Birincisi ikisi de ölecektir ya da berdel olacaktır. Töre meclisi toplanır ve berdele karar verir. Berdel sebebi ile Sıla Boran ile evlendirilir. Sıla bu evliliği istemez ve her fırsatta kaçmak ister. Narin ve Azad’ı da ikna ederek İstanbul’a kaçarlar. Sıla’nın kaçması berdeli bozmuştur ve meclis töre kuralları çerçevesinde Sıla’nın infaz edilmesine karar verilmiştir. Boran İstanbul’a Sıla’yı öldürmesi için gönderilmiştir. Daha sonrasında Sıla’nın hamile oluşu kararı etkilemiş ve töre gereği bebek doğup süttten kesilene infaz kadarı ertelenmiştir. 34. Bölümde Azad’ın ölmesi ölüm emrini kaldırmıştır. Bunun yanı sıra dizi içinde töre cinayetlerinin işlendiğine tanık olunmaktadır. 21. Bölümde Rukiye, 67. Bölümde Zeynep töre cinayetine kurban gitmiştir. Töre adına verilen kararlar aşiretin ağasından ya da meclisten geçerek uygulanır. Fakat dizide töre gereği bunu yapmalıyım düşüncesi de hâkimdir. 26. Bölümde Cihan hakkı olmadığı halde töre için yaptım diyerek Sıla’yı kaçırmıştır. Buna karşılık aşiretin ağası Boran Ağa, Cihan’ı aşiretten atmıştır. Töre gereği eşi ölen kadın kayını ile evlenmek zorundadır. Bu durum 33. Bölümde Yakup ve Düriye

evlenmek zorundadır. Fakat aşiretin ağası Boran Ağa bunu değiştirir evliliğe mani olur. 45. Bölümde ise Ümmi kayını Dilaver ile evlenmek zorundadır. İkisi de bu durumu istemez fakat töreye karşı gelmez evlenirler. 43. Bölümde Boran'ın töreye karşı kararlar vermesi meclisin hoşuna gitmemiş olup ağalık görevini ondan alıp amcasına verilmesine neden olmuştur. Ağalığın Boran'dan gitmesini fırsat bilen Ali Ağa kimseye sormadan gizli bir şekilde Sıla'ya tekrar ölüm emri vermiştir. Bu doğrultuda İstanbul'a Sıla'yı öldürmesi için adam da yollamıştır. Bunu öğrenen Boran duruma müdahale etmiştir. Bu hareketinden dolayı meclis toplanmış ve Boran' aşiretten atmışlardır. Yaşanan olayları irdelemeye başlayan Zinar Ağa ağalığı tekrar yeğeni Boran'a vermeye karar vermiştir. Durumu Boran'a anlatmıştır. Boran kabul edip aşireti toplamıştır. Ağalı tekrar teslim alacağı zaman artık aşiretinde töre kurallarının uygulanmayacağını bunun yerine hukuk kurallarının uygulanacağını aşiretine söyleyip ağalık sistemini aşireti için kaldırdığını söylemiştir.

3. Halk Edebiyatı Unsurları

3.1 Ağız Özelliği

İnceleniler diziler Karadeniz, Ege, İç Anadolu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerine ait yöre dizileridir. Diziler çekildikleri yörenin ağız özelliklerini ve yöreye ait kalıplaşmış ifadeleri kullanmıştır.

Gönül Dağı dizisi, İç Anadolu bölgesinde Gedelli kasabasında geçmektedir. Dizide akıcı, saf ve anlaşılır bir Türkçe kullanılmıştır. İç Anadolu halkının ağız özellikleri dizide kullanılmıştır. Bu kapsamda k” harfi “g” olarak bazen de “h” şeklinde telaffuz edilir. Seslenme nidası olarak “bahale” hal hatır sormak için “nörüyon” kelimesi sıklıkla kullanılmaktadır.

Hercai dizisi Mardin’de geçmektedir. Dizide bazı karakterleri akıcı ve anlaşılır Türkçe kullanırken bazı karakterler hızlı bir konuşmaya sahiptir. Bu da anlaşılabilirliği engellemektedir. Dizide genel olarak yöreye ait ağız özelliği çok fazla kullanılmamıştır. “k” sesi daha baskın söylenmeye çalışılmış “ğ” sesi yerine “g” kullanılmıştır. Kelime sonundaki “k” sesi “k” olarak telaffuz edilmektedir. “h” sesi de “h” olarak telaffuz edilmektedir.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi Ordu’da geçmektedir. Dizi, yörenin ağız özelliklerini

yansıtmakta ve yöreye ait kalıp ifadeleri kullanmıştır. Kelime içindeki “ğ” sesi söylenmez. ”Aşağı” değil “aşaa” “öğlen” değil “ölen” şeklinde telaffuz edilmektedir. “k” sesi “g” olarak telaffuz edilir. Dizide yöreye ait kalıplaşmış ifadelerde yer almaktadır. “*Sasuk sasuk konuşma*” tatsız konuşma demektir. “*Acına osmak*” çok acıkmak , “*kafadan çıtlan çıkmak*” çok sinirlenmek, “*goruh kafalı*” boş kafalı, “*yamsuk kafalı*” eğri kafalı “*ağzına davun çıksın*” davun kelimesi beddua anlamındadır sana beddua edilsin, “*kendün yeme*” kendini üzme anlamında gelmektedir.

Yeşil Deniz dizisi İzmir Ödemiş’te Yeşilova kasabasında geçmektedir. Dizi yörenin ağız özelliklerini yansıtmakta ve yöreye ait kalıp ifadeleri kullanmaktadır. Dizide süreklilik ve tezlik fiili kullanılmaktadır. Kelime yuvarlaması, harf yutulması ile yapılmaktadır. Dizide yöreye ait çokça karşımıza çıkan kelimeler şu şekildedir: “*emme*” ama, “*olcen*” olacaksın, “*bene*” bana, “*şinci*” şimdi, “*dimek*” demek, “*höle böle*” öyle böyle, “*gadınla*” kadınlar, “*sene*” sana, “*napıp durun*” ne yapıyorsun; Kalıplaşmış ifadeler ise “*höle böle*” öyle böyle, “*yalınız arkideşler*” yalnız arkadaşlar anlamındadır.

Yeni Gelin dizisi Adana’da geçmektedir. Dizide farklı yörelerden karakterler yer aldığı için Adana ağzının yanı sıra Karadeniz, İstanbul, Diyarbakır ağız özellikleri de yer almaktadır. Ağız özellikleri belirli karakterle sağlanmıştır. Bu karakterler dışında yörenin ağzı özelliğine rastlanılmamıştır. Kalender, Muteber, Ayşe, Baran, Korkut Adana ağzı, Asiyeye Karadeniz ağzı, Nazgül Diyarbakır, Kamil İstanbul ağzı ile konuşmaktadır. Bunun dışında Kamila ve Bella İspanyol aksanlı Türkçe konuşmaktadır. Kalıplaşmış ifade olarak “*apır sapır konuşmak*” saçma sapan konuşmak, “*garipsedim*” özledim, “*çimmek*” yıkanmak, “*zebil olmak*” zıyan olmak dizide yer alan kalıp ifadelerdir.

Sen Anlat Karadeniz dizisi Trabzon, Sürmene’de geçmektedir. Dizi yörenin ağız özelliklerini yansıtmakta ve yöreye ait kalıp ifadeleri kullanmaktadır. Dizide Saniye, Fikret, Mustafa ve Asiyeye karakterleri yöre ağız özelliklerini daha çok kullanırken diğer karakterler iletişim kurdukları karakterlere göre ağızlarını değiştirmektedir. Kelime içindeki “ı” sesi “i” olarak söylenir. “*başı*” başı, “*akilli*” akıllı”; “i” sesi “u” olarak “*dersun*” dersin, “*gelunum*” gelinim şeklinde telaffuz edilmektedir. Dizide ikiz olan Murat ve Fatih’e “*yangazlar*” denilmektedir. Yangaz, gürültü etmek anlamında kullanıldığı gibi haylaz, yaramaz anlamında da kullanılır. Dizide yanlış bir şey yapılnca yine ne bok yedin anlamında “*yine ne fişki yedin*” kalıp ifadesi kullanılır.

Sevdaluk dizisi Rize’nin Çamlıhemşin ilçesinde Şenyuva köyünde geçmektedir. Dizi yörenin ağız özelliklerini yansıtmakta ve yöreye ait kalıp ifadeleri kullanmaktadır. “k” sesi “ç” olarak “*çitap*” kitap; “g” sesi “ç veya c” olarak “*cel*” gel, “*çid*” git şeklinde telaffuz

edilmektedir. “ı, ü, ö” ünlüleri kullanılmaz. “ı” sesi “i”, “ü” sesi “u”, “ö” sesi “o veya e” olur. Kalıplaşmış ifade olarak, “*Hey heyliyiz*” sınırlı, “*Depar atmak*” hızlanmak, “*Kot kafa*” iri kafalı, “*Hey Allah tepene diksun*” beddua anlamında, “*Akılın guz mu gitti?*” aklın nerede, “*açlanmak*” acıkmak anlamında kullanılan kalıp ifadelerdir.

Ege'nin Hamsisi dizisi İzmir ve birkaç bölüm Rize'de geçmektedir. Dizi yörenin ağız özelliklerini yansıtmakta ve yöreye ait kalıp ifadeleri kullanmaktadır. Rize ağız özelliklerini Şevket ve Fikre karakterinde, İzmir ağız özelliklerini Melahat ve kısmen diğer oyunculara görülmektedir. Dil özellikleri kelimeler ve seslenmeler üzerinden işlenmeye çalışılmaktadır. Şevket cümleye başlarken “*Uiy*” nidası ile başlar. “*Uşağum, haçan Abilacum, Zeynebum, ha bu*” sıklıkla kullandığı kelimelerdir. Melahat İzmir ağız özelliğini tezlik ve sürerlilik fiillerini kullanarak vermektedir. Domatese “*domat*”, patlamış mısıra “*darı*”, çekirdeğe “*çiğdem*” demektir. Kalıp ifadelerden “*riv riv etme*” çok konuşma, “*Ander kalasun*” beter ol kullanılan kalıplaşmış ifadelerdir.

Sıla dizisi Mardin'de geçmektedir. Dizide yöreye ait ağız özellikleri başrol oyuncularından değil yan oyuncular tarafından kullanılmıştır. Bu yüzden dizide yöre ağız özelliklerini yansıtmada konusunda zayıf kalmıştır. Karşımıza çıkan ağız özelliği ise “ğ” sesi “g” olarak “*agam*” olarak telaffuz edilmektedir.

Yabancı Damat dizisi Gaziantep'te geçmektedir. Dizi yörenin ağız özelliklerini yansıtırken karakterler kelimeyi değiştirmeyip telaffuz sırasında ses tonlarını değiştirmiş. Yöreye ait kelime kullanımı sınırlı kalmıştır. “*del*” değil, “*yapıcan mı*” yapacak mısın şeklinde telaffuz edilmektedir. Kalıp ifade olarak “*apır sapır konuşma*” saçma sapan konuşma anlamındaki ifade kullanılmıştır.

3.2. Mani

Halk şiirinin en küçük nazım biçimi olup, ilk iki dizesinin uyağı doldurmak ya da temel düşünceye giriş yapmak için söylendiği, temel duygu ve düşüncenin son dizide ortaya çıktığı, hemen her konuda söylenmiş, genellikle yedi heceli, birinci, ikinci ve dördüncü mısraların kafiyeli, üçüncü dizenin serbest olduğu (a a x a) müstakil dörtlülükli şiirlere mani denir (Güleç 2017:78).

Gönül Dağı dizisinde 7,10 ve 13. Bölümde Muammer ve Hüseyin arasında, 19 ve 22. Bölümde Günışın ve Döndü arasında mani atışması olarak karşımıza çıkmaktadır. Dizide gelin alınırken mani söylenmektedir. Erkek tarafı çember oluşturur. Sağdıç söyler diğerleri

tekrar eder. 30. bölümde Zahide'yi alırken Rıfat mani söylemiştir.

7. Bölüm (22.20)

“Muammer: Çadıra serdim keçeyi Koyunu sürdüm gece / Ağzını payını verdim /Dokuzu çeyrek geçe

Hüseyin: Çalıştım arı gibi/ Peteğim balı gibi / Bir senin lafindan korkan /Olsun oynakça gibi

Muammer: Patlıcana haşladım /Doldurmaya başladım / O ağlakçı ağzına / Şeytan diye taşladım

Hüseyin: Su gelir akmayla / Dereye yıkmayla / Sen mi beni taşladın / Suratsız bakmayla

Muammer: Portakal dilim dilim/ Gel otur benim gülüm/ sen benimle baş edemen/ Yörü git milim milim

Hüseyin: Mani maniyi açar / Mani göğnümü açar / Bana derler ağıtçı /Bilen yanımdan kaçar”

10. Bölüm

“Muammer: Bahçalarda pırasa / toplanır kasa kasa/ senin o ağlakçı çayın/ancak yakışır yasa

Hüseyin: Çilekten yaptım reçel/ kara gün çabuk geçer/ senin suratsız çayın/ sanki boğazdan geçer

Muharrem: Su gider vura vura / Vagonlar sıra sıra / Seni gibi kardeşlik / İnsanın içinde yara

Hüseyin: Bağa girdim hurmaya /Avcı geldi vurmaya / Bende bir abi var / Düz yolda kaldım yaya

Muharrem Öbek öbek dikenler / Aba gömlek biçenler / Seni şıp diye anlar / Yakınından geçenler

Muharrem: Örtüne eğilmişsin / Kaşını değirmişsin / Zaten güzel değildin / İyice seğirmişsin

Muharrem: Ay doğar sini gibi / Sininin kenarı gibi / Bende bir gardaş var / Koyunun tepi gibi

Muharrem: Mani maniyi açar / Mani gönlümü açar / Sana derler ağlakçı / Duyan yanımdan kaçar”

13. bölüm (1.20.00)

“Muharrem: Armut daldan düşer / Günden yana pişer / Senin o ağlakçı ağzın / Laf söylemese şişer

Hüseyin: Mavi maviştire / Yel vura savuştura / Senin o oynakçı / Halin bitleri yarıştıra

Muharrem: Topladım ipe dizdim / Oturdum çeyiz düzdüm / Seni gibi kardeşi görünce / Canımdan bezdim

Hüseyin: Entarisi çit gibi / Gözleri çiğit gibi / Ne bakıyon bacadan / Amcamgilin at gibi

Muharrem: Bakışım sana değdi / Yüzüne nur pür indi / Benim gibi abiyi buldun / Yüreğin cana değdi

Hüseyin: Su gelir akmaylan / Dereyi yıkmaylan / Sen mi bana can verdin / Suratsız bakmaylan

Rıfat: Gel mani yarıştıracak / Küsleri barıştıracak / Küsler barışmazsa / Çayları karıştıracak

Rıfat: Karşıda ala inek / Tüyleri benek benek / Boğazımdan geçmiyor / Ne çay ne börek

Rıfat: Zeytin kara ben kara / Zeytine vermem para / Gelin çay içelim / İkiye çeyrek kala

Rıfat: Mani maniyi açar/ Mani gönlümü açar / Çayları doldur Bekir / Millet birazdan kaçar”

19. Bölüm (1.44.00)

“Döndü: Şu dağlar garip dağlar / İçinde garip ağlar / Senin gibi eltilik / Ancak göğnüümü

Günüşın: Goyunum var garaman / Kaybolursa araman/ Bende bir elti var / Uzak dur aman aman

Döndü: Mendil aldım on beşe/ Onu serdim güneşe / Zabanı seni gördüm / Ne sevinç kaldı ne neşe

Günüşın: Dağdan kestim kereste/ Kuş besledim kafeste /Senin yüzünü gören/ can verir son nefeste”

22. bölüm (1.20.00)

“Döndü: Yıldırım vurdu bizi / Dal gibi kırdı bizi / Araya girdi düşman dağlar / Ayırdı bizi

Günüşın: Deniz taşıtı göl oldu / Eltim sana ne oldu / Benim sana küslüğüm / Memlekete şan oldu

Döndü: İki çeşme yan yana / Su içsem kana kana / Bana adresini ver / Çiçek yollayım sana

Günüşın: Mendili sardım taşta / Neler geldi bu başta / Öptüm eltimin elini / Dedi bana çok yaşa

Döndü: Keten bez edim / Yolunu düz edim / Kara gözlü eltimi / Kimlere benzeteyim

Günüşın & Döndü: Mani maniyi açar / Mani göğnüümü açar / Bize derler Ciritçilerin gelini / Küslük yanımızdan kaçar”

30. Bölüm (1.30.00)

“Rıfat: Selamünaleyküm size / Aleyküm selam bize / Gelin almaya geldik size”

Yeşil Deniz dizisinde gelin alınırken mani söylenmektedir. Erkek tarafı çember oluşturur.

Sağdıç söyler diğerleri tekrar eder. 24. Bölümde (1.34.10)Emine’yi alırken Süleyman ve İsmail mani okumuştur.

“Süleyman: Hoş olsun aş olsun/ gaynar kazanlarınız aş olsun

İsmail: Bizde gelin almaya geldik gönülleriniz hoş olsun

Toplu: Offf ulen off

İsmail: Bahçelerde mersen / Bırakın dalında ersin / Aç kapuları Rafet emmi sevenler murada ersin

Toplu: Offf ulen off

33. bölümde (1.38.35) Sedef’i alırken Cemil mani söylemiştir.

Cemil: Selamünaleyküm size aleykümselam bize /Bizde size gelin almaya geldik

Toplu: Offf ulen off”

53. Bölümde (1.18.15) toplu gelin alması olacağı için gelinleri almadan önce bir Emin gelin manisi söyleyip yola öyle çıkmışlardır.

“Emin: Hoş olsun aş olsun/ gaynar kazanlarınız aş olsun /Bizde gelin almaya geliyoruz size Gönülleriniz hoş olsun

Toplu: Offf ulen off

Emin, Yakut’u alırken tekrar mani söyler. (1.48.15)

Emin: Bahçelerde mersen/ Bırakın dalında ersin Aç kapuları Hicabi Emmi sevenler murada ersin

Toplu: Offf ulen off”

Yeni Gelin dizisinde 14. Bölümde (14.41.14) Ramazan ayı sebebiyle ilk sahurda Müsellim konaktakileri davul ve Ramazan manisi ile uyandırmaktadır.

“Kavuştuk Ramazan’a / Hem de büyük ihsana / Bu ayda oruç tutmak huzur verir insana / Sahur oldu ışıyor / bülbüller ötüşüyor / Hadi kalk yeni gelin milleti yedir.”

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 51. Bölümde (1.54.00) Ramazan ayı sebebiyle ilk sahurda davulcu mani söyleyerek köyü gezmektedir.

“Sürmene’nin gündüzleri soğuk olur geceleri / Vur davulcu davula Sürmene kalksın sahura”

Dizilerde yer alan mani söyleme ve mani atışmaları unsurun tekrar hatırlatılmasını sağlamış olup devamlılığı açısından oldukça yararlı olmuştur.

3.3. Ağıt

Ağıt, genellikle bir ölümün ya da acı, üzücü bir olayın ardından söylenen üzüntü isyan gibi duyguları ifade eden ezgili sözlerdir. Ağıt söyleme geleneği Türklerde çok eski bir geçmişe dayanır. Eski Türklerin ölümlerinin ardından düzenledikleri yuğ törenlerinde bugünkü ağıtların ilk örnekleri sayılabilecek sagular söylenirdi. Ağıt Anadolu'nun hemen her yerinde söylenir; ama özellikle Orta ve Güney Anadolu'nun belirli yörelerinde yaygındır.

Gönül Dağı dizisinde Hüseyin ağıtçılık yapmaktadır. Ekibinde bulunan üç kadın ağıtçı ile birlikte cenaze evlerine giderek ağıt yakar. Ağıt yakmayı kadınlar gerçekleştirir Hüseyin sadece onları yönlendirmektedir. Dizinin 1,3,4,5,6,12,14,15,20 ve 26. Bölümlerinde bu geleneğin nasıl icra edildiği gösterilmiştir.

Ağıtçılık mesleği günümüzde sayılı icracısı bulunan bir meslektir. Dizi içinde bu unsura yer verilmesi unsurun tanıtılmasında ve devamlılığına katkı sağlamıştır.

3.4. Ninni

Ninni, annelerin çocukları sakinleştirmek ve uyutmak için söyledikleri ezgili manzumelerdir (Artun,2015: 251).

Hercai dizisinde 5. Bölümde (1.44.00) Reyhan kardeşi Gül Hanım'ı “ Bebeği Beşiği Çamdan” ninnisi ile uyutmuştur.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde 59. Bölümde (1.58.10) Yıldız Derinsu'ya “ Sen Bir Güzel Meleksin” ninnisini, Sefer de “Dandini” ninnisini söylemiştir. Bu bölümde Sefer ve babası ninni atışması yapmıştır. Fakat bu bir atışma niteliğinde değildir. Söylemek istediklerini ninni ezgisiyle söylemişlerdir.

Yabancı Damat dizisinde 33. Bölümde (1.00.20) Eleni, Ege için Yunanca ninni söylemiştir. (1.16.52) Feride, Ege için “Dandini” ninnisini söylemiştir.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 19.bölümde (2.02.00) Velayet davasını kaybeden Nefes, Yiğit'ten ayrılırken arka fonda “ Oğul Ninnisi” ninnisi çalmıştır. 38. Bölümde (1.41.24) Asiye Eren'i uyuturken “ Oğul Ninnisi” ninnisini söylemiştir.

3.5. Halk Hikayesi

Gerçek ya da gerçeğe yakın olayların anlatıldığı, geleneksel bir içeriği olan, kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarılan öykülerdir. Genellikle sevgi, aşk, korku ve kahramanlık konularını işler.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde 9. Bölümde Ferhat ile Şirin ve Leyla ile Mecnun hikâyeleri kısa bir şekilde anlatılmaktadır. 17. Bölümde (2.28.50) Yıldız Yason Kilisesi’nin hikâyesini anlatmıştır. 28. Bölümde (1.50.00) Hubilik, 29. Bölümde Kara Cazu hikâyeleri anlatılmaktadır.

“Yason Kilisesi

Yason Kralı, altın postu giyince kral olmadı mı ? O yüzden Yason Kilisesi’nin adı Yason Kilisesi olmadı mı?”

“Hubilik

Hubilik yüzyıllar önce bu ovada yaşamış genç yiğit bir delikanlıymış. Yine bu ovada yaşayan gencecik, güzelleri güzeli pırl pırl bir kıza âşık olmuş. Çok sevmişler birbirlerini çok sevdalanmışlar. Bu kızın zalim babası vermemiş kızını Hubilik’e. Hubilik yalvarmış yakarmış ağlamış sızlamış ama yok. Neyse bunlar kaçmaya karar vermişler. Dilek ağacının altında buluşmaya karar vermişle. İlk giden kız olmuş. Kızın arkasından zalim babası gelmiş. Kız kaçmış kaçarken şalını düşürmüş. Babası da şalı almış Hubilik görsün diye dala bağlamış gitmiş. Hubilik o saatten sonra sevdalığını bir daha hiç görmemiş. Sabahtan akşama kadar beklemiş günlerce aylarca beklemiş kimse gelmemiş. Bekledikçe babasına bela okumuş Âşık çiftleri görünce kıskandığından onlara okumuş. Gün geçtikçe Hubilik kıskançlığından çirkin acayip bir yaratığa dönüşmüş. O günden sonra gördüğü kıskandığı bütün sevdalıları ayırmış.”

“Kara Cazu

Kara Cazu kapkara suratı kocaman gözleri, sipsiri dişleri olan bir kadın. Dokunduğu tüm erkekleri kaskatı kabuk bağlar ağaç gibi. Ormandan garip inilti gelir Kara Cazu bu ormanı Karadeniz erkelerinden yapmış. Eğer âşık bir adamsan Kara Cazu’nun lanetinden kurtulmazsın âşık bir adam değilsen hiç şansın yokmuş. Kara Cazu yüzyıllar önce Karadeniz’de yaşayan bir kızmış. Çok zekiymiş ama çok çirkinmiş. Tüm köyün erkekleri onu aşağılar alay ederlermiş. Bir gün Kara Cazu’nun duyguları zekâsının önüne geçmiş. 15 yaşındayken dermansız bir aşka düşmüş. Kara Cazu’nun âşık olduğu oğlan ağanın yakışıklı oğluymuş. Sarı saçları, mavi gözleri varmış. Kara Cazu “Benim gibi çirkin ne

yapsın?” diye düşünmüş ama oğlan karşılık vermiş. “Orman gel kaçalım.” demiş. Kara Cazu eve gitmiş en güzel entarilerini giymiş ormana gitmiş bir de görmüş ki tüm köy ormandaymış. Kara Cazu’yu görünce bütün köy aşağılamış dalga geçmiş. Başta ağanın oğlu. “Ben senin gibi çirkini ne yapayım?” demiş. Bütün köylü Kara Cazu’yu alıp bir ağaç kavuğuna tıkp bırakıp kaçmışlar .Kara Cazu günlerce kalmış. Kara Cazu ağaç kabuğunda yeniden doğmuş ama ne doğmak eskisinden daha çirkin daha melun daha iğrenç bir yaratık olarak doğmuş. Yaylaya dönüp bütün erkeklere dokunmuş hepsi de ağaç kabuğu gibi kaskatı olmuş o günden sonra da aşığım diyen erkeklere hiç kanmamış aşka karşılık vermeyini de unutmamış özellikle de sarı saçlı mavi gözlü olanları atlamamış”

Gönül Dağı dizisinin 1. Bölümde (5.21) Taner Gönül Dağı’nın ve Gönül Dağı çobanının hikâyesi anlatılmaktadır.

“Gönül Dağı

Zamanın birinde gariban bir çoban kasabadan bir kız âşık olur. Ama kasabalı onu alaya alır gönlünü kırar. O da zamanla kendini Gönül Dağı’na vurur. Ne zaman bir aşığın garibin gönlü kırılrsa o zaman bir taş düşer Gönül Dağı’ndan ama büyük ama küçük.”

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 48. Bölümde (39.18) Fikret Kendini Gerçekleştiren Kehanet hikâyesini anlatılmaktadır.

“Kendini Gerçekleştiren Kehanet

Adamın biri fala büyüye çok inanmış bir gün falcıya gitmiş. Falcı “3 ay sonra öleceksin.” demiş. Adam buna çok inanmış ve 3 ay sonra ölmüş.”

Yeşil Deniz dizisinde 11. Bölümde (7.30) Hafize Ana hikâyeler anlatılmaktadır. Hikâyelerin kesin bir başlığı yoktur.

“Hikâye 1

Bizim köyde zengin mi zengin bir adam vardı. Ama ölümden çok korkuyor bir ayağı çukurda nasılsa. Ölürlen vasiyet etmiş “Ben ölünce kabirde bir gece benim yanımda kalacak olana servetimin yarısını veririm.” demiş adam ölmüş ama kimse cesaret edememiş. Bir tane oduncu Raşit diye biri varmış. Garibanlıktan bıkmış. “Ben yatarım” demiş adamı yan tarafa gömmüşler hortumla da nefes alsın diye şeyler yapmışlar. Akşam olmuş sorgu melekleri gelmiş. Bir de bakmışlar ki ölünün yanında bir de diri var. Demişler “Ölünün kaçağı yok biz bundan başlayalım”. Başlamışlar “İpi kimden aldın?” “Nasıl aldın? Sabaha kadar sorgulamışlar ama Raşit’in hesabı bitmemiş. Sabah mezardan çıkarmışlar. Vasiyeti yerine getirdin servetin yarısı senin demişler. Raşit kabul etmemiş. Demiş “Ben bir iple nacağın hesabını veremedim koca servetin hiç veremem”

“Hikâye 2

Kralın biri krallığı üç oğlundan birine verecektir. Ama kime verecek karar verememiş. Düşünmüş taşınmış Kaf Dağı'nın arkasında Zümrüdüanka kuşu var onu ki getirirse krallık onun demiş. Üç oğul da yola koyulmuş ama kolay değil Kaf dağını bulmak. Yolda bir tane dervişe rastlamışlar. Dervişe sormuşlar "Aman derviş Kaf Dağı'nın nasıl gideriz?" Derviş demiş " Oraya gitmeyi kolay mı sandınız? Karşiki tepeyi aşın orada bir çeşme var çeşmenin başında bir at. Eğer atı ikna ederseniz o sizi Kaf Dağı'na götürür." Büyük oğlan hemen koşup çeşmenin başın varmış. Bir de ne görsün dereden su değil irin akıyormuş at yokmuş kurbağa varmış. " Bu ne çirkin bir kurbağa " demiş der demez de kurbağa büyük bir köpek olup oğlanı aşağı kovalıyor. Sonra ortanca oğlan geliyor o da aynısını yapıyor en sonunda küçük oğlan geliyor. "Bir su içeyim" demiş. Bakmış irin akıyor ama yine de içmiş bir de "elhamdülillah" demiş. sonra bakmış çirkin kurbağa dönmüş "sen ne güzel bir şeysin " demiş. Der demez beyaz kanatlı bir ata dönüşmüş. Binmiş ata zümrüdüanka'nın yanına gitmiş oradan kuşu alıyor babasına veriyor krallığı alıyor. Yıllarca adaletli bir şekilde yönetiyor."

Emine 13. Bölüm (1.17.50) bir hikâyeye anlatıyor.

"Vaktin birinde bir sultan varmış. Halkına dağıtmaya çok severmiş. Bu sultana âşık bir adam varmış. Sultan "Bugün mutlu günüm benden ne isterseniz yapacağım" demiş bunu duyanlar gitmiş adama "sen de bir şey iste" demişler. Adam ne sultanın okuyla vurulmak istemiş. Çevresindekiler "olur mu öyle şey" demiş. Adam da "o oku atarken iki kere bakar ben o iki bakışı bir ok yarasına değişmem" demiş"

Bahri 14. Bölüm (1.30.00) "Ağacın Altındaki Adam" hikâyesini anlatıyor.

"Ağacın Altındaki Adam

Zamanında birinde aşka tutulmuş diyar diyar gezen bir divane varmış. Mecnun'dan daha mecnun Ferhat'tan daha Ferhat Kerem'den daha Kerem'miş. Günlerce gecelerce yürümüş. Yürüdüğü yollar eskimiş giydiği çarıklar eskimiş yine de yürümekten vazgeçmemiş. Aşk bu yol dinler mi? Dağ dinler mi seninki aşkta bizimki insan sonuçta. Mekali tükenmiş gözü kararmış güneş sanki tepesine inmiş de gözlerini kırpıştırmış bir kuru ağacın yanına gelmiş dayanmak istemiş ama tutturamamış bir tur dönmüş bir kere daha denemiş bir kere daha dönmüş tekrar denemiş bir daha dönmüş başı iyice dönmüş oradaki çitlere doğru savrulup gitmiş. Çitten geçmeye çalışmış olmamış atmış kendini o tarafa o arada taşa takılıp yuvarlanmış. Kalkmış ayağa bir de ne görsün ortada kocaman bir ağaç ağacın altında güneş gibi parlayan bir adam gözleri kamaşmış bakamamış. Bir ses gelmiş " Gel ey aşka müptela kişi dermanın bende " ışığın kenarına kadar gitmiş anlatmış derdini eğilmiş kulağına gülerek gitmiş adam. Sonra her yerde anlatılmış bu

hikâye merak edenler hep gitmiş dertlerine derman bulmuş.”

Hafize 14. Bölümde (1.54.40) köylerinde yaşanan bir hikâyeyi anlatmıştır.

“Bizim köyde muzaffer diye biri vardır. Babası çok zengindi. Ölmeden çil çil altınlar bıraktı. Bırakırken de vasiyet etmiş “Cami çok eskide bu köye cami yapacaksın”. Oğlan mirasyedi bırak cami yapmayı pabuç alacak parası kalmamış. Kafasını vurmuş duvarlara. Dua etmiş “Allah’ım bana bir şans ver babamın dediğini yapacağım akşam rüyasına aksakallı dede girmiş. “Sen Bağdat’a gidecen senin hazinen orada” demiş. Oğlan uzak dememiş düşmüş yola az gitmiş uz gitmiş dere tepe düz gitmiş haftalar sonra varmış Bağdat’a varmış ama ortada ne hazine ne define var. Karnı aç ne yapsın bakmış dilenciler var o da açmış elini başlamış dilenmeye. Dilenirken şehrin muhafızları gelmiş ona bir güzel sopa çekmişler yerlerde süründürmüşler. Aman dilemiş muhafızdan. “Taa Anadolu’dan geliyorum” demiş. Muhafız nedenini sormuş oğlan anlatmış. Muhafız basmış kahkahayı “Bir rüya için bunca yol gelinir mi?” demiş. Bana da rüyamda dediler ki “Buradan kalk Anadolu’ya git orada Fıydıllar diye bir köy var köyün girişinde mavi kapılı evin bahçesinde bir kuyu var kuyunun için bir küp altın var” bunu duyan oğlanın gözleri taş yemiş it gibi açılmış çünkü ev kendi eviymiş. Meğerse define burnunun dibindeymiş.”

Hafize Ana 27. Bölüm (1.28.30) köylerinde yaşanan bir hikâyeyi anlatmıştır.

“Bizim köyde vaktiyle birebirini çok seven bir oğlanla bir kız vardı. Kız çok güzeldi. Upuzun saçları var. Bunlar evlendiler. İkisinde de ne ana var ne baba garibanlık. Oğlanda babadan kalma gümüş bir saat var. Oğlan düğünde zinciri satmış ihtiyaç için. Saat var ama zincirsiz ne işe yarar. Kız bu duruma çok üzülüyormuş babasından kalma bir saati var onu da takamıyor. Bir gün şehirde gezerken gümüş saat zinciri görmüş ama para yok. O zamanlar peruk için kuaförler saç satın alıyormuş. Kadın da kocam mutlu olsun ben saçsız da olurum demiş gitmiş saçını satmış zinciri almış mutlu mutlu eve dönmüş. Kocası da zincirsiz saat ne işe yarar diye düşünüp gidip saati saçmış karısının saçları için güzel bir tarak almış. Birinin elinde zincir birinin elinde tarak kalmış. Ne saatsiz zincir ne de saçsız tarak işe yaramış ikisi de sevdiği şeylerden fedakârlık etmişler ama karşılığında daha değerli bir şey almışlar aşk. Aşk hediyelerin en güzeliymiş.”

Yeni Gelin dizisinde 1. Bölümde (1.39.07) Al karası hikâyesi anlatılmıştır.

“Bir varmış bir yokmuş. Serçelerin kanatlarında kırk katır taşıdığı, sineklerin kartalları sallayıp yere devirdiği zamanlarda al karası denilen bir kadın yaşarmış. Sadece geceleri çıkarmış mağarasından. Kimseye görünmeden gezermiş. Lambası yanan ne kadar ev varsa destursuz eve gireni başa gireni bulur musallat olurmuş. Ahıra girip atların yellerini örermiş. Eğer bir insanla karşılaşır ve çok güzel bir kadınsa onun da saçlarını örermiş.

Saç örmesi onun dünyasında artık benimsin demekmiş. Gecelerden bir gece aynı böyle bir geceymiş. Al karası esen yelin peşine takılmış rüzgârın sesi kırk köy öteden giderken o usulca içeriye süzölmüş.”

Sıla dizisinde 42. Bölümde (46.25) Boran, Bedirhan’a Buhur Dağı hikâyesini anlatmaktadır.

“Buhur Dağı

Bir varmış bir yokmuş. Bir zamanlar ulu bir dağ varmış. Bahar geldiğinde eteklerinde bin bir çiçek açar, baş döndürücü kokular yayarmış, bu yüzden her kez ona buhur dağ dermiş, ama buhur dağ onca ağacına çiçeğine rağmen çok yalnızmış, geceleri gökyüzüne bakar yıldızlara türküler söylemiş. Bir dileği varmış buhur dağın, istermiş ki gönlüne göre bir yâri olsun, koynunda uyuyup koynunda uyansın i dağ daha bir dağ olsun, sevda daha bir sevda olsun. Yine böyle gecelerden bir gün, bakmış nazlı gözleriyle güzeller güzeli nazlı ceylan duruyor karşısında, dile gelmişte seslenmiş vurulduğu ceylana nicedir seni bekledim maral, işte geldin sonunda, fakat ceylan ürkmüş dağın heybetinden, kaçıp saklanıvermiş hemen sonra usulca seslenmiş dağa; Sesini duydu uzak diyarlardan, sevdalandım da buldum seni, gidecek yolum çekecek çilem var daha bırak beni, böyle hayrım dokunmaz sana bırak sarıyım yaralarımı dile geleyim. Yaralı ceylan böyle dedikten sonra hasreti de katıp koynuna, vurmuş kendini yollara. O gün dağ yemin etmiş bekleyeceğim seni maralım, taşım üstünde taş kalmayınca, torağında tek bir ot bitmeyinceye dek. Ceylan fani, dağ fani, bir gece vakti gelmiş kavuşma vakti. Kınalı ceylan yorgun argın varmış yârinin eteklerine dağ görünce seslenmiş; “Ey! Güzeller güzeli ceylanım gittiğin gündün beri hasretin gönlümü kasıp kavurdu, çiçeklerim tomurcuk gül oldu, pınarlarım kurudu, geldin, geldin ama ben o ulu dağ değilim artık. Ceylan acıyla yere çökmüş başını dayamış bir taşa seslenmiş sevdiğine “Benim yazgım sensin buhur dağ sar beni ki sana karışayım, sende son bulup sende doğayım, aşkını bağışla şu yaralı kalbe.” Ve nazlı gözleri kapanırken düşen iki damla yaş yuvarlanıp dağın iki ayrı ırmağa dönüşmüş. O gecedan sonra her gece mevsim bahara döndüğünde bir kızıl gonca gül bitirmiş iki ırmağın buluştuğu yerde.”

Egenin Hamsisi dizisinde 2. Bölümde (59.50) Eşref, Melahat’a hikâye anlatmıştır.

“Yıllar yıllar önce Anadolu’da bir değirmenci yaşamış. Bu değirmenci önemli bir adammış. Çevre köylerdeki bütün buğdaylar buraya gelir öğütür, verirmiş. Çok iyi biriymiş. Akçesi olan akçe duası olan duasını verirmiş. Zaman geçmeye başlamış değirmenci demiş ki bu işler eskisi gibi değil. Bir bakmış günlerden bir gün bir gelincik dadanmış değirmene. Gelincikten dolayı böyle oluyor demiş yakalamaya çalışmış.

Yakalayamamış takmış kafaya bütün değirmene kapan koymuş. Bir gün bir ses duymuş gitmiş bakmış gelincik yakalanmış. Aynı sesten birkaç tane daha duymuş. İlk yakalanan ana gelincikmiş üç tane yavrusuyla yuva yapmış kırık dişe. Değirmenci görmüş kırık dişliği o zaman anlamış işlerin kötü olmasının sebebinin gelincik değil dişli olduğunu. Dişliği tamir etmiş gelincikleri de yanından ayırmamış. Beraber o gelincikle yaşamışlar rızkını da onunla paylaşmış mutlu mesut yaşamışlar.”

Dizilerde anlatılan hikâyeler, hikâyelerin içeriğine uygun bir ortam sağlanarak anlatılmıştır. Halk hikayesine yer verilmesi unsurun sürekliliğine katkı sağlamıştır.

3.6. Bilmece

Bilmeceler, tabiat unsurları ile bu unsurlara bağlı hadiseleri; insan, hayvan ve bitki gibi canlıları; eşyayı; akıl zekâ veya güzellik nevinden mücerret kavramlarla dinî konu ve motifleri vb. kapalı bir şekilde, yakın-uzak münasebetler ve çağrışımlarla düşünce, muhakeme ve dikkatimize aksettirerek bulmayı hedef tutan kalıplaşmış sözlerdir (Elçin, 198: 7).

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde 17. Bölümde (2.28.00) Yıldız’ın yüzüğü bulabilmesi için bilmecenin cevabını bulması gerekir. Yıldız’a sorulan bilmece şudur: “*Kral da olsan postun bir tahta bakar ,dilin geç kaldın dese de en parlak yıldız ,hala üstümüzde parlar. Sen yirmi yıllık Jüliet ben üç günlük Romeo bu aşkın şahidi hala orada parlayarak bekliyor.*” Bilmecenin cevabı Yason Kilisesi’dir. 50. Bölümde Poyraz, Kamer ile evlenebilmesi için bilmeceyi bilmesi gerekir. Poyraz’a sorulan bilmece şudur: “*Sersem serilmez gersem gerilmez gören gülmez görmeyen bilmez temizlenip paklanmadan iş görmez*” Bilmecenin cevabı kefendir. 61. Bölümde (1.07.00) Feride, Halil ve Mert’e bilmece sorar. Feride’nin sorduğu bilmece şudur: “*Aslı değil ama kendi tanrıça doyulmaz onun yüzüne bakmaya, çıktığında toprağın altından meydana sikke ile silah varmış kucağında sonra kurulmuş bin bir basamak sonuna sivri kayaya.*” Bilmecenin cevabı Kurul Kalesi’dir.

Yeni Gelin dizisinde 6. Bölümde (53.00) Kalender Ağa eşlerinden birine resmi nikâh kıyacaktır. Bunun için bir yarışma yapar. Yarışmada eşitlik vardır. Soracağı bilmeceyi bilene nikâh kıyacağını söyler ve bilmeceyi sorar. Sorduğu bilmece şudur: “*Ezan oku namaz kılmaz, karı alır nikâh kıymaz.*” Bilmecenin cevabı horozdur. Bilmecenin cevabını

hiçbiri bilememiştir. 50. Bölümde (1.33.20) Baran düğün günü Şirin'i alabilmesi için bilmecelere cevap vermek zorundadır Yanlış cevap verirse ağaca asılır. İlk bilmecayı Korkut Dede sorar. Sorduğu bilmece şudur: “ Bacada batman, odada otman, suda Süleyman, bükte büleyman” Bilmecenin cevabı sırasıyla lal taşı, lamba, balık, yılandır. İkinci bilmecayı Müsellim sorar. Müsellim'in sorduğu bilmece şudur: “ Dağdan gelir dak gibi, kolları budak gibi, eğilir su içer, bağırır oğlak gibi.” Bilmecenin cevabı kağrı arabasıdır. Baran ikinci bilmeceye yanlış cevap vermiştir. Ağaca asılmıştır. İnmesi için Müsellim'in soracağı bilmeceye doğru cevap vermesi gerekmektedir. Müsellim'in sorduğu bilmece şudur: “ *Sandığı kapısı yolu yolağı vardır hepsinin tek bir anahtarı seni oradan indirecek olan isteyerek gelir açar önünde avuçlarını.* “ Baran bilmecenin cevabını verememiştir. Asılı olduğu için fenalaşmıştır. Hemen onu indirirler.

3.7. Türkü

Genellikle bir olay ve olayın yarattığı duygu üzerine söylenen türkülerin ilk söylenişine türkü yakmak denir. Türkü hem bir nazım biçimi adı hem de musiki ile birlikte kullanılır. (Güleç 2017: 86). Dizilerde modern müziğin yanı sıra türkülere de yer verilmiştir.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde 28. Bölümde “Beyaz Giyme Toz Olur” türküsü yer almaktadır. Bununla birlikte usullü türkülerden karşılama bütün dizini boyunca yer almaktadır.

Hercai dizisinde 3. Bölümde “ Gesi Bağları”, 13. Bölümde “Değmen Benim Gamlı Yashı Gönlüme” , 29. Bölümde “Sen Bir Aysın” , 41. Bölümde “ Telli Turnam” ,44. Bölümde “Bahçada Yeşil Çınar” ,46. Bölümde “Odam Kireç Tutmuyor” , 63.bölümde “Bu Tepe Pullu Tepe”, 64. Bölümde “Bir Ay Doğar” türküleri yer almaktadır.

Gönül Dağı dizisinde 1,4,10,13,14,15,19,20,24,ve 25. Bölümlerde “Bağa Gel Bostana Gel”, 2. Bölümde “Zülûf Dökülmüş Yüze , Gesi Bağları, Cahildim Dünyanın Rengine Kandım” 3. Bölümde “Pınar Başından Bulanır , Neredesin Sen” 4. Bölümde “ Doyulur Mu , Yalan Dünya” 5. Bölümde “Hüma Kuşu” ,6. Bölümde “Hata Benim” 7. Bölümde “ Nar Tanesi” ,8. Bölümde “Karadır Bu Bahtım , Ervah-ı Ezel ,Bahçada Yeşil Çınar” ,9. Bölümde “Niğde Bağları , Felek Bize Neler Eyledi” 10. Bölümde “Karadır Kaşların” 11. Bölümde “Zahidem” 14. Bölümde “Halkalı Şeker”, 17. Bölüm “ Bir Ayrılık Bir Yoksulluk Bir Ölüm” ,18. Bölüm “Nar Tanesi ,Sendeki Kaşlar” 19.bölüm “Kesik Çayır” 20. Bölümde “Çiçekler Ekiliyor ,Kesik Çayır” 21. Bölümde “Sen Benimsin Ben Senin , İki Büyük

Nimetim Var” 22. Bölümde “Ben Miyim Dünya” 23. Bölümde “Neredesin Sen” 26. Bölümde “Ela Gözlüm” 28. Bölüm “Bayram Olsun” türküleri yer almaktadır.

Yeşil Deniz dizisinde 1.Bölümde “Ölümlü Dünya Ölümlü İnsan”, 2. Bölümde “ Kendim Ettim Kendim Buldum”, 3. Bölümde “ Sendeki Kaşlar”, 5. Bölümde “Kahverengi Gözlerin” “ Gönül Kuşu Uçacak” 6. Bölümde “ Yanyom Hele” 8. Bölümde “Anla Garip Halimden”, 10. Bölümde “Gımıldan” “O Yar Gelir” 13. Bölümde “Hadi Gel Benim Ol” 15. Bölümde “ Evlerinin Önü Mersin” 18. Bölümde “Sensiz İki Gün”, 20. Bölümde “Kendim Ettim Kendim Buldum” , 23. Bölümde “Değme Felek”, “İlvanlım” 25. Bölümde “Ervah-I Ezel” , 30. Bölümde “Ne Feryad Edersin Divane Bülbül”, 32. Bölümde “İlvanlım”, “Cemilem”, “Ervah-I Ezel” “Mevlam İki Göz Vermiş”, 38. Bölümde “Dere Geliyor Dere”, 41. Bölümde “Yeşil Ördek”, 48.Bölümde “İlvanlım”, 49. Bölümde “Neredesin Sen”, 56. Bölümde “Çeşm-İ Siyahım” 58. Bölümde “Bahçe Duvarından Aştım”, 61 Bölümde “Cahildim Dünyanın Rengine Kaldım”, 62. Bölümde “Ervah- Ezel” “Merdo”, 75. Bölümde “Ervah-I Ezel” türküleri yer almaktadır.

Yeni Gelin dizisinde 6. Bölümde “Has Gelin”, “Açma Zülüflerini”, 9. Bölümde “Beyaz Giyme Toz Olur”, 13. Bölümde “Sarı Gelin”, 14. Bölümde “Ben Seni Sevdiğümü”, 16. Bölümde “ Geldi Bir Karaduman” 17. Bölümde “Çay Elinden Öteye”, 20. Bölümde “Gönül Dağı”, 41. Bölümde “Erik Dalı”, 44. Bölüm “Yeşil Kürküm” 48. Bölüm “Ayletme Beni” 50. Bölüm “Civanım” türküleri yer almaktadır.

Sıla dizisinde 5. Bölümde “Yeşil Turnam”, 17. Bölümde “Altın Hızma Mülayım”, 66. Bölümde “Turnam Gider Mardine’e” 68. Bölümde “Bahçada Yeşil Çınar” türküleri yer almaktadır.

Yabancı Damat dizisinde 76. Bölümde “ Osman Ağa” 104. Bölümde “Canıma Değdi Aney” türküleri yer almaktadır.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 1. Bölümde “Gün Gelir”, 4. Bölümde “Oy Sevdiğüm” 6. Bölümde “Bu Gelen Kayuk Midur” 7. Bölümde “Karadeniz Pusludur” 8. Bölümde “ Gün Gelir” 10. Bölümde “Kardeniz Pusludur”, 13. Bölümde “Hey Gidi Karadeniz”, 16. Bölümde “Ha Bu Ander Sevdaluk”, 19. Bölümde “Yârim Gitti Ormana “, 20. Bölümde “Gün Gelir”, 23. Bölümde “Çıktım Dağın Başına” “Oy Beni Vurun” 34. Bölümde “ Koyverdin Gittin Beni” 41. Bölümde “Gün Gelir” 45. Bölümde “Ha Bu Ander Sevdaluk”, 47. Bölümde “Kapındaki Nar Midur”, 50. Bölümde “Hey Gidi Karadeniz” 58. Bölümde “Ayrılık” 64. Bölümde “Zulmetme Kardeniz “ türküleri yer almaktadır.

Sevdaluk dizisinde 1. Bölünde “Samistal Yaylası” “Hemşin Deresi” 2. Böümde “İşte Gidiyorum”, 4. Bölümde “ Ha Bu Ander Sevdaluk”, “Fırtınada Sevdaluk” “Samistal

Yaylası” 5. Bölümde “ Koyverdun Gittin” “Samistal Yaylası” 6. Bölümde “Koyverdun Gittin Beni” 7. Bölümde “Atın Beni Denizlere”, “Yüksek Dağlara Doğru” 8. Bölümde “Ha Bu Ander Sevdaluk”, 9. Bölümde “Koyverdun Gittin Beni”, 10. Bölümde “Apolas Lermi-Mektup” “Biçtüm Çayır Çimeni”, 11. Bölümde “Cerrahpaşa” “Koyverdun Gittin Beni”, 12. Bölümde “Sevduğum” “Denizde Karartı Var” “Hey Gidi Karadeniz” 16. Bölümde “Çayeli Dereleri” 18. Bölümde “Ben Denizde Bir Gemi” “Gizli Sebep” 19. Bölümde “Coştum Yine”, 20. Bölümde “Sevduğum” türküleri yer almaktadır.

Ege'nin Hamsisi dizisinde 1. Bölümde “Çay Elinden Öteye” “Denizin Dibinden Hatçem” “Asamam Çardaktan” 2. Bölümde “Gımıldan” 4. Bölümde “Gımıldan”, 9. Bölümde “Sevdaluk Zor Zanaat” 13. Bölümde “Koyverdun Gittin Beni ” 16. Bölümde “Denizde Karartı Var” 17. Bölümde “Sevduğum” 18. Bölümde “Koyverdun Gittin Beni” 23. Bölümde “Hüdayda” türküleri yer almaktadır.

Türküler dizi içerisinde büyük öneme sahiptir. Her türlü duygu durumuna uygun bir türkü seçilmesine özen gösterilmiştir. Bunun yanı sıra yer alan bazı türküler, popüler kültürün etkisiyle değişiklik göstermiştir. Bu değişikliğe de yer veren diziler hem unsurun ilk halini hem de günümüze uyarlanan halini izleyiciye aktarmada başarılı olmuştur.

3.7.1. Türkü Atışması

Türkü atışması, âşıkların birbirlerini sazda ya da sözde yenmeye çalışmasıdır.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 30. Bölümde (1.28.50) Saniye ve Asiye atışma yapmıştır.

“Saniye: Serenderde lazutlar/ Astum ki kuruyacak/ Biraz yetenek lazum / Bana türkü atacak

Asiye: Serenderde lazutlar çok asulu kalmasun / Gelin türkü ehlidür / Ondan şüphen olmasun

Saniye: İki yangaz bir deli/ Mustafa oldi babalari / Mevlam evlattan güldürdi / Dert verdi gelinleri

Asiye: Kaleli konağının yolu yokuş yukari / Alem mum ile arar bizum gibi gelini

Saniye: Kaleli konağında gelin ipe laf dizer / Artık zaman böyledir gelin der oğlum dinler”

Ege'nin Hamsisi dizisinde 13. Bölümde (56.35) Şevket, Deniz'e kemeçe ile atma türküyü öğretmektedir. 14. Bölümde (02.15) Melahat rüyasında Şevket ile atışmaktadır.

“Şevket: Alalum anlaşılum dağları dolaşalum / ikimizde sevdali / Rize'de buluşalum

Rize'de buluşalum

Deniz: indim dere başına/ gördüm güzel gözünü / Babanı kandıracam alacam seni laz kızi / alacam seni laz kızi

Şevket : Bu yaz düğün yok idi bir horon tepemedum/ sıcak mi basti bizi gönülden sevemeduk da /gönülden sevemeduk da

Deniz: Siğacukta gezersin gözlerini süzersin / Niçin beni üzersin kıvama geldi baban azıcık yakındır düğün

Melahat: fırtına Melahat adum çok meşhurdur inadum baktum herkes laz olayı artık ben de bir lazum

Şevket: Ben hakiki uşağum da muhlama ustasiyum / senin neren fırtına güvenmem rüzgarına

Melehat: He laz olmuşum he kürt egeli çerkes arap insan ayırmak olmaz ben de türk kızıyum bak

Melehat: Bana meydan okumadan titre de kendine / gel ayağunu denk al ki ödeme ağır bedel / Alurum aklını alurum aklını / Alurum aklını alurum aklını”

Dizilerde yer alan türkü atışmaları şakalaşma niteliğinde yapılmaktadır. Yapılan atışmalar doğru bir şekilde izleyiciye aktarılmıştır.

3.8. Atasözü ve Deyimler

Nazım nesir her iki şekil ile eski tecrübeleri “tam bir fikir” kompozisyonu içinde teşbih, mecaz, kinaye, tezat gibi edebi sanatların kudretinden faydalanarak süslü, kapalı olarak veya bazen açık mecazsız hususıyla yetişecek gençlere aktaran sözlere atasözü denir (Elçin,1986: 626).

Asıl anlamlarından uzaklaşarak yeni kavramlar meydana getiren kalıplaşmış sözlere deyim denir (Elçin,1986: 642).

Kuzey Yıldız'ı “İlk Aşk” dizisinde karşımıza çıkan atasözü ve deyimler şu şekildedir:

- At alan Üsküdar'ı geçti
- Bir çuval inciri berbat etmek
- Zil takıp oynamak

- Rüzgar ektin fırtına biçtin
- Ayrarı yok içmeye tahterevalli ile gider sıçmaya
- Saman alevi gibi
- Kırk fırın ekmek yemek

Sevdaluk dizisinde yer alan atasözü ve deyimler şu şekildedir:

- Yaralı parmağa işlememek
- Hamama giren terler.
- Eğri oturalım doğru konuşalım
- Köpeksiz köyde değneksiz gezmek
- Halt yemek
- Alnının çatından vurmak
- Yüreğine su serpilmek
- Üzümü ye bağını sorma
- Katakulli yapmak

Sen Anlat Karadeniz dizisinde yer alan atasözü ve deyimler şu şekildedir.

- Dost acı söyler.
- Hangi dağda kurt öldü
- Dağ dağa kavuşmaz insan insana kavuşur.
- Bozacının şahidi şıracı

Yabancı Damat dizisinde yer alan atasözü ve deyimler şu şekildedir.

- Ayıkla pirincin taşını
- Atı alan Üsküdar'ı geçti.
- Kaş yaparken göz çıkarmak
- Gemileri yakmak
- Burnunda tütme
- Keskin sirke küpüne zarar
- Çivi çiviye söker
- Yağmurdan kaçarken doluya tutulmak
- Ocağa incir ağacı dikmek
- Yenilen pehlivan güreşe doğmaz
- Parayı veren düdüğü çalar

Yeşil Deniz dizisinde yer alan atasözü ve deyimler şu şekildedir.

- Eli ayağı kesilmek
- Şeytanın bacağı kırılmak
- Kurban olmak
- Bir çuval inciri berbat etmek
- Ayvayı yemek
- Kuyusunu kazmak
- Ağzı iyi laf yapmak
- Canına okumak
- Dokuz doğurmak
- Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez.
- Çalışmayan demir pas tutar.

Yeni Gelin dizisinde yer alan atasözü ve deyimler şu şekildedir.

- Karamanın koyunu sonra çıkar oyunu
- Anca beraber kanca beraber
- Nuh diyip peygamber dememek
- Kurunun yanına yaş da yanar.
- Doğmamış çocuğa don biçmek

Sıla dizisinde yer alan atasözü ve deyimler şu şekildedir.

- Kuyunu kazmak
- Kol kırılır yel içinde kalır
- Erken kalkkan yol alır

Ege'nin Hamsisi yer alan atasözü ve deyimler şu şekildedir.

- Köküne kibrit suyu dökmek
- Karamanın koyunu sonra çıkar oyunu
- Dağdan gelip bağdakini kovmak
- Tencere düşmüş kapağını bulmuş.
- Ağzından çıkanı kulağın duysun
- Yangına körükle gitmek
- Gözünün yaşına bakmamak
- Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez

Gönül Dağı yer alan atasözü ve deyimler şu şekildedir.

- İstemediği ot burnunun dibinde bitmek
- Kurban olmak
- İşe karışmak
- Kılına dokunmamak

Hercai dizisinde yer alan atasözü ve deyimler şu şekildedir.

- Öküz öldü ortaklık bozuldu
- Eceline susamak
- Kurban olmak

3.9. Oyun

Türk eğlence kültüründe çocuk oyunlarının, yetişkinler tarafından oynanan oyunlar olarak da yöresel oyunlar ve köy seyirlik oyunlarının ayrı bir önemi vardır. Folklorun eğitim işlevi bağlamında değerlendirildiğinde çocuk oyunları, çocuğun arkadaşlarıyla iletişim kurmasını, paylaşımlarda bulunmasını ve bazı konuları kendi deneyimleriyle öğrenmesini sağlar. Yetişkinler tarafından oynanan yöresel oyunlar, ortaya çıktığı bölgenin ve o bölgede yaşayan halkın gelenek ve göreneklerini, inanç sistemini ve yaşam tarzını yansıtmaktadır (Serbest; 2020: 745-761).

3.10. Seyirlik Oyunlar

Karagöz, Ortaoyunu, meddah, kukla, tuluat tiyatrosu ve halk arasında oynanan, taklide dayalı ve izlenmek için sergilendikleri oyunlara seyirlik oyunlar adı verilmiştir (Boratav,2019: 203).

3.11. Karagöz Oyunu

Aktörler ve dekoru deriden kesilmiş suretlerden olan cansız kuklalarla Karagözcü denen kişiler tarafından bir beyaz perdenin arkasından suretleri perdeye yapıştırarak oynatılan oyundur. (Boratav, 2019: 215). Karagöz oyunu dizilerde Ramazan eğlencesi kapsamında oynanmıştır.

Kuzey Yıldızı “ İlk Aşk” dizisinde 60. Bölümde (53.40) oyun aktörlü olarak karşımıza çıkmaktadır. Kuzey Hacivat, Sefer Karagöz olup sahneden Karagöz oyunu oynamıştır. Gönül Dağı dizisinde 24. Bölümde (1.06.45) Rıfat kuklalar ile karagöz oyunu oynamıştır. Yeni Gelin dizisinde 15. Bölümde (1.52.20) Karagöz oyunu oynatılmıştır.

Dizilerde hem kukla hem de tiyatro olarak Karagöz ve Hacivat’a yer verilmiştir. İki farklı biçimde de yer alması çeşitlilik açısından unsurun tanıtımına katkı sağlamıştır.

3.12. Çocuk Oyunları

Yeşil Deniz dizisinde 31. Bölümde (1.07.00) İsmail, Cemil, Süleyman ve Emin çocukluklarını anmak için küçükken uçurtma uçurdıkları yerde uçurtma uçurmuştur.

Yeni Gelin dizisinde 6. Bölümde (1.39.00) Bella, Nazgül ve Afet ortada sıçan oynamaktadır. Ortada sıçan en az üç kişi ile oynanır. Bir kişi ortaya geçer ve topla o kişi vurulmaya çalışır. 9. Bölümde (56.00) pikniğe giden Bozoklar renkli istop oynamaktadır. Bir araya toplanılır. Bir kişi topu havaya atar ebe seçer. Seçilen ebe bir renk söyler. Diğerleri de o rengi bulmaya çalışır. Renk buluncaya kadar ebe topla onları ebelemeye çalışır. 30. Bölümde (1.27.50) Hazar, Gökhan ve Kaan ağalık için güreşirler. Gökhan güreşi kazanır. 38. Bölümde (1.48.30) yöreye ait orta oyunu oynanır. Oyunun oynayışı şu şekildedir: Oyun üç kişi ile oynanmaktadır. Bir kişi ortaya, diğerleri de onun sağ ve sol yanına oturur. Yanlardaki iki kişiden sağdaki sol, soldaki sağ bacağına açar ellerine küçük sopa verilir. Ortada olan oyuncu, diğer iki oyuncuyu şaşırtmak ve konuşturmak amacıyla sorular sorar. Soru sorarken oyuncu fark etmeden birinin ya da aynı anda ikisinin bacağına vurmaya çalışır. Kenardaki oyuncular da ellerindeki sopa ile ortadaki oyuncunun eline vurmaya çalışır. Kim vurursa oyunu kazanır. Bu oyun 38. Bölümde (1.48.30) Kalender, Müsellim ve İskender arasında oynanmıştır. Kalender, Müsellim ve İskender’e soru sorup bacaklarına vurmıştır. 39. Bölümde (20.15) Kalender, Kamila ve Kamil arasında oynanmıştır. Kalender soru sorup bacaklarına vurmıştır. 42. Bölümde (2.08.00) Kalender, Baran ve Şirin arasında oynanmıştır. Baran, Kalender’in eline vurmaya başlamış olup Kalender ilk defa kaybetmiştir. 46. Bölümde (12.16) Korkut, Türkmen ve Hasan arasında oynanmıştır. Korkut soru sorup bacaklarına vurmıştır.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde 16. Bölümde (37.28) Kuzey, Poyraz ve Sefer orta oyunu oynamıştır. Kuzey soru sorup bacaklarına vurmıştır. 29. Bölümde (33.30) bütün herkes pikniktedir. Piknikte ortada sıçan oynanışlardır.

Sen Anlat Karadeniz dizisinde 14. Bölümde (2.08.50) Tahir, Yiğit'i adı bilyalı olan tahta arabaya bindirmiş yolda sürmüşlerdir.

SONUÇ

Televizyon, toplum hayatına girdiği yıllardan itibaren kitleleri ve dünya üzerindeki iletişimi etkilemektedir. Televizyonun yaygınlaşmasıyla birlikte birincil sözlü kültür ortamı yerini ikincil sözlü kültür ortamına bırakmıştır. Bununla birlikte dinlemeye alışkın sözlü kültür toplumu izlemeye yönelmiş ve hikâyelerin yerini diziler almıştır. Bu durum ile birlikte kültür aktarımı sosyal çevreler ile değil diziler ile sağlanmaya başlanmıştır. Kültür aktarımının bu şekilde değişmesini olumsuz yönde algılanmak yerine kültürün çıkarları doğrultusunda kullanıldığında kültür aktarımına olumlu yönde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmamız da bu düşünce doğrultusunda on farklı yörede çekilen dizilerde yer alan kültürel unsurların kültür aktarımına nasıl katkı sağladığı yönündedir. Fakat şunu da belirtmek gerekir ki incelenilen diziler kimi açılardan kültür aktarımına olumlu katkılarda bulunurken kimi öğeleri de tahribata uğrattığı tespit edilmiştir.

Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi Ordu yöresini ve kültürel unsurlarını ele alan bir dizidir. Dizi genel itibariyle yörenin halk bilimsel unsurlarını izleyiciye aktarmada başarılı olmuştur. Yörenin, geçiş dönemleri, yemek kültürü, oyunları, yaşam alanları ve geçim kaynaklarını başarılı bir şekilde verilmiş olup kültür aktarımına olumlu yönde katkı sağlamıştır. İlk olarak dizi Ordu yöresinin ağız özelliklerini ve kalıp ifadelerini doğru bir şekilde izleyiciye yansıtmıştır. Dizide geçiş dönemlerinden evlenme ve doğum ön plandadır. Evlenme unsurunda Yıldız ve Kuzey’in, Poyraz ve Kamer’in evlilik aşamalarının hepsi yöreye ait işlenmiştir. Tek eksik nokta Kamer ve Poyraz’ın düğünü gösterilmemiştir. Düğünün gösterilmesi yöreye ait düğün geleneklerinin tekrar hatırlanmasına fırsat sağlayıp unsurun izleyici tarafından daha da pekiştirilmesine yardımcı olabilirdi. Doğum unsuru işlenirken bebeğin cinsiyetinin tayini ve bebeğe isim verme unsurları tahribata uğramıştır. Bebeğin cinsiyetinin bir parti eşliğinde balon patlatılarak öğrenilmesi ve doğan bebeğin kulağına ezan okunmadan direkt annenin koyduğu isimle anılması kültürel bir değer taşımayıp unsurun tahribata uğramasına sebep olmuştur. Dizide yöreye ait geleneksel yapıdaki evler kullanılmıştır. Bu da yörenin mimari ve yaşam alanlarını doğru aktarmıştır. Dizide yenilen ve en sevilen yemekler olarak yörenin yöresel yemekleri yer almaktadır. Daha çok sözel olarak ifade edilen yemeklerin görsellerine de yer verilseydi kültür aktarımına daha fazla katkısı olurdu. Yöreye ait karşılama oyunu her eğlence ve sevinç anında oynanmış olup Giresun karşılama oyunu ile arasındaki fark

belirtilmiştir. Bu farkın belirtilmesi oyunun hangi yöreye ait olduğu sorusuna da cevap vermiştir. Dizi genel olarak yörenin halk bilimsel unsurlarına doğru olarak yer vermiştir.

Hercai dizisi Mardin yöresini ve kültürel unsurlarını ele alan bir dizidir. Dizi, kültürel unsurlardan töreyi ön plana çıkarmış ve işlemiştir. Dizide ağız özelliğine çok dikkat edilmemiş belli başlı kelimeler çerçevesinde ağız özelliği aktarılmaya çalışılmıştır. Töre dizisi olarak karşımıza çıkan Hercai dizisi töre ve töre kurallarını yansıtmakta başarılı olamamıştır. Töreyi sadece “namus” kavramı üzerinden yansıtmaya çalışmıştır. Töre adına verilen kararların bir yaptırımı ve sürekliliği yoktur. Nasuh Ağa, Reyyan’ı namuslarını kirletti diye öldürmek ister fakat babası Hazar Bey buna engel olur. Törede böyle bir şey söz konusu değildir. Dizi daha çok aşk intikam arasındadır. Ailesinin intikamını almak isteyen Miran, Reyyan’ın namusunu intikam aracı olarak kullanmış daha sonrasında aşık olmuştur. Dizi de bu aşk çerçevesinde gerçekleşen olayları anlatır.

Dizi, yörenin geçiş dönemlerini anlatmakta başarılı olmuştur. Reyyan’ın, bebeğin cinsiyetini tahmin etmesi için yaptığı bıçak, tuz ve yüzük testi, Azad’ın kardeşinin ismini verirken kulağına ezan okuması, Miran ve Reyyan’ın düğünü, düğünde oynadıkları Reyhani oyunu ve Hazar’ın cenazesi geçiş dönemi unsurlarını az ve öz olarak yöreye uygun aktarmıştır. Bununla birlikte dizinin konakta ve Mardin sokaklarından çekilmesi yörenin mimarisini aktarmakta önemli rol oynamıştır.

Gönül Dağı dizisi İç Anadolu yöresini ve kültürel unsurlarını ele alan bir dizidir. Dizide her yeni bölümde bir karakterin hikâyesinin anlatılması halk bilimi unsurları konusunda çeşitlilik göstermiştir. Zahide’nin gelin almasında mani okunması, bayraktar olması, Hüseyin’in ağıtçılık mesleği ile uğraşması, Günışın ve Döndü’nün mani atışmaları yörenin kültürel unsurlarını aktarmada başarılı olmuştur. Bunun yanı sıra yardımlaşma ve dayanışma kültürü, türkülere dizide oldukça yer verilmiştir.

Sıla dizisi Mardin yöresini ve kültürel unsurlarını ele alan bir dizidir. Dizide ağız özelliği belirli kişiler tarafından belirli kelimeler kullanılarak verilmeye çalışılmıştır. Oyuncular ağız özelliğini yakalanmak için gırtlaktan konuşmaktadır. Fakat bu durum yörenin ağız özelliğini yansıtmakta başarılı olamamıştır. Sıla dizisi ana öge olarak töreyi ele almıştır ama bunun yanı sıra ağalık sistemine başkaldırı ve berdel evliliği de ön planda işlenen konulardır. Berdel evliliği sonucunda evlenen Sıla, Mardin’den Azad ve Narin ile birlikte kaçar, bu durum berdeli bozar bunun üzerine töre meclisi toplanır ve üçünün de infazına

karar verir. İnfazın gerçekleşmesi için meclis önce Boran'ı, Boran yapmayınca da başka adamları gönderir. Sıla'nın hamile olduğunun öğrenilmesi infazı doğuma kadar erteletir. Bu zamanda da Boran ile barışır ve Boran infazın kalkması için yol arar. Bu olaylar devam ederken dizide iki töre cinayeti işlenmiştir. Tecavüz sonrası hamile kalan Rukiye ve okumak için evden kaçan Zeynep'in meclis tarafından infazına karar verilir. Bunun yanı sıra Boran, Genco aşiretinin ağasıdır. Aşiret içindeki anlaşmazlıkların kararını da o vermektedir. Örneğin iki aile arasındaki su kanalı anlaşmazlığında Boran önce mantık çerçevesinde kararını vermiştir. Fakat bu mecliste kimseyi memnun etmemiştir. Geçmişte bu tarz olaylarda töre ne derse onun gibi yapılmasına karar verilmesi gerektiği savunulur ve baskılar sonucunda Boran kararını değiştirmek zorunda kalmıştır. Bunun sonucunda anlaşmazlık devam etmiştir ve diğer aileden bir kişi vurulduğunda kan davası başlamıştır. Töre de kimin haklı kimin haksız olduğuna bakılmaz. Önemli olan törenin yaptırımları ile halkı korkutmak ve sorunların meydana gelmesine dillendirilmesine engel olmaktır. Bu çerçevede töre kavramı sadece “ namus” olarak gösterilmemiş ve “ Töre demek namus demek” düşüncesinden ayrılmaya çalışılmıştır. Dizinin her bölümünde töre ve törenin yaptırımları işlenmiştir. Kocasını ölen kadın töre gereği kayını ile evlenir. Bu durum da dizide işlenmiştir. Boran, Yakup ve Düriye'nin evliliğine engel olsa da Dilaver ve Ümmü'ye engel olamamıştır. Boran ağa olmasına rağmen törenin kurallarını uygulamamayı, ağalık sisteminin kalkmasını, yaşanan sorunların hukuk önünde çözülmesini ister. Törenin kaldırılması ve törenin yaptırımlarının engellenmeye çalışılması dizide Boran tarafından işlenmektedir. Bununla birlikte dizinin final sahnesinde Boran kendi aşiretinde ağalık sistemini kaldırmış olup aşiret içindeki sorunların hukuk önünden çözüleceğini aşiretini toplayarak haber vermiştir. Dizide geçiş dönemlerinden evlenmeye bakıldığı zaman Azad ve Narin'in Sıla ve Boran'ın düğünü olmuştur. Düğün yörenin geleneklerini anlatmakta başarılıdır. At ile kız alma, berdel karşılığında evlenen Sıla'nın gelinlik değil berdel kıyafeti giymesi ve düğünde oynanan Reyhani oyunu yörenin kültürünü aktarmada başarılı olmuştur. Bununla birlikte dizinin konakta ve Mardin sokaklarından çekilmesi yörenin mimarisini aktarmakta önemli rol oynamıştır.

Sen Anlat Karadeniz, Trabzon yöresini ve kültürel unsurlarını ele alan bir dizidir. Dizi yörenin ağız özellikleri ve kalıp ifadelerini belirli karakterler üzerinden yansıtmıştır. Dizide Saniye, Mustafa, Fikret, Mercan, Nazar yörenin ağız özellikleri ile konuşurken diğer karakterler sinirlendiklerinde ya da bu karakterle konuşurken yörenin ağız özelliğini kullanmıştır. Dizi kadına şiddet ve aşk konuları işlenmiştir. Dizide yer alan geçiş

dönemleri yöreye ait işlenmiştir. Düğünlerde mutlaka horon oynanmış, cenazeler yıkanmış ve gömülmüş, yeni doğan bebeğin kulağına ezan okunmuştur. Trabzon Sürmene 'de çekilen dizi yörenin mimari ve doğa güzelliklerini yansıtmıştır.

Ege'nin Hamsisi dizisi İzmir ve Rize yöresinin kültürel unsurlarını ele alan bir dizidir. Dizide iki yörenin ağız özellikleri karakterler üzerinden verilmiştir. Şevket, Fikret, Dursun, Nuri Karadeniz; Melahat, İbo, Eşref, Şükran İzmir yöresinin ağız özelliklerini kullanmıştır. Dizide Şevket ve Melahat'ın restoranlarının olması iki yöreye ait yemeklerin yapılmasına ve gösterimine imkân sağlamıştır. Geçiş dönemlerinden evlenme dizide işlenmiştir. Bu çerçevede kız isteme, nişan ve direkt düğün yapılmıştır. Yörelere ait bir unsura rastlanmamıştır. Yörelere ait halk oyunlarından zeybek ve horon oynanmıştır. Bunun yanı sıra dizide zaman zaman İzmir, Rize karşılaştırılması yapılmış yörelere ait unsurlar küçümsemiştir. Bu duruma örnek olarak lahana sarması ve asma yaprağı sarmasının tatları konu olmuş iki tarafta birbirini küçümsemiştir. Dizi çoğunlukla İzmir'de çekilmiştir fakat Rize'de çekilen bölümler de vardır. İki şehrin de mimari yapısı ve doğal güzellikleri yöreleri yansıtmakta başarılı olmuştur.

Sevdaluk dizisi Rize Çamlıhemşin yöresinin kültürel unsurlarını ele alan bir dizidir. Dizi yörenin ağız özelliklerini yansıtmaktadır. Dizide ön plana çıkan unsur türkülerdir. Her durumda her olay sonrasında konuyla bağlantılı bir müziğe / türküye yer verilmiştir. Dizide geçiş dönemlerinden evlenmeye yer verilmiştir. Önce Çamlıhemşin düğünü nasıl yapılır bu anlatılır bu çerçevede Ali İhsan ve Adalet'in düğünü olmuştur. Hemşin horunu kutlama ve düğünlerde çalmıştır. Dizide yörenin mimari yapısı ve doğal güzelliklerine sıkça yer verilmiştir.

Yabancı Damat dizisi Gaziantep yöresinin kültürel unsurlarını ele alan bir dizidir. Ağız özellikleri belirli kişiler üzerinden yapılmıştır. Dizide geçiş dönemlerinden evlenme ve doğum işlenmiştir. Evlenmede herhangi bir yöresel unsura rastlanmamıştır. Doğumda ise kulağa ezan okunarak isim koyma unsuru işlenmiştir. Dizi Gaziantep'te bir konakta ve Gaziantep çarşısındaki bir dükkânda geçmiştir.

Yeşil Deniz dizisi İzmir yöresinin kültürel unsurlarını ele alan bir dizidir. Dizinin bütününde ağız özellikleri doğru aktarılmıştır. Dizide geçiş dönemlerinden evlenme unsuru çokça işlenmiş olup yöreye ait bir şekilde aktarım sağlanmıştır. Önce kadınlar arasında

kına gecesi ertesi gün damat evinde yemek sonrasında gelin alma ve gerdek şeklinde ilerleyen bir yapı vardır. Kadınlar ve erkekler gelin alma dışında bir araya gelmezler. Dizide yörenin mimari yapısı ve doğal güzelliklerine yer verilmiştir.

Yeni Gelin dizisi Adana yöresinin kültürel unsurlarını ele alan bir dizidir. Dizi ağız özelliklerini karakterler üzerinden sağlamıştır. Dizide geçiş dönemlerinden evlenme ve doğum yer almaktadır. Hazar ve Bella'nın düğünü yapılmıştır. Gelinin ata binerek gelmesi, oynanan halk oyunları, misafirlere verilen yemekler yörenin unsurlarını yansıtmıştır. Doğumda kısırlığın giderilmesi için yapılan ritüeller yörede yer alan ritüellerdir. Muteber(Adana) Asiye(Trabzon) ve Ayşe (Arap Kökenli) farklı yörelerden oldukları için yörelerine ait yemekleri yapmaları, yöreye ait halk oyunlarını oynamaları çeşitlilik sağlamıştır. Dizide Adana'ya gelen Kamil'e Kalender, Adana gezisi düzenlemiş bu sayede Adana'nın turistik mekânları gezilmiştir.

Dizilerde yer alan kültür unsurları incelendiğinde bazı dizilerde halk kültürü unsurları dekor olarak kullanılırken bazı dizilerde ana tema olarak işlemiştir. Dizi senaryosunu ve dizinin çekimini zorlaştırmayacak aynı zamanda izleyicinin dikkatini çekerek reyting sağlayan kültür unsurlarına daha çok yer verilmiştir. Bu açıdan dizilerde en çok geçiş dönemlerine, türkülere ve halk oyunlarına yer verildiği ve izleyiciye aktarıldığı görülmektedir. Diziler bu açıdan kültür aktarımına hizmet ettiği gibi popüler kültüre ve kültür endüstrisine de hizmet etmektedir.

Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" dizisinde bebeğin cinsiyeti bir parti ile öğrenilmiş ve cinsiyete göre balon patlatılmıştır. Bu organizasyon kısa bir süre içinde bütün toplumu etkilemiş ve buna benzer birçok cinsiyet partisi düzenlenmiştir hala daha bu akım Türkiye'de sosyal medya üzerinden devam etmektedir. Dizi, Ordu ilinin tanıtımında önemli rol oynamıştır. Dizinin çekildiği zamanda faaliyete geçen Çambaşı Kayak Merkezi ve Gençlik Parkı'nın tanıtımı ilk defa dizi içinde yapılmış olup turizm açısından bölgeye katkı sağlamıştır. Bunun yanı sıra dizi çekimlerinde kullanılan Çambaşı ve Perşembe Yaylası, Yason Kilisesi ve Boztepe şehrin tanıtımında önemli rol oynamıştır. Şehrin Kuzey Yıldızı dizisiyle tanınmasından dolayı Yenimahalle mahallesinin adının önüne Kuzey Yıldızı ibaresi getirilmiş olup mahallenin adı Kuzey Yıldızı Yenimahalle olarak değiştirilmiştir. Dizi içinde Kuzey, Yıldız ile beraber yaşamak için bir ev inşa etmiştir. Perşembe Çamburnu'nda yer alan ev dizi bitiminde turizm amaçlı kullanılıp ziyarete açılmıştır.2021 yılında yanan bu ev hem yerel hem de ulusal basında yankı uyandırmıştır (URL-3 2021).

Ordu Belediyesi deniz turizmi için aldığı teknenin adını “Kuzey Yıldızı” koymuştur (URL-1 2022).

Hercai ve Sıla dizisi aynı konakta çekilmiştir. Sıla dizisi yayınlanma tarihi daha eski olduğu için ilk olarak Sıla Konağı olarak turizme katkı sağlayan konak Hercai dizisinin çekilmesiyle adının değiştirilerek Hercai Konağı olarak turizme katkı sağlamaya devam etmiştir. İki dizide de yer alan yöreye ait halk oyunu reyhani oyunu yayınladıkları iki dönemde de ses getirmiştir. Sıla dizisinde Boran, Sıla’ya yöreye ait telkâri sanatından toka almıştır. Döneminde çok beğenilen ve popüler olan bu toka halk arasında “Sıla tokası” olarak isimlendirilmiş ve bu şekilde satılmıştır (URL-2 2007). Hercai dizisinde 65. Bölümde gerçekleşen Hazar’ın ölümü ve cenazesi yayımlandığı tarihte büyük ses getirmiş olup reyting sonuçlarında diziyi birinci yapmıştır.

Sen Anlat Karadeniz dizisi toplumda işlediği konu bakımından dikkat çekmiş olup çeşitli çalışmalara da konu olmuştur. Dizinin temelinde yer alan kadına şiddet ve bu şiddetin dizi içinde gösterilmesi toplumun belli kısımlarınca tepkiye neden olmuştur. Bu tepkilerin başında kadına şiddetin meşrulaştırılması, kadının aciz gösterilmesi yer almaktadır. Bu konuda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalara örnek olarak:

- Süreyya Yıldız’ın “ Korumacı erkekliğin televizyon dizileri aracılığıyla yeniden üretimi: Sen Anlat Karadeniz”
- Ayça Seymenoğlu Baş’ın “ Türk televizyon dizilerinde kadına yönelik şiddet: Sen Anlat Karadeniz”
- Merve Yılmaz’ın “Türk dizilerinde kadın imgesi; Sen Anlat Karadeniz ” yüksek lisans tezleri örnek olarak verilebilir. Aynı zamanda konuyla alakalı bildiriler ve makaleler de bulunmaktadır.

Dizide kadının aile içi şiddete maruz kaldığını gösteren ve sessizce yardım isteğini belli eden avucun gösterilip sonra başparmağını avuç içinde tutup, elin yumruk yapılmasıyla yapılan yardım işaretinin gösterilmesi toplumda şiddete maruz kalan kadınların bunu öğrenmesine ve yardım istemesine de olanak sağlamıştır.

Gönül Dağı dizisinde yer alan ve popülerleşen unsur Neşet Ertaş türküleridir. Dizide yer alan türküler günümüz müzik kültürüne uyarlanmış olup remix adı verilen hızlı ve hareketli hale getirilmiştir. Remix haline gelen türküler kısa sürede popüler olmuştur.

Yabancı Damat dizisi Türk-Yunan ilişkilerine köprü olmuştur. Geçmişte yaşanan siyasi olaylara kısa da olsa yer verilmiştir. Ama daima barış mesajı verilmiştir. Dizi içinde yemek kültüründe çatışmalar yaşanmıştır. Benzer ve kısmen aynı olan yemeklerin kime ait olduğu tartışılmıştır.

Sevdaluk dizisi müzikleri ile ön plana çıkmıştır. Bununla birlikte o dönemde bölgede hidroelektrik santrali kurulumu söz konusudur. Rize halkı buna karşı olarak bazı eylemlerde bulunmuştur. Dizi de bu duruma dikkat çekerek bu konuyu senaryoya taşımıştır. Mevcut durumun daha geniş bir kitleye ulaşması dizi sayesinde gerçekleşmiştir. Yeşil Deniz dizisi müzikleri ile ön plana çıkmıştır. Dizinin jenerik müzikleri yayınlandığı dönemde müzik listelerinin başında gelmektedir.

Ege'nin Hamsisi dizisi iki farklı yöreyi kıyaslayarak anlattığı için karşılıklı bir etkileşim söz konusu olmuştur. Dizide İzmir ve Rize'nin turistik yerleri ve yemeklerinin tanıtılması bölgelerin tanıtımında önemli rol oynamıştır.

Yeni Gelin dizisi Adana'nın tanıtımında önemli rol oynamıştır. Kamil ve Kalender'in Adana gezisinde Adana'nın turistik mekânları gezilmiş ve bölgenin yemekleri yenilmiştir. Dizi içinde Trabzon ziyareti söz konusudur. Bu gezide de Trabzon'un turistik mekânları ve yemekleri yer almaktadır. Bu geziler esnasında Kalender “ Adana'ya gelerseniz mutlaka bunu yapın. Trabzon'a gelmişken bunu da yapmasak olmazdı.” Şeklinde cümleler kullanmıştır. Bu cümlelerde izleyiciyi manipüle etmeye odaklı cümlelerdir.

Sonuç olarak diziler aracılığıyla halkbilimsel unsurlar bilinçli ya da bilinçsiz olarak izleyiciye aktarılmıştır. Toplum tarafından benimsenip dikkatle takip edilen diziler teknolojik alt yapıyla halkbilimsel unsurlara da yer vererek oluşturulacak dizilerin çekilmesi kültür aktarımının sağlanmasını ve sürekliliğini sağlayacaktır. Bununla beraber dizilerin kültür endüstrisine ve popüler kültüre de hizmet ettiği unutulmamalıdır. Halkbilimsel unsurlara yer verilerek çekilecek diziler bu iki unsura hizmet ederken tahribata uğratılmasının önüne geçilmelidir.

KAYNAKLAR

- Abalı, İ. (2011). Koçarlı halk kültürü. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın
- Adanır, O. (2012). Sinema Televizyon Kültür, İstanbul. İzlenim Sanat Yayınevi. Aksoylu,
- Adorno, T. W. (2009). Kültür Endüstrisi: Kültür Yönetimi (çev. Nihat Ünler, Mustafa Tüzel, Elçin Gen), İstanbul: İletişim Yayınları
- Akalın, Ş. H. (2011). Türkçe sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu
- Akgül, A.(2006). Popüler Kültür-Televizyon İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme. Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Aksoylu, K. (2010). Laz Kültürü Tarih, Dil, Gelenek ve Toplumsal Yapı. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Aksu. Y. (2014). Sevdaluk [Televizyon Dizisi]. Show TV.
- Altun, I. (2003). Kandıra Türkmenlerinde doğum, evlenme ve ölüm. Yayımlanmış doktora tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Artun, E. (2004). Halk Edebiyatına Giriş. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Artun, E. (2007). Halk Kültürü Unsurlarının Gelecek Kuşaklara Taşınması. Halk Kültürlerini Koruma Yaşatma ve Geleceğe Aktarma Uluslararası Sempozyumu Bildirileri içinde, İstanbul: Motif Vakfı Yayınları, 40-49.
- Artun, E. (2015) Halkbilimi, İstanbul: Kitapevi Yayınları Aytaç, G. (2006).Kültür ve Edebiyat. Ankara: Hece Yayınları.
- Avcı, C. (2021). Kent ve İmge: Televizyon Dizilerinde Gaziantep Simülasyonu. Milli Folklor, s.130, 96- 109.
- Avcıoğlu, V.S. (2018). Tüketim Kültürü Ve Sosyal Medya Bağlamında Türkiye’de Televizyon Dizileri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Başçetinçelik, A. (2009). Adana halk kültürü’nde doğum-evlenme-ölüm. Adana: Altın Koza.
- Bilgici, U. (2018). Osmaniye Bahçe halk kültürü üzerine bir araştırma. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Osmaniye.
- Bilgiseven, A.K. (1995), Genel Sosyoloji, Filiz Kitabevi, İstanbul,
- Birgin, Z.G. (2018). Sahte Hayatlar: Bir Kültür Endüstrisi Ürünü Olarak Televizyon

Dizileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Boratav, P. N. (2013). 100 soruda Türk folkloru. Ankara: Bilgesu.

Boratav, P.N. (2019).100 Soruda Türk Halk Edebiyatı. İstanbul: Bilgesu Yayınları

Boyraz, Ş. (2001). Halk Kültürü Unsurlarının Televizyon Reklamlarında Kullanılması. Milli Folklor,s.49, 93-108.

Bozkurt G. (1991).İnsan ve Kültür. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Cereci, S. (2001). Televizyonda Program Yapımı. İstanbul: Metropol Yayınları.

Cereci, S. (2016). Televizyon Sosyolojisi. Ankara: Phoenix Yayınları.

Cin, F. (2004). Ceyhan Yörüklerinde halk kültürü araştırmaları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Curran, J. P. (1997). “Medya ve Demokrasi”, Medya, Kültür, Siyaset (ed. Süleyman İrvan), Ankara: Ark Yayınları.

Çelenk, S. (2005). Televizyon Temsil Kültür, Ankara. Ütopya Yayınevi.

Çelik, A. (2015). Günümüz Televizyon Dizilerindeki Kültürel Unsurların Sürekliliği. II. Uluslar arası Genç Halkbilimciler Sempozyumu Bildirileri. (Ed. Metin Özarslan) Ankara: Hacettepe Üniversitesi Türk Halkbilimi Bölümü Yayınları, s.88-96.

Çelik, E. (2013). Televizyon Dizilerinde Kürt Kimliğinin Temsili: Hayat Türküsü Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çiğdem, A. P. (2005). “Popüler Kültür ve Popüler Tiyatro”, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi. (8): 47-62.

Çobanoğlu, Ö. (2012). Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş.(Altıncı Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

Çoşgun, M. (2012). “Popüler Kültür ve Tüketim Toplumu”, Batman University Journal of Life Sciences. 1(1): 837-850.

Demir, B. ve K. Topbaşoğlu. (2016). Türk ve Rus halklarında eskimeyen gelenek: Düğün. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 2 Sayı 1:1-18.

Doğan, M. Ş. (2018). Ege'nin Hamsisi [Televizyon Dizisi]. TRT 1.

Duverger, M. (1975). Siyaset Sosyolojisi, (Çeviren.: Şirin Tekeli),İstanbul: Varlık Yayınları.

- Ersoy, R. (2002). Sözlü Kültür Ortamı Kaynaklarının Medyada Kullanımı Bağlamında Gaziantep'te Nevruzla İlgili Bir İnancın Dansa Dönüştürülmesi Serüveni
- Ersoy, R. (2004). Sözlü Kültür Ortamı Kaynaklarının Medyada Kullanımı Bağlamında Gaziantep'te Nevruzla İlgili Bir İnancın Dansa Dönüştürülmesi Serüveni. *Türklük Araştırmaları Dergisi*, s.16,86-94
- Ertaş, İ. (2023). Adıyaman/Tut Halk Kültürü Araştırması, Yüksek Lisans Tezi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Osmaniye.
- Fidan, S. (2018) Televizyon Dizilerinde Geleneksel Müzik Belleğinin Kullanımı, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 11. Sayı
- Gecer, E. (2015). Medya ve Popüler Kültür Diziler, Televizyon ve Toplum. İstanbul: Metamorfoz Yayıncılık.
- Geçer, E. (2015). Türk Dizileri Üzerine Kültürel ve İdeolojik Bir Değerlendirme: "Made in Turkey". *Mütefekkir Aksaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, s.3, 13-23.
- Gökalp, Z.(1987), *Türkçülüğün Esasları*, İnkılap Kitabevi, 3. Baskı, İstanbul
- Güleç, İ. (2017). Anonim Halk Edebiyatı, İstanbul: Kitabevi
- Güler, E.(2018). Yeni Gelin [Televizyon Dizisi]. Show TV.
- Güler, E.(2019). Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" [Televizyon Dizisi]. Show TV.
- Güngör, N. (1993). Popüler Kültür ve İktidar, Ankara: Vadi Yayınları.
- Karaduman, N. (2017). Popüler Kültürün Oluşmasında Ve Aktarılmasında Sosyal Medyanın Rolü, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Yayın Tarihi: 15.12.201
- Kara Düzgün, Ü.(2009). Giresun Adak Yerlerinde Tespit Edilen Çeşitli Uygulama, İnanış ve Efsaneler, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, cilt: II, sayı: 7, s. 133-153.
- Karabıyık, S. (2014). Türk'ün Dizi ile İmtihanı, İstanbul. Profil Yayıncılık
- Karakoç, E. (2009). Küresel Köyün Küresel Propagandası. *Medya-Kültür İlişkisi*,
- Karakoç (Ed.). *Medya Ve Popüler Kültür*. Konya: Literatürk Yayınları, s.87-104
- Karaman, M.(2019). Popüler Kültür Ve Medya Ekseninde Türk Dizileri; Ege'nin Hamsisi Örneği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karcı, C.(2019). Hercai [Televizyon Dizisi]. ATV.
- Kına, S.A. (2020). Televizyon Dizilerinde Kültürel Temsiller: Mardin Dizileri Örneği.

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kızılaslan, C. (2019). Elazığ Baskil ilçesi monografisi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, Niğde.

Kocadaş, B. (2006). Kültür ve Medya. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi.

Koluçak, İ. (2017). Eleştirel Teorisyenlerin Kültür Endüstrisi Kavramı Bağlamında Sanata ve Sinemaya Yaklaşımları, Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi. 2(3): 135-156.

Komser, N. (2017). Halkbilimsel Unsurların Reklamlarda Kullanımı. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kotoman, A. Uğursoy, S. A. Avcı, A. (2011). Dizim Başladı! Kapat, sonra anlatırım: Televizyonda Hikâye Anlatıcılığı, İstanbul. H20 Yayıncılık

Köker, E. (2010). Kitapta Kurutulmuş Çiçekler Ya Da Sözlü Kültür Üzerine Düşünmek. Dipnot Yayınları

Köseoğlu, N. (1992), Milli Kültür ve Kimlik, Ötüken Yayınları, İstanbul.

Küçükbasmacı, G. (2009). Sözlü Kültür Ortamından Elektronik Kültür Ortamına Geçiş Sürecinde Kastamonu Halk Anlatıları. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara

Mete, M. (1999). Televizyon Yayınlarının Toplum Üzerindeki Etkisi. Ankara: Atatürk Kültür Merkezin Başkanlığı Yayınları

Mutlu, E. (2005). Globalleşme, Popüler Kültür ve Medya, Ankara: Ütopya Yayınevi

Mutlu, E. (2005). Globalleşme, Popüler Kültür ve Medya. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Mutlu, E. (2008). Televizyonu Anlamak. Ankara: Ayraç Yayınları.

Nalçaoğlu H. (2003). Medya ve Toplum İlişisini Anlamak Üzere Bir Çerçeve, (Derleyen, Sevda Alankuş), Medya ve Toplum içinde, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları

Ong, W. (2012). Sözlü ve Yazılı Kültür Sözü Teknolojileşmesi. Ankara: İmge Yayınları.
Örnek, S.V. (1975). Türk Folklorunda Ad Seçme ve Ad Koyma. Boğaziçi Üniversitesi Halkbilim Yıllığı, Taş Matbaası, İstanbul, 101-112.

Örnek, S.V. (2000). Türk Halkbilimi. Ankara: Bilgesu Yayıncılık.

Öğüt, G. E. (1998). Karakeçili Türk düğünü. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Özcamus, A. (2007). Adıyaman Merkez ve çevrelerindeki adak yerleri ve uygulamaları.

Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Özbek, M. (2002). Popüler Kültür ve Orhan Gencebay Arabeski, İstanbul: İletişim Yayınları

Özdemir, N. (2005). Cumhuriyet Dönemi Türk Eğlence Kültürü, Ankara: Akçay Yayınları. Özdemir, N. (2012). Kültür Ekonomisi ve Yönetimi (Seçki), Ankara: Hacettepe Yayıncılık.

Özdemir, S. (1998). Medya Emperyalizmi ve Küreselleşme, İstanbul: Timaş Yayınları

Sanders, B. (2016) Öküzün A'sı Elektronik Çağda Yazılı Kültürün Çöküşü ve Şiddetin Yükselişi. İstanbul: Ayrıntı Yayınları Serim,

Özdemir, N. (2006). Türk Edebiyatı ve Medya. Milli Folklor,s.70, 7-21.

Özdemir, N. (2012) Medya Kültür ve Edebiyat. Ankara: Grafiker Yayınları.

Özdemir, N. (2001). Türkiye’de Halkbilimi/ Kültürbilimi- Medya İlişkisi. Türkbilig Dergisi,s.2,110-117.

Özkul, O. (2008). Kültür ve Küreselleşme- Kültür sosyolojisine giriş, 1. Baskı. İstanbul: Açılım, s. 38

Özsoy, A. (2011) Televizyon ve İzleyici Türkiye’de Dönüşen Televizyon Kültürü ve İzleyici. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Özsoy, B.S. (2004) Karadeniz’de Atma Türküleri ve Atma Türkü Geleneği. Karadeniz Araştırmaları Dergisi, 3, 113- 118.

RTÜK. (2014, Şubat). Yayınlarda Program Türleri Kod, Tanım ve Sınıflandırmaları. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu: file:///C:/Users/aycaseymenoglu/Downloads/Program%20T%C3%BCrleri%20Kod%20Kitap%C3%A7%C4%B1%C4%9F%C4%B1_2128.pdf adresinden alındı

Samancı, Y. (2014). Yeşil Deniz [Televizyon Dizisi]. TRT 1.

Samancı, Y. (2020). Gönül Dağı [Televizyon Dizisi]. TRT 1.

Serim, Ö. (2007). Türk Televizyon Tarihi. İstanbul: Epsilon Yayınları.

Sınav, Ö. Çelik, V. (2018). Sen Anlat Karadeniz [Televizyon Dizisi]. ATV.

Şimşek, E. (2017). Türk Kültüründe “Alkarısı” İnancı Ve Bu İnanca Bağlı Olarak Anlatılan Efsaneleri. Akra Uluslararası Kültür Sanat Edebiyat Ve Eğitim Bilimleri Dergisi (s.12) c.5 / s.99-115

Tanrıbuyurdu, G. (2016). Klâsik Türk şiirinde bir sembol dili olarak “kına”. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi Cilt: 5, Sayı: 1: 102-115.

- Taşkıran, Ö, N. (2007). Medya Okuryazarlığına Giriş, İstanbul. Beta Basım. Toplumsal Değerler Ve Medya Etiği, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.
- Taylan, Y. Taylan, D. (2004). Yabancı Damat [Televizyon Dizisi]. Kanal D.
- Tekelioğlu, O. (2017). Televizyon Halleri: Dizi Dizi Türkiye. İstanbul: Habitus Yayıncılık
- Tezcan, M. (2003). Türk Kültüründe Kız Kaçırma Geleneklerinin Antropolojik Çözümlemesi. Aile ve Toplum Dergisi, Yıl: 5 Cilt: 2 Sayı: 6 Ekim-Aralık sayfa 37-40
- Türkoğlu, S (2002).Tarih Boyunca Anadolu'da Giyim Kuşam, İstanbul.
- URL-1 (2022) <https://www.ordu.bel.tr/Haber/45797/deniz-turizmne-yeni-renk-kuzey-yildizi>
- URL-2 (2007) <https://www.yenisafak.com/hayat/sila-tokasi-moda-oldu-35553>
- URL-3(2021)<https://www.yongazetesi.com/haber/persembede-kuzey-yildizi-evi-tamamen-yandi-12123>.
- Uslu, Y. Oğuz, G. (2006) Sıla [Televizyon Dizisi]. ATV.
- Uysal, Y. (2019). Adıyaman halk kültüründe evlilik ve evlenme törenleri. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 46, 179-183.
- Yağlı, F. (2011). Tüketim Kültürü ve İdeolojinin Yeniden Üretildiği Bir Alan Olarak Halkla İlişkiler Yönetiminin Eleştirel Bir Değerlendirmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi SBE.
- Yağlıcı, M. (2019). Türk Televizyonlarında Yayınlanan Dizilerde Şiddetin Sunumu. G. Erol içinde, Bir Çerçeve Bin Dünya: Türkiye'de Televizyon Yayıncılığı Üzerine Okumalar (s. 121-151).
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yılmaz, B.(2012). Halk Kültürü Öğelerinin Televizyon Dizilerinde Kullanılması. Academia. Yılmaz, Y. (2001). Kültürel Etkileşim ve Toplumsal Değişimde Televizyonun Etkileri. Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, s.1, 65- 83.
- Yılmaz, Ç. (2018). Televizyon Dizilerinde Kültür Aktarımı: Gülbeyaz Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Zorlu, Y. (2016). Bir Popüler Kültür Aracı Olarak Televizyon, Erciyes İletişim Dergisi, s. 9

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi kısırlığı giderme

Şekil 1.2: Gönül Dağı dizisi kısırlığı giderme

Şekil 1.3: Yeni Gelin dizisi kısırlığı giderme

Şekil 1.4: Yeni Gelin dizisi kısırlığı giderme

Şekil 1.5: Yeni Gelin dizisi kısırlığı giderme

Şekil 1.6: Yeni Gelin dizisi kısırlığı giderme

Şekil 1.7: Sevdaluk dizisi kısırlılığı giderme

Şekil 1.8: Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" dizisi aşırme

Şekil 1. 9: Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" dizisi bebeğın cinsiyet tayini

Şekil 1. 10:Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi bebeğin cinsiyet tayini

Şekil 1. 11:Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi bebeğin cinsiyet tayini

Şekil 1.12: Hercai dizisi bebeğin cinsiyet tayini

Şekil 1.13: Hercai dizisi bebeğin cinsiyet tayini

Şekil 1. 14: Yabancı Damat dizisi bebeğin cinsiyet tayini

Şekil 1. 15: Sıla dizisi bebeğin cinsiyet tayini

Şekil 1. 16: Ege'nin Hamsisi dizisi bebeğin cinsiyet tayini

Şekil 1. 17: Yabancı Damat dizisi lohusa şerbeti

Şekil 1. 18: Kuzey Yıldızı "İlk Aşk" dizisi kırklama

Şekil 1. 19: Yabancı Damat dizisi ad koyma

Şekil 1. 20: Sen Anlat Karadeniz dizisi ad koyma

Şekil 1. 21: Yeşil Deniz dizisi ad koyma

Şekil 1. 22: Ege'nin Hamsisi dizisi kız isteme

Şekil 1. 23:Ege'nin Hamsisi dizisi kız isteme

Şekil 1. 24:Gönül Dağı dizisi kız isteme

Şekil 1. 25: Hercai dizisi kız isteme

Şekil 1. 26: Hercai dizisi kız isteme

Şekil 1. 27: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi kız isteme

Şekil 1. 28: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi kız isteme

Şekil 1. 29: Sevdaluk dizisi kız isteme

Şekil 1. 30: Sen Anlat Karadeniz dizisi kız isteme

Şekil 1. 31: Yabancı Damat dizisi kız isteme

Şekil 1. 32: Yeni Gelin söz kesimi

Şekil 1. 33: Yeni Gelin söz kesimi

Şekil 1. 34: Yeşil Deniz dizisi kız isteme

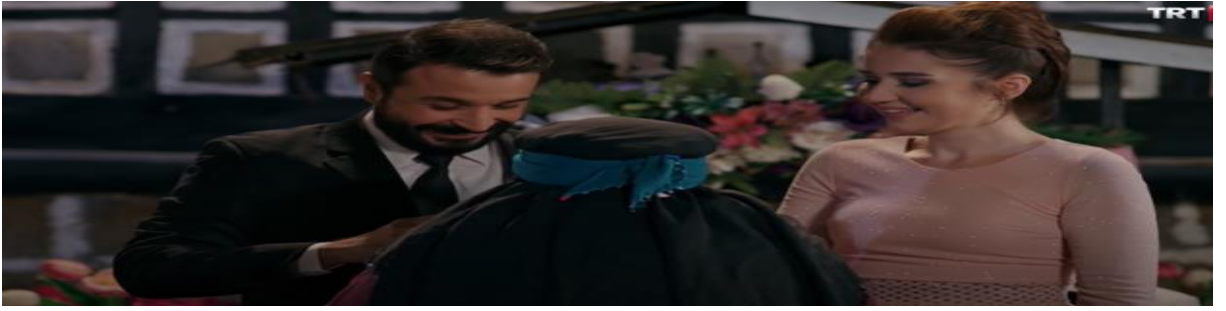
Şekil 1. 35: Yeşil Deniz dizisi kız isteme

Şekil 1. 36: Yeşil Deniz nişan merasimi

Şekil 1. 37: Yeşil Deniz nişan merasimi

Şekil 1. 38: Ege'nin Hamsisi nişan merasimi

Şekil 1. 39:Ege'nin Hamsisi

Şekil 1. 40:Sıla nişan merasimi

Şekil 1.41: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi çeyiz alma

Şekil 1. 42:Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi çeyiz alma

Şekil 1. 43: Yeşil Deniz dizisi çeyiz alma

Şekil 1. 44:Gönül Dağı dizisi çeyiz alma

Şekil 1. 45: Sıla dizisi çeyiz alma

Şekil 1. 46:Sen Anlat Karadeniz dizisi gelin hamamı

Şekil 1. 47: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisi gelin hamamı

Şekil 1. 48: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk dizisi kına gecesi

Şekil 1. 49: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk dizisi kına gecesi

Şekil 1. 50: Gönül Dağı dizisi kına gecesi

Şekil 1. 51: Hercai dizisi kına gecesi

Şekil 1. 52: Sevdaluk dizisi kına gecesi

Şekil 1. 53: Sen Anlat Karadeniz dizisi kına gecesi

Şekil 1. 54: Yabancı Damat dizisi kına gecesi

Şekil 1. 55: Yeni Gelin dizisi kına gecesi

Şekil 1. 56: Yeşil Deniz dizisi kına gecesi

Şekil 1. 57: Yeşil Deniz dizisi kına gecesi

Şekil 1. 58: Gönül Dağı dizisi gelin alma

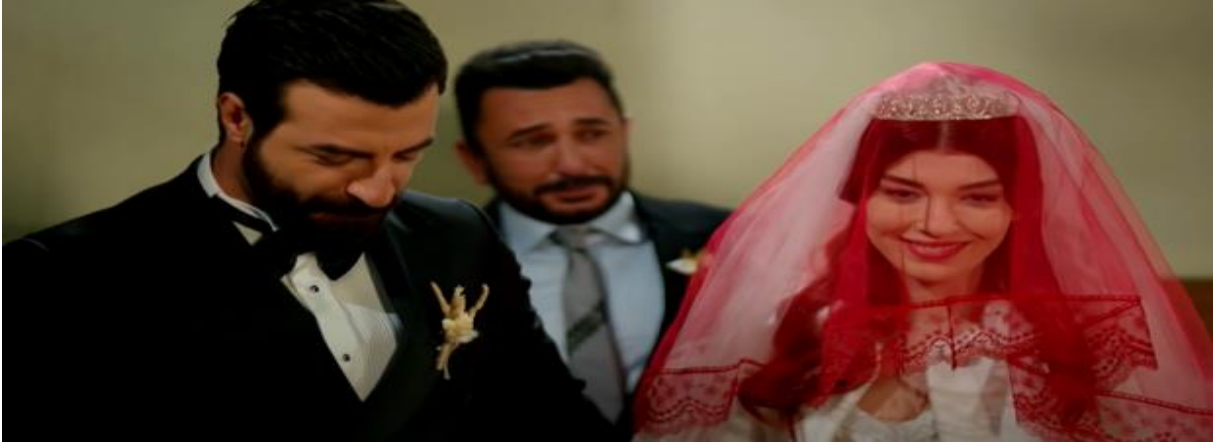
Şekil 1. 59: Hercai dizisi gelin alma

Şekil 1. 60: Sevdaluk dizisi gelin alma

Şekil 1. 61: Kuzey Yıldızı "İlk Aşk dizisi gelin alma

Şekil 1. 62: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk dizisi gelin alma

Şekil 1.63: Sıla dizisi gelin alma

Şekil 1. 64: Yeni Gelin dizisi gelin alma

Şekil 1. 65: Yeşil Deniz dizisi gelin alma

Şekil 1. 66: Yeşil Deniz dizisi gelin alma

Şekil 1. 67: Ege'nin Hamsisi dizisinde nikah

Şekil 1. 68: Gönül Dağı dizisinde nikah

Şekil 1. 69: Hercai dizisinde nikah

Şekil 1. 70: Hercai dizisinde nikah

Şekil 1. 71: Hercai dizisinde nikah

Şekil 1. 72: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde nikah

Şekil 1.73: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde nikah

Şekil 1. 74: Sıla dizisinde nikah

Şekil 1. 75: Sıla dizisinde nikah

Şekil 1. 76: Sen Anlat Karadeniz dizisinde nikah

Şekil 1. 77: Sen Anlat Karadeniz dizisinde nikah

Şekil 1. 78: Yabancı Damat dizisinde nikah

Şekil 1. 79: Yabancı Damat dizisinde nikah

Şekil 1. 80: Yabancı Damat dizisinde nikah

Şekil 1. 81: Yabancı Damat dizisinde nikah

Şekil 1. 82: Yeni Gelin dizisinde nikah

Şekil 1. 83: Yeşil Deniz dizisinde nikah

Şekil 1. 84: Yeşil Deniz dizisinde gerdek

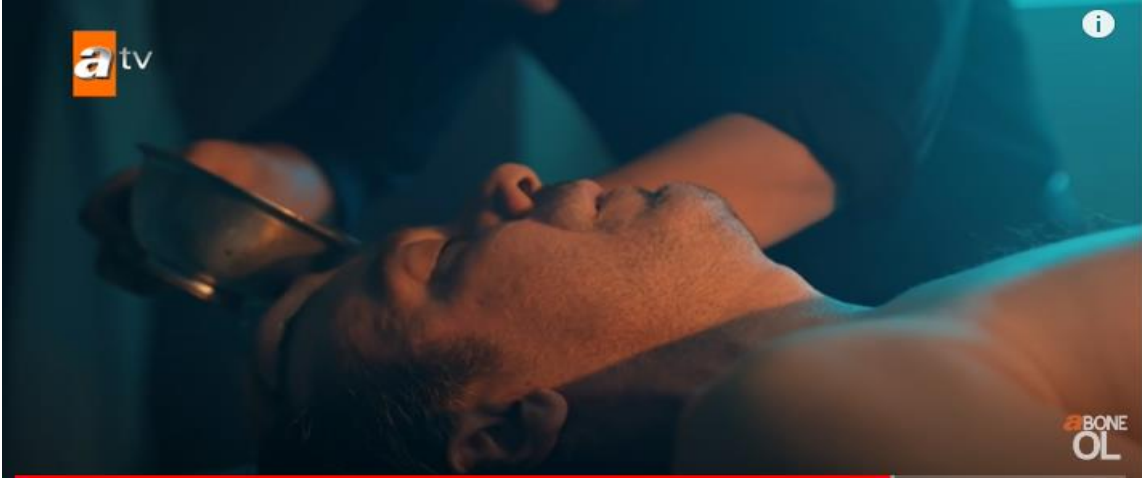
Şekil 1. 85: Yeşil Deniz dizisinde gerdek

Şekil 1. 86: Yeşil Deniz dizisinde gerdek

Şekil 1. 87: Sen Anlat Karadeniz dizisi cenazenin yıkanması

Şekil 1. 88: Sen Anlat Kardeniz dizisi cenazenin yıkanması

Şekil 1. 89: Yeşil Deniz dizisi cenazenin yıkanması

Şekil 1. 90: Gönül Dağı dizisinde cenaze

Şekil 1. 91: Hercai dizisinde cenaze

Şekil 1. 92: Hercai dizisinde cenaze

Şekil 1. 93:Sıla dizisinde cenaze

Şekil 1. 94: Sıla dizisinde cenaze

Şekil 1. 95:Yeşil Deniz dizisinde cenaze

Şekil 1. 96: Gönül Dağı dizisinde bayram namazı

Şekil 1. 97: Sen Anlat Karadeniz dizisinde bayramlaşma

Şekil 1. 98: Yabancı Damat dizisinde bayramlaşma

Şekil 1. 99: Ege'nin Hamsisi dizisinde bayram namazı

Şekil 1. 100: Ege'nin Hamsisi dizisinde bayramlaşma

Şekil 1. 101: Ege'nin Hamsisi dizisinde milli bayram kutlması

Şekil 1. 102: Gönül Dağı dizisinde kandil

Şekil 1. 103: Ege'nin Hamsisi dizisinde sünnet

Şekil 1. 104: Sen Anlat Karadeniz dizisinde sünnet

Şekil 1. 105: Sen Anlat Karadeniz dizisinde sünnet

Şekil 1. 106: Yabancı Damat dizisinde sünnet

Şekil 1. 107: Ege'nin Hamsisi dizisinde asker karşılama

Şekil 1. 108: Yeni Gelin asker karşılama

Şekil 1. 109: Yeni Gelin asker uğurlama

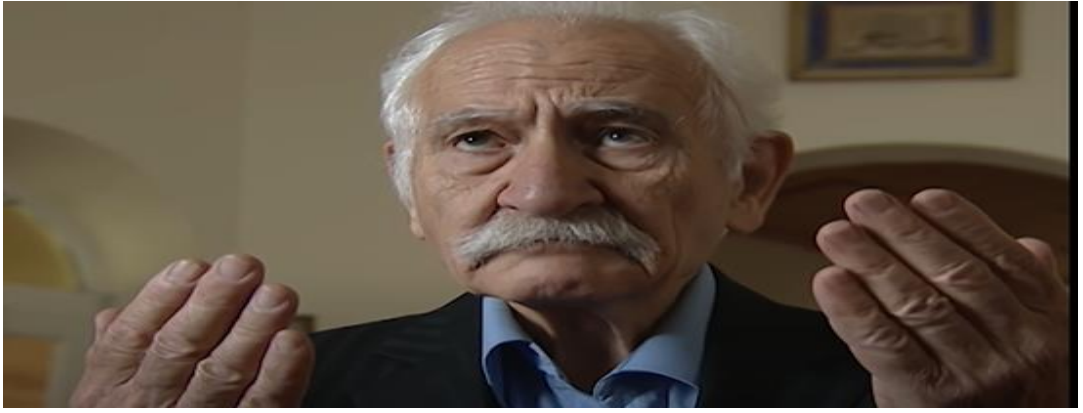
Şekil 1. 110: Ege'nin Hamsisi dizisinde kurtuluş günü

Şekil 1. 111: Yeşil Deniz dizisinde kurtuluş günü

Şekil 1. 112: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde yazlak töreni

Şekil 1. 113Yabancı Damat dizisinde dua etmek

Şekil 1. 114: Yabancı Damat dizisinde dua etmek

Şekil 1. 115: Yabancı Damat dizisinde mevlit okutmak

Şekil 1. 116: Sen Anlat Karadeniz dizisinde mevlit okutmak

Şekil 1. 117: Hercai dizisinde kurşun dökme

Şekil 1. 118: Sevdaluk dizisinde kurşun dökme

Şekil 1. 119: Yabancı Damat dizisinde kahve falı

Şekil 1. 120: Sıla dizisinde kahve falı

Şekil 1. 121: Yeni Gelin dizisinde kahve falı

Şekil 1. 122: Yeni Gelin dizisinde büyü

Şekil 1. 123: Sıla dizisinde büyü

Şekil 1. 124: Yabancı Damat dizisinde büyü

Şekil 1. 125: Kuzey Yıldız “İlk Aşk” dizisinde kötü ruhlardan korunma

Şekil 1. 126: Sen Anlat Karadeniz dizisinde su dökme

Şekil 1. 127: Yeşil Deniz dizisinde su dökme

Şekil 1. 128: Gönül Dağı dizisinde halk hekimliği

Şekil 1. 129: Yeşil Deniz dizisinde halk hekimliği

Şekil 1. 130: Hercai dizisinde halk hekimliği

Şekil 1. 131: Yeni Gelin dizisinde halk hekimliği

Şekil 1. 132: Yeni Gelin dizisinde halk hekimliği

Şekil 1. 133: Yeni Gelin dizisinde halk hekimliği

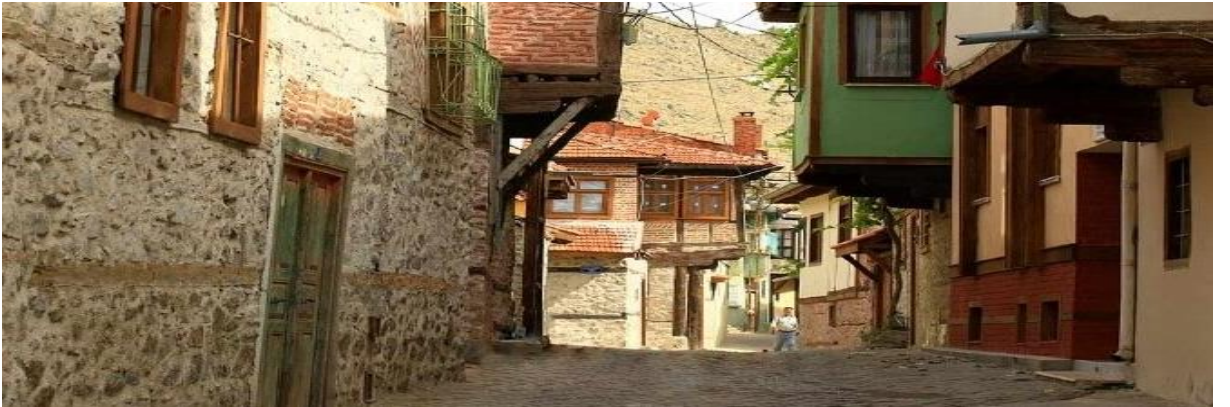
Şekil 1. 134: Ege'nin Hamsisi dizisinde halk mimarisi

Şekil 1. 135: Ege'nin Hamsisi dizisinde halk mimarisi

Şekil 1. 136: Gönül Dağı dizisinde halk mimarisi

Şekil 1. 137: Gönül Dağı dizisinde halk mimarisi

Şekil 1. 138: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde halk mimarisi

Şekil 1. 139: Sen Anlat Karadeniz dizisinde halk mimarisi

Şekil 1. 140: Sıla ve Hercai dizilerinde halk mimarisi

Şekil 1. 141: Yeni Gelin dizisinde halk mimarisi

Şekil 1. 142: Sevdaluk dizisinde halk mimarisi

Şekil 1. 143: Sevdaluk dizisinde halk mimarisi

Şekil 1. 144: Yeşil Deniz dizisinde halk mimarisi

Şekil 1. 145: Yabancı Damat dizisinde halk mimarisi

Şekil 1. 146: Sen Anlat Karadeniz dizisinde yardımlaşma

Şekil 1. 147Sevdaluk dizisinde yardımlaşma

Şekil 1. 148: Gönül Dağı dizisinde giyim

Şekil 1. 149:Sevdaluk dizisinde giyim

Şekil 1. 150:Yeni Gelin dizisinde giyim

Şekil 1. 151: Yeni Gelin dizisinde giyim

Şekil 1. 152: Yeni Gelin dizisinde giyim

Şekil 1. 153:Ege'nin Hamsisi dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 154:Ege'nin Hamsisi dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 155: Ege'nin Hamsisi dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 156: Ege'nin Hamsisi dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 157:Ege'nin Hamsisi dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 158: Ege'nin Hamsisi dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 159: Sen Anlat Karadeniz dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 160:Sevdaluk dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 161: Sen Anlat Karadeniz dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 162: Sen Anlat Karadeniz dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 163: Sen Anlat Karadeniz dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 164:Yabancı Damat dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 165: Yabancı Damat dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 166:Yabancı Damat dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 167: Yabancı Damat dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 168: Yeni Gelin dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 169: Yeni Gelin dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 170: Yeni Gelin dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 171:Yeni Gelin dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 172:Yeni Gelin dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 173: Yeşil Deniz dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 174: Yeşil Deniz dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 175: Yeşil Deniz dizisinde mutfak kültürü

Şekil 1. 176: Yeşil Deniz dizisinde halk oyunu

Şekil 1. 177: Yeşil Deniz dizisinde halk oyunu

Şekil 1. 178: Sevdalık dizisinde halk oyunu

Şekil 1. 179: Ege'nin Hamsisi dizisinde halk oyunu

Şekil 1. 180: Ege'nin Hamsisi dizisinde halk oyunu

Şekil 1. 181:Gönül Dağı dizisinde halk oyunu

Şekil 1. 182: Hercai dizisinde halk oyunu

Şekil 1. 183: Kuzey Yıldızı “İlk Aşk” dizisinde halk oyunu

Şekil 1. 184: Sevdalık dizisinde halk oyunu

Şekil 1. 185: Sıla dizisinde halk oyunu

Şekil 1. 186: Sen Anlat Karadeniz dizisinde halk oyunu

Şekil 1. 187: Sen Anlat Karadeniz dizisinde halk oyunu

Şekil 1. 188: Yabancı Damat dizisinde halk oyunu

Şekil 1. 189: Yabancı Damat dizisinde halk oyunu

Şekil 1. 190: Yeni Gelin dizisinde halk oyunu

Şekil 1. 191: Yeni Gelin dizisinde halk oyunu

Şekil 1. 192: Sen Anlat Karadeniz dizisinde karagöz oyunu

Şekil 1. 193: Yeni Gelin dizisinde karagöz oyunu

Şekil 1. 194: Gönül Dağı dizisinde karagöz oyunu

Şekil 1. 195: Yeni Gelin dizisinde çocuk oyunu

Şekil 1. 196: Yeni Gelin dizisinde çocuk oyunu

Şekil 1. 197: Yeni Gelin dizisinde çocuk oyunu